

Idræts- og aktivitets- miljøer i Kongelunden

VISIONSRAPPORT - FEBRUAR 2021

TEAM DANMARK

Idræts- og aktivitets- miljøer i Kongelunden

VISIONSRAPPORT - FEBRUAR 2021

TEAM DANMARK

Indhold

Introduktion	3
Begrebsafklaring	6
Sammenfatning af rapporten	7
I. De bystrategiske pejlemærker for Kongelunden	15
II. Aarhus Idrætspark og fremtidens idrætsbillede	18
Megatrends i fremtidens idrætsbillede	21
Ledelsesopgaven bliver mere kompleks	22
Individuelt fokus og fleksibilitet – i en fælles ramme	22
Teknologiske landvindinger kræver løbende investeringer og omstillingsevne	22
Sundhed og ulighed bliver vigtige målestokke	23
Bæredygtighed og klima skaber nye krav	23
Kommercialisering og globalisering ændrer spillepladen	23
III. Idrætstrends af væsentlig betydning for fremtidens Idrætspark	25
Potentialet for mere hverdagsidræt i Kongelunden	28
Transportmæssigt opland for hverdagsidræt	29
Befolkningsudviklingen og Kongelunden/Idrætsparkens potentiale	31
Et arbejdsmarked i forandring	33
Potentialet i ændrede idrætsvaner	33
Kongelunden og aktiv transport	36
Idrætsparkens relevans for idrættens mest populære trends	37
IV. Det generelle behov for faciliteter i Aarhus Kommune	41
Dækning med idrætshaller	42
Dækning med fodboldbaner	43
Dækning med svømmefaciliteter	44
Dækning med fitnesscentre	45
Levende faciliteter året rundt	46
Aktivitetsflow for faciliteterne i Kongelunden	48
V. Udviklingsspor for fremtidens Idrætspark i Kongelunden	51
Spor 1: Tydeligt værtskab og rolle som katalysator for idrætten på og omkring Aarhus Idrætspark	54
Spor 2: Aarhus som verdens bedste sted at dyrke eliteidræt	56

Spor 3: Kongelunden som centrum for idrætsevents	58
Spor 4: Kongelunden som centrum for innovation, forskning, viden og erhverv	60
Spor 5: Kongelunden som centrum for et af Europas stærkeste atletik- og løbemiljøer (endurance- visionen)	62
Spor 6: Kongelunden som kraftcenter for indendørs holdidrætter	65
Spor 7: Kongelunden som Danmarks mest engagerende fodboldmiljø	67
Spor 8: Kongelunden som kraftcenter for cykelsport og cykelmotion	74
Spor 9: Kongelunden som fornyer af ketsjersporten	76
Spor 10: Fremtidens Jydsk Væddeløbsbane	78
Spor 11: Kongelunden som centrum for fitness, velvære og vitalitet	80
Spor 12: Kongelunden Water and Wellness	82
Spor 13: Kongelunden motorik, dans og gymnastik	84
Spor 14: Kongelunden Street	86
Spor 15: Kongelunden Pay, Play & Fun	88
Spor 16: Kongelunden som centrum for folkeoplysning	90
Spor 17: Kongelunden, børneliv og friluftsliv	92
VI. Driftsmodeller i et fremtidsperspektiv – Idrætsparken og Kongelunden	93
Høj grad af selvstændighed og uafhængighed i organisation og struktur	98
Professionel erfarings- og ledelsesmæssig kompetence	98
Økonomisk kapacitet	98
Opbygning af medarbejderkapacitet/frivillighedsorganisation	99
Infrastruktur i og omkring Kongelunden	99
VII. Et kvalificeret fokus: ambitioner og strategiske opmærksomhedspunkter	100

Introduktion

I kølvandet på Aarhus Kommunes vedtagelse af 'Vision Kongelunden' har det nedsatte Kongelundssekretariat iværksat forskellige borger- og brugerinddragelsesinitiativer i form af bl.a. en visionskonkurrence for Kongelundsområdet og indhentning af potentialebeskrivelser fra forskellige brugergrupper, ligesom andre interessentgrupperinger har bidraget med oplæg til inspiration for det videre arbejde.

Fonden Eliteidræt Aarhus har som bidrag til det videre arbejde taget initiativ til denne visionsrapport om 'Idræts- og aktivitetstilbud i Kongelunden' i samspil med Idrætssamvirket Aarhus, Danmarks Idrætsforbund, Team Danmark og Aarhus Universitet, Sektion for Idræt. Rapporten skal læses som et samlet bidrag fra disse interessenter til Aarhus Kommune som led i arbejdet med den videre realisering af 'Vision Kongelunden'.

Vision Kongelunden er en historisk mulighed for at flytte Aarhus Idrætspark helt op i førerfeltet som et af landets absolut førende og mest visionære idrætstilbud – akkurat som man gjorde, da man etablerede den oprindelige Idrætspark for 100 år siden. Der lå i sin tid også store visioner for idrætten bag etableringen af den oprindelige Aarhus Idrætspark i 1920 som et dengang enestående og centralt anlæg for træning, foreningsaktiviteter og opvisningsidræt.

100 år senere vil initiativgruppen bag denne visionsrapport yde et bidrag til, at idrættens potentialer nu og i fremtiden kommer optimalt i spil i en ny tids visioner for Kongelunden og dermed for idrætten i Aarhus Kommune. Visionsrapporten kommer desuden ind på mulig synergi og samspil med beslægtede aktiviteter i skabelsen af en styrket oplevelsesdimension i Kongelunden til glæde for borgerne i Aarhus og Danmark.

Idrætsparkens fremtidige indretning og funktionsramme bliver et helt afgørende element i fremtidens Kongelunden. I visionerne for idrætten i Kongelunden indtager et nyt fodboldstadion en fremtrædende plads, men et nyt fodboldstadion er bare ét blandt en lang række oplagte potentialer for at løfte Idrætsparkens idrætstilbud og hele idrætten i Aarhus til nye højder med udgangspunkt i Vision Kongelunden og det unikke stadionområde.

Vision Kongelunden er en historisk mulighed for at flytte Aarhus Idrætspark helt op i førerfeltet som et af landets absolut førende og mest visionære idrætstilbud – akkurat som man gjorde, da man etablerede den oprindelige Idrætspark for 100 år siden.

Rapporten fokuserer derfor bredt på udviklingen af idrætten i Kongelunden og mulighederne for at forvandle Idrætsparken til en destination i dansk og international topklasse med fokus på idræt, events, oplevelser og bevægelse. De foreslåede udviklingsspor underbygges i rapporten af henvisninger til uddybende dokumentation og konkrete cases i ind- og udland.

Visionsrapporten spiller ind i Byrådets beslutning¹ af 11. marts 2020, hvor byrådet vedtog 'Vision Kongelunden' for det bynære område, som indbefatter faciliteter som Ceres Park & Arena, Mindeparken, Jysk Væddeløbsbane, Tivoli Friheden samt en række øvrige faciliteter, park- og skovområder i arealet mellem Højbjerg, Fredensvang, Kongsvang, Frederiksbjerg og Aarhus.

Figur 1. Kort over Kongelunden

Kilde: Kortmateriale fra Vision Kongelundens [hjemmeside](#).

Forud for byrådets igangsætning af arbejdet med Vision Kongelunden gik længere tids debat og proces, hvor forskellige idrætsaktører og andre interessenter omkring Idrætsparken på forskellig vis har udarbejdet visionære bud på fremtiden for forskellige dele af Kongelunden og specifikt for området omkring Idrætsparken. En stor del af dette materiale indgår i kondenseret form i denne sammenfattende visionsrapport for idrætten i Kongelunden.

Rapporten er ligeledes et indspil i forhold til hensigtserklæringen om Vision Kongelunden mellem Aarhus Kommune, Lind Invest og Købmand Hermann Sallings Fond, hvor de to sidstnævnte parter tilkendegiver at ville bidrage med hver 250 mio. kr. til et projekt, som bl.a. indeholder følgende ambitioner:

"Vision Kongelunden skal bidrage til udviklingen af det samlede område, herunder etableringen af et nyt, banebrydende og smukt stadion"

"Projektet skal være til gavn og glæde for de mange interessenter, der i dag benytter området omkring Aarhus Idrætspark, med en ambition om at udvikle området til gavn for både bredde- og eliteaktiviteter. Stadion og området omkring Aarhus Idrætspark skal kunne tilbyde faciliteter af høj kvalitet, der kan give flere, bedre og større oplevelser til Aarhus' borgere".¹

Helt uafhængigt af Kongelunds-projektet sker i disse år en hastig udvikling og forandring af idrætssektoren som helhed samt naturligvis af Aarhus som storby.

¹ Hele hensigtserklæringen kan downloades på Vision Kongelundens hjemmeside: <https://www.aarhus.dk/umbraco/api/EsdhCloudFile/Download?agendaId=455557&fileName=a2f0fee5-a869-4ad8-b6ee-264398b5f616.pdf&committeeId=693&downloadName=Bilag+2%3a+Hensigtserkl%C3%A6ring>

Visionsrapporten inddrager derfor forskellige kilder om megatrends og udviklingstendenser, som vil påvirke idrættens organisering, potentialer og behov for rum og rammer i Aarhus Kommune i de kommende årtier.

Desuden indgår relevante data og analyser om idrættens rolle og idrættens rum og rammer som baggrundsmateriale for visionsrapporten.

Endelig bygger rapporten på interview med centrale aktører fra eliteidrætten og foreningsidrætten omkring det nuværende Ceres Park & Arena samt eksterne eksperter i drift af idrætsfaciliteter.

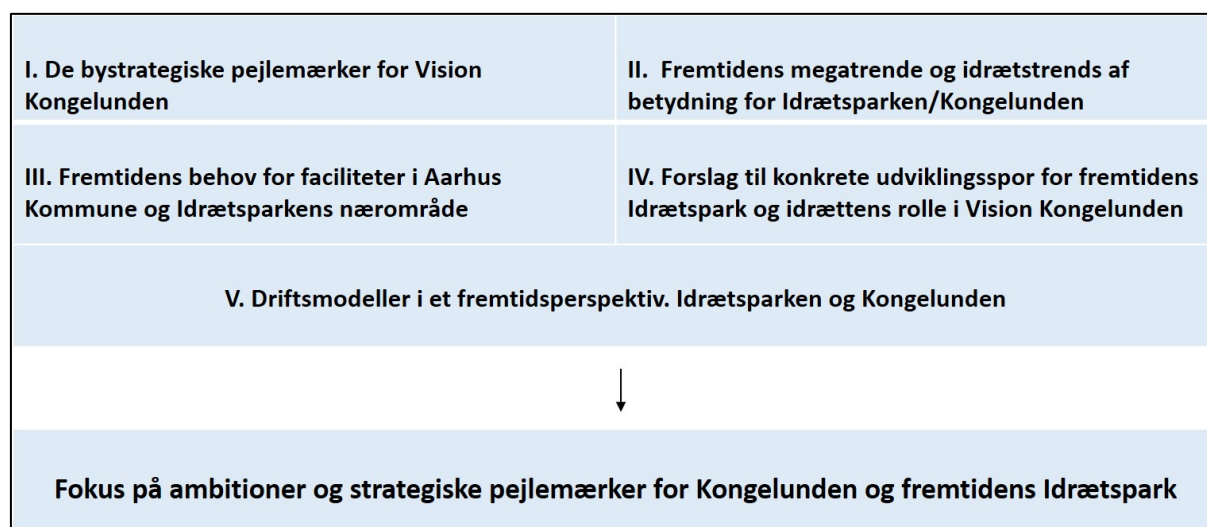
Rapporten er bygget op med indledende dokumentation og bud på udviklingsspor i fem etaper:

1. De bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden
2. Megatrends og idrætstendenser af betydning for fremtidens idrætsbillede i Danmark
3. Trends, tendenser og konkrete facilitetsbehov i fremtidens idræt i Aarhus Kommune og Idrætsparkens nærområde
4. 17 forslag til konkrete udviklingsspor for fremtidens Idrætspark
5. Driftsmodeller i et fremtidsperspektiv – Idrætsparken og Kongelunden

Ud fra dette billede opstiller rapporten nogle bud på et fremtidigt kvalificeret fokus i forhold til:

1. Konkrete ambitioner man bør aspirere til for realiseringen af den overordnede vision for Kongelunden som et destinationsprojekt
2. Konkrete ambitioner man bør aspirere til for realiseringen af fremtidens Aarhus Idrætspark
3. Strategiske pejlemærker og opmærksomhedspunkter for, hvordan sådanne ambitioner kan indfries

Figur 2. Rapportens opbygning

Begrebsafklaring

Rapporten benytter betegnelsen 'Kongelunden' (se Figur 1) om hele området omfattende forskellige oplevelsesaktiviteter som Tivoli Friheden, Mindeparken, hestevæddeløb, professionel fodbold, eliteidræt, events, foreningsidræt osv.

Rapporten benytter betegnelsen 'Aarhus Idrætspark' eller blot 'Idrætsparken' om det samlede idrætsanlæg (Stadion, Arena, haller og tilstødende faciliteter som tennisanlæg, Aarhus Cyklebane og Aarhus Atletik & Løbeakademi (tidl. Marselisborghallen)).

Selve opvisningsstadion benævnes Ceres Park, mens opvisningshallen og det tilhørende halkompleks benævnes Ceres Arena.

Rapporten er udarbejdet i november 2020 - januar 2021. Initiativtagerne har fået bistand af Henrik H. Brandt, Idrættens Konsulenthus til udarbejdelse af rapporten.

Forside lay-out: Casper Sølberg Studio (www.caspersoelberg.dk)

Forsidefoto: Axel Schütt, Århus Stiftstidende, februar 2021.

Sammenfatning af rapporten

Hvordan kommer de store visioner for Kongelunden og fremtidens Aarhus Idrætspark til at skabe et fremtidsrettet og banebrydende miljø for idræt, events, oplevelser og bevægelse, som tiltrækker langt flere aarhusianere til idræt og bevægelse end i dag og samtidig rækker langt ud over byens og landets grænser?

Visionsrapporten 'Fremtidens idræts- og aktivitetstilbud i Kongelunden' er et bidrag fra Fonden Eliteidræt Aarhus i samspil med Idrætssamvirket Aarhus, Danmarks Idrætsforbund, Team Danmark og Aarhus Universitet, Sektion for Idræt til ambitionerne om at udvikle idrætten i Kongelunden og forvandle Aarhus Idrætspark til en arena og destination i dansk og international topklasse med fokus på idræt, events, oplevelser og bevægelse.

Rapporten tager afsæt i de fem bystrategiske pejlemærker for Kongelunden, som Aarhus Byråd har vedtaget for Vision Kongelunden. De fem bystrategiske pejlemærker, som gennemgås nærmere i afsnit I er:

- **Udvikle flere destinationer og potentialet for Kongelunden som samlet attraktion**
- **Skabe et centrum for livskvalitet og store og små fællesskaber**
- **Skabe en moderne ramme for events inden for sport, kultur og erhverv**
- **Dedikere delområder til plads til ro, eftertanke og viden**
- **Aktivere og demokratisere området**

Rapportens afsnit II undersøger udviklingen af Aarhus Idrætspark siden opførelsen i 1920 og inddrager fremtidens overordnede idrætsbillede, herunder megatrends, som vil påvirke fremtidens idrætsbillede.

I forbindelse med udviklingen og etableringen af Vision Kongelunden er det vigtigt at se fremad og agere proaktivt og retningsgivende ved eksempelvis at inddrage relevante analyser og udviklingstendenser, således at det bliver muligt at imødekomme forskellige behov og lave løsninger til ikke alene de aktiviteter, som foregår i Aarhus Idrætspark i dag, men også til fremtidige aktiviteter og behov af forskellig karakter.

Rapporten behandler desuden karakteren af selve ledelsesopgaven, den teknologiske udvikling, sundhed, fokus på bæredygtighed og klima samt kommercialisering og globalisering som vigtige overordnede fokusområder, som skal tænkes ind i fremtidens idrætsbillede og udviklingsarbejdet omkring Kongelunden og Idrætsparken.

Rapportens afsnit III er en analyse af de aktuelle og fremtidige behov for både idrætten og borgere i Aarhus Kommune, herunder med særligt fokus på 'idrætstrends' af væsentlig betydning for fremtidens Idrætspark og Kongelunden. Her skelnes der mellem professionel/eliteidræt og hverdags-/foreningsidræt som skal kunne forenes og udvikles i fremtidens Idrætspark, ligesom rammeforhold som transport, befolkningsudvikling, arbejdsmarkedet i forandring (fleksibelt hverdagsliv) og aarhusianernes motions- og idrætsvaner inddrages i analysen.

Rapportens afsnit IV indeholder en beskrivelse af det generelle behov for idrætsfaciliteter i Aarhus med afsæt i Aarhus Kommunes egne analyser og eksterne analyser sammenholdt med den forventede befolkningstilvækst og byfortætning. Analyserne fokuserer på dækningen med idrætshaller, fodboldbaner, svømmefaciliteter, fitnesscentre og på 'levende faciliteter', hvilket dækker over muligheden for at kombinere funktionaliteter og skabe synergi, som samlet skaber et kontinuerligt flow af aktiviteter.

Rapporten peger i afsnit V på baggrund af de generelle megatrends samt tendenser og udviklingstræk i idrætten og Aarhus Kommune på 17 mulige udviklingsspor, som hver især og samlet vil kunne bidrage væsentligt til at opfylde de overordnede bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden. Disse 17 udviklingsspor kan opdeles i tre hovedkategorier:

- **Tværgående** udviklingsspor, som er nødvendige for at løfte aktørerne, faciliteterne og hele idrættens rolle i Vision Kongelunden.
- **Specifikke** udviklingsspor for de nuværende aktører, som er nødvendige for, at de alle kan opleve bedre rammer og præstere bedre som aktører i fremtidens Kongelunden/Aarhus Idrætspark.
- **Nye** udviklingsspor, som omfatter de faciliteter, aktører og aktiviteter, som ikke findes eller ikke spiller en nævneværdig rolle i Kongelunden/Idrætsparken i dag, men som har den fornødne økonomiske, deltagermæssige og organisatoriske robusthed til at kunne bidrage til at løfte fremtidens idrætsmiljøer i Kongelunden/Idrætsparken ganske betydeligt.

Idrætten kan på forskellig vis spille ind i alle de såkaldte bystrategiske pejlemærker for Kongelunden. Visionsrapporten fokuserer dog i særlig grad på visionen om at "skabe en moderne ramme for events inden for sport, kultur og erhverv" samt visionen om "samlet at skabe det nødvendige grundlag for at aktivere og demokratisere området, hvilket vil gøre det til 'hele Aarhus' legeplads'. Området skal udvikles fra et enkeltstående udflugtsmål til at blive en del af den aarhusianske hverdag".

Rapportens 17 visionsspor for fremtidens idrætsmiljøer i Idrætsparken og deres bidrag til de bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden udfoldes grundigt i afsnit V og beskrives i en kort sammenfatning nedenfor:

Figur 3. Oversigt udviklingsspor for idrætten i Kongelunden/Idrætsparken

Aktivitets-hjulet De 17 udviklingsspor for fremtidens idrætsmiljøer i Idrætsparken/Kongelunden og deres potentielle bidrag til aktivitet og flow.												
	Morgen 6-10	Formiddag 10-15	Eftermiddag 15-19	Aften 19-23	Hverdag	Weekend	Januar-marts	April-juni	Juli	August-oktober	Nov.-december	
1. Værtskab og katalysator												
2. Verdens bedste sted at dyrke eliteidræt												
3. Centrum for idræts-events												
4. Centrum for innovation, viden og uddannelse												
5. Europas bedste atletik- og løbemiljø												
6. Dynamo for indendørs holdidræt												
7. Danmarks mest engagerende fodboldmiljø												
8. Centrum for cykelkultur og -sport												
9. Fornyelse af ketsjersporten												
10. Fremtidens Jydsk Væddeløbsbane												
11. Centrum for fitness, velvære og vitalitet												
12. Water and wellness												
13. Centrum for motorik, gymnastik og bevægelse												
14. Kongelunden Street												
15. Kongelunden Play, Play & Fun												
16. Et centrum for folkeoplysning												
17. Kongelunden. Børneliv og friluftsliv												

De foreslåede udviklingsspor for fremtidens idræt i Kongelunden/Idrætsparken kan her for sig og samlet i høj grad bidrage til at realisere de bystrategiske pejlemærker for hele Kongelunden.

De 17 udviklingsspor for fremtidens idrætsmiljøer i Idrætsparken og Kongelunden

Spor 1 – 4: Tværgående visionsspor

Spor 1: Tydeligt værtskab og rolle som katalysator for idrætten på og omkring Aarhus Idrætspark

Idrætsparken skal både arkitektonisk, indretningsmæssigt, fagligt og organisatorisk spille en større rolle for at udvikle idrætterne og forfølge idrætslige tendenser.

Spor 2: Aarhus som verdens bedste sted at dyrke eliteidræt

De fysiske og teknologiske rammer og samspillet mellem Idrætsparken og mellem de forskellige elite-, talent- og idrætsmiljøer skal styrkes som led i udviklingen af et Team Danmark Innovationscenter i Aarhus.

Spor 3. Kongelunden som centrum for idræts-events

Events af enhver art kan både udvikle og binde miljøerne omkring Kongelunden/Idrætsparken tættere sammen og bidrage til at skabe en destination af høj klasse. Udviklingen af nye faciliteter til events skal gå hånd i hånd med udviklingen af den organisatoriske og driftsmæssige kapacitet til såvel græsrodsbaserede, foreningsdrevne som kommercielle events i og omkring Idrætsparken.

Spor 4: Kongelunden som centrum for innovation, forskning, viden og erhverv

Kongelunden skal udvikles til et living lab for idrætsudvikling og innovation ved at skabe et attraktivt og dynamisk fysisk miljø for blandt andet idrætsorganisationer, start ups og private aktører i idrætssektoren.

Spor 5 - 10: Visionsspor for eksisterende idrætter og faciliteter**Spor 5: Kongelunden som centrum for et af Europas stærkeste atletik- og løbemiljøer (endurance-visionen)**

Løb og beslægtede idrætsgrene er folkesport nummer ét i Aarhus og rummer desuden stærke elitemiljøer. Moderne rammer til atletik, bevægelse, motion og fysisk træning i Idrætsparken skal spille optimalt sammen med de unikke omgivelser ved park, skov og strand.

Spor 6: Kongelunden som kraftcenter for indendørs holdidrætter

Kapaciteten, atmosfæren og kvaliteten af de fysiske rammer til indendørs holdidrætter kan styrkes gennem såvel arkitektoniske greb som nytænkning af de fysiske rammer.

Spor 7: Kongelunden som Danmarks mest engagerende fodboldmiljø

Et nyt og ikonisk Aarhus Stadion skal skabe en bedre og mere intens oplevelse til store fodboldkampe og events og samtidig give rum og rammer til flere faciliteter og aktiviteter i hverdagen.

Spor 8: Kongelunden som kraftcenter for cykelsport og cykelmotion

Aarhus Cyklebane og arealerne omkring den skal arkitektonisk og organisatorisk spille bedre sammen med Idrætsparken og styrke cykelmiljøerne i Aarhus såvel i forhold til eliteidræt som muligheden for at skabe en central hub for cykling som motion og som daglig transport.

Spor 9: Kongelunden som fornyer af ketsjersporten

Moderniserede rammer til tennis skal åbne sig mere mod omgivelserne og skabe plads til såvel foreningsidræt som mere spontan deltagelse i tennis og beslægtede idrætter.

Spor 10: Fremtidens Jydsk Væddeløbsbane

Væddeløbsbanen og Idrætsparken skal rent arkitektonisk åbne sig mere mod hinanden, og Væddeløbsbanen skal udvikles til et bredere oplevelsescenter for hesten og hestens kulturhistorie.

Spor 11 - 17: Visionsspor for nye idrætter og aktiviteter

Spor 11: Kongelunden som centrum for fitness, velvære og vitalitet

Et indbydende, tilgængeligt og veludstyret fitness-miljø kan udvikles til en helt central komponent i at styrke Idrætsparken som attraktivt miljø for forenings- og eliteidræt og som daglig destination for aarhusianere i alle aldersgrupper og fysiske forfatninger.

Spor 12: Kongelunden Water and Wellness

Attraktive faciliteter til svømmeundervisning, wellness, spa og behandling vil kunne øge den samlede attraktivitet af Idrætsparken og Kongelunden som destination i ganske betydelig grad, skabe synergi til andre idrætsgrene og bidrage til aflastning af eksisterende svømmefaciliteter i byen.

Spor 13: Kongelunden motorik, dans og gymnastik

Et inspirerende gymnastikmiljø med fokus på motorisk udvikling, udfordring, leg, dans og forskellige bevægelsesformer vil samlet kunne styrke Idrætsparken attraktion og relevans for aarhusianerne endog ganske betydeligt.

Spor 14: Kongelunden Street

Permanente og midlertidige faciliteter til streetsport under en samlende og formidlende organisatorisk paraply kunne i kombination med børn og unges selvbestemmelse og selvudfoldelse skabe et langt mere levende miljø og tiltrække nye målgrupper i og omkring Idrætsparken.

Spor 15: Kongelunden Pay, Play & Fun

En opsøgende dialog med og bedre rum til oplevelses- og eventbetonede idrætsaktiviteter, E-sport og eventhaller kunne knytte Idrætsparken bedre til fremtidens idrætsbillede og skabe muligheder for en kommercielt bæredygtig idræts- og eventaktivitet, som samlet ville styrke Kongelunden som oplevelsesdestination.

Spor 16: Et centrum for folkeoplysning

Folkeoplysende institutioner som f.eks. idrætshøjskole, idrætsefterskole og aftenskoler med bevægelse i højsædet har betydeligt potentiale til at styrke anvendelsen, besøgsflowet og relevansen af Idrætsparken og Kongelunden i hverdagen og bidrage til det daglige miljø i området.

Spor 17: Kongelunden, børneliv og friluftsliv

Fremtidens Kongelunden og fremtidens Idrætspark med attraktive omgivelser og nye faciliteter og omgivelser har stort potentiale for friluftsliv for voksne og for at udvikle det gode børneliv med adgang til natur, faciliteter og stærke fællesskaber.

Rapporten behandler i afsnit VI de afgørende driftsmæssige perspektiver og forudsætninger for udfoldelsen af fremtidens driftsmodel for Kongelunden og Idrætsparken.

Med afsæt i konkrete udtalelser fra hensigtserklæringen mellem Aarhus Kommune og de private donatorer til Vision Kongelunden peger rapporten på, at fremtidens driftsmodel for Kongelunden og for selve Idrætsparkens udvikling bør bygge på en høj grad af selvstændighed og uafhængighed i organisation og struktur, professionelle erfarings- og ledelsesmæssige kompetencer, den rette økonomiske kapacitet, en form for 'frivillighedsorganisation og -involvering' samt den rette omgivende infrastruktur til at kunne sikre en fremtidig robusthed og udvikling af Idrætsparken og Kongelunden.

Rapportens afsluttende afsnit VII opridser nogle konkrete ambitioner og strategiske målsætninger for destinationsprojektet og fremtidens Idrætspark. Det forestående arbejde med destinationsprojektet og fremtidens Idrætspark er ikke alene et anlægsprojekt, men i lige så høj grad et udviklingsprojekt for såvel idrætsaktørerne og idrætsaktiviteterne i og omkring Idrætsparken som for aktørerne bag andre typer af oplevelsesaktiviteter i fremtidens Kongelunden og Idrætsparken.

Rapporten formulerer en række retningsgivende ambitioner for idrætsmiljøerne og aktørerne i Kongelunden i forbindelse med udviklingen af fremtidens Kongelunden og Aarhus Idrætspark:

- **Ingen** kendte aktører og aktiviteter i Kongelunden/Idrætsparken må stilles ringere end i dag på grund af Vision Kongelunden.
- **Alle** kendte aktører og aktiviteter i Kongelunden/Idrætsparken skal stilles bedre end i dag på den korte og den lange bane som konsekvens af Vision Kongelunden. Hermed tænkes ikke blot på de fysiske rammer, men også på aktørernes egen organisering, muligheder og kapacitet til at bidrage til at realisere potentialerne for idrætten i Vision Kongelunden.
- **Flere** aktører og aktiviteter skal involveres i fremtidens idrætsmiljøer i Kongelunden/Idrætsparken og stilles bedre end i dag - og dermed bidrage til et projekt, der leverer langt bedre på de bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden og for hele Aarhus Kommune i forhold til idrættens behov, trends og tendenser, end tilfældet er i dag.
- Det **fælles** gode skal være stærkere end mulige interessekonflikter eller nødvendige indbyrdes kompromisser mellem aktørerne. Mulig synergi mellem aktørerne og nye muligheder, som opstår i processen, skal udnyttes optimalt og finpudses både undervejs i processen og i fremtidens idrætsmiljøer i Kongelunden. Fremtidens destination og idrætsmiljø i Kongelunden/Idrætsparken skabes af den samlede mængde af faciliteter, aktører og aktiviteter i området og deres kapacitet til at levere på de store ambitioner for området.

Et kvalificeret fokus

Afslutningsvis formulerer Visionsrapporten **tre konkrete projektambitioner** og strategiske opmærksomhedspunkter for udviklingen af Vision Kongelunden som fremtidens destination og for Aarhus Idrætspark som et epicenter for idræt, bevægelse og oplevelser:

I. Om Kongelunden som en samlet destination:

Rapportens beskrivelse af overordnede trends og mulige udviklingsspor for fremtiden giver et klart billede af, at et fremtidsrettet projekt bedst realiseres ved at tænke hele området som en fælles, inkluderende destination, hvor eksisterende og nye aktiviteter åbner sig mod og understøtter hinanden. De bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden er godt dækket ind af de potentialer, der beskrives i denne rapport.

Man bør tilstræbe at undgå, at enkelte aktiviteter eller anlæg/faciliteter i den videre projektudvikling bliver isolerede udviklingsbobler uden integration med de samlede overordnede ambitioner for Vision Kongelunden.

II. Om Fremtidens Aarhus Idrætspark:

Rapporten peger på, at fremtidens Idrætspark skal fungere i flere dimensioner, nemlig den 'kommercielle og publikumsorienterede' og den mere 'public service-orienterede', ligesom idrætten og aktiviteterne i Idrætsparken i fremtiden vil være funderet både i faste organisatoriske rammer og i mere flydende og fleksible rammer.

Rapporten lægger vægt på, at ikke blot et nyt stadion, men i lige så høj grad andre nye eller forbedrede idrætsfaciliteter i Idrætsparken har et stort potentiale for at skabe en højere udnyttelse, højere attraktionsværdi og et langt større samlet besøgstal og besøgsflow fordelt over døgnet, ugedage og årstider i fremtidens Idrætspark.

Man bør derfor sikre, at udviklingen af fremtidens stadionprojekt ikke begrænser sig til funktionskrav for professionelle fodboldkampe, men at funktionskravene tager højde for andre publikumsorienterede begivenheder og aktiviteter, som er relevante og meningsfulde for Aarhus som by i et fremtidsperspektiv. Ligeledes bør man tænke i fleksibilitet i forhold til publikumskapacitet. Endelig må et nyt stadion ikke opleves som en isoleret facilitet. Stadion skal ses i naturlig forbindelse og sammenhæng med de omkringliggende miljøer og funktioner i Idrætsparken.

Fremtidens Idrætspark skal som helhed kunne være *opsøgende, koordinerende, retningssættende og risikovillig* såvel i samspillet med de kendte idrætsaktører i området som i forhold til kommende aktører, nye brugere, aktiviteter og begivenheder.

III. Om Fremtidens driftsmodel:

Rapporten peger på, at fremtidens driftsmodel bør matche de ovenfor anførte ambitioner for fremtidens Idrætspark og Kongelunden som helhed. Funktionskravene og forudsætningerne for driftsmodellen bør indeholde en stillingtagen til den optimale organisation og struktur baseret på en høj grad af selvstændighed, erfaringsbaseret ledelseskraft og kompetence samt økonomisk kapacitet osv.

Med afsæt i tidligere erfaringer bør man undgå at udvikle nye anlæg og faciliteter uafhængigt af den valgte fremtidige driftsmodel og de elementer og forudsætninger, der gælder for den valgte driftsmodel.

Endelig skal infrastrukturen omkring Kongelunden og Idrætsparken optimeres mest muligt, både når det angår den *hårde trafik* udefra og ind i området og den *bløde trafik* indenfor området.

Strategiske fokuspunkter

I.

En realisering af de ovennævnte projektambitioner fordrer således, at man nogenlunde sideløbende på hvert af de tre projektspor arbejder i dybden med at definere **funktionskrav**:

- til Kongelunden som et samlet destinationsområde
- til fornyelse af Aarhus Idrætspark, herunder et nyt stadion samt revitalisering/ombygning af de øvrige anlæg
- til fremtidens driftsmodel (nødvendige driftsmæssige forudsætninger)

Derigennem kan man i et helhedsperspektiv kvalificere og afstemme beslutningerne i forhold til såvel driftsmodellen som den rent fysiske planlægning og indretning af Kongelunden og af fremtidens Aarhus Idrætspark.

II.

Dette indebærer også, at man sideløbende med det allerede påbegyndte projektarbejde med udvikling af et nyt stadion hurtigst muligt bør iværksætte et udviklingsarbejde omkring driftsmodellen med henblik på en etablering heraf.

Dette projektspor bør foregå "sideløbende" med projektsporene for så vidt angår nyt stadion - og de øvrige faciliteter i Idrætsparken og Kongelunden som helhed.

III.

Herunder bør man få dannet et mere fuldstændigt perspektiv i forhold til den samlede økonomi for realiseringen af Vision Kongelunden, strukturering af finansiering af de valgte anlægsinvesteringer samt den fremtidige driftsøkonomi.

I den forbindelse konkluderer visionsrapporten ligeledes, at fremtidens Idrætspark skal kunne fungere under to forskellige, men delvist afhængige rationaler: En kommerciel 'sports- og underholdningsmodel' for stadiondelen m.v. samt en mere 'public service-orienteret' eller 'offentlig værdi' model for andre dele af anlægget.

I. De bystrategiske pejlemærker for Kongelunden

I. De bystrategiske pejlemærker for Kongelunden

Byrådets overordnede beslutning om Vision Kongelunden og de fem centrale bystrategiske pejlemærker for det meget ambitiøse by- og arealudviklingsprojekt fungerer som overordnet referenceramme for denne visionsrapport om 'Idræts- og aktivitetstilbud i Kongelunden'.²

De bystrategiske pejlemærker sammenfatter de forventninger, man bør have til fremtidens idrætspark og omgivelserne i Kongelunden. Visionsrapporten for idrætten inkorporerer idrættens potentialer, behov og muligheder i de fem overordnede bystrategiske pejlemærker for Kongelunden:

"Visionen 'Kongelunden' vil sikre og udvikle områdets kvaliteter og værdier for kommende generationer. Området skal ikke alene tilbyde en mangfoldighed af rekreative udfoldelsesmuligheder for aarhusianerne, men også udvikles til at blive det største sammenhængende storby-nære rekreative område i Danmark og dermed tiltrække endnu flere gæster til byen. Dette gøres ved at følge nedenstående fem bystrategiske pejlemærker for udviklingen af området:

- 1. Flere destinationer gør området til en samlet attraktion i byen. Dette gøres ved at fjerne fysiske barrierer og ved at udvikle nye og opdatere eksisterende destinationer med reference til den grønne og blå natur samt de enestående historiske og landskabelige forhold i området*
- 2. Et centrum for livskvalitet, bevægelse samt store og små fællesskaber. Dette gøres ved at sikre en lang række forskellige funktioner, der understøtter hinanden og som understøtter, at man bevæger sig inde i området og ikke kun tager derind for at besøge enkelte og isolerede tilbud.*
- 3. En moderne ramme for events inden for sport, kultur og erhverv. Ved en gennemgribende modernisering og nybyggeri af idrætsanlæg med fokus på fleksibel og høj udnyttelse, skabes et nyt center i landsdelen for både større og mindre events.*
- 4. Et rum for ro, fordybelse, eftertanke og viden. Dette gøres ved at dedikere dele af området til livets roligere udfoldelser og ved at skabe plads til funktioner, der understøtter nysgerrighed og videnskab.*
- 5. Samlet skabes det nødvendige grundlag for at aktivere og demokratisere området, hvilket vil gøre det til 'Hele Aarhus' legeplads'. Området skal udvikles fra et enkeltstående udflugtsmål til at blive en del af den aarhusianske hverdag".*

Rapporten er opbygget i afsnit, som bevæger sig fra det overordnede plan til lokale forhold og konkrete udviklingsspor for fremtidens idræt i og omkring Kongelunden/Idrætsparken.

Rapporten inddrager de fremtidige behov og potentialer hos idrætsaktører, der naturligt har interesser på idrætsområdet i og omkring Kongelunden i dag. Rapporten tilstræber desuden at 'give

² Læs om visionen og de bystrategiske pejlemærker for Kongelunden her:

<https://www.aarhus.dk/umbraco/api/EsdhCloudFile/Download?agendaId=455557&fileName=e1d5d25e-5c82-4d0e-baf6-30ea3c3c4d75.pdf&committeeId=693&downloadName=Bilag+1%3a+Visionen+for+%27Kongelunden%27>

en stemme' til de faciliteter, aktører og aktiviteter, der ikke er en del af Idrætsparken i dag, men som i et fremtidsperspektiv vil kunne medvirke til at levendegøre visionerne for idrætten i Kongelunden.

Rapporten indeholder ikke konkrete beregninger på anlægsomkostninger eller projektforslag til den endelige udformning af fremtidens idrætspark, men lægger som udgangspunkt til grund, at de foreslåede tiltag rent strategisk og driftsmæssigt vil kunne realiseres inden for idrættens almindelige rammer i kommunen gennem samspil og partnerskaber mellem kommune, civilsamfund og private aktører, herunder private donationer.

Rapporten opfordrer til, at de beskrevne mulige udviklingsspor for fremtidens idræt i Kongelunden/Idrætsparken indgår i det videre arbejde med at inspirere og definere:

- Funktionskrav til Kongelunden som et samlet destinationsområde
- Funktionskrav til fornyelse af Idrætsparken, herunder nyt stadionprojekt og revitalisering/ombygning af øvrige anlæg
- Funktionskrav til fremtidens driftsmodel og de nødvendige driftsmæssige forudsætninger

II. Aarhus Idrætspark og fremtidens idrætsbillede

II. Aarhus Idrætspark og fremtidens idrætsbillede

Den oprindelige Aarhus Idrætspark blev indviet i 1920 og opført i en tid, hvor sporten var i fremmarch som tilskuer- og deltagerfænomen, og hvor byens idrætsforeninger søgte moderne rammer at fungere i til klassiske idrætsgrene som fodbold, gymnastik, boksning og indendørs boldspil.

Stadion er moderniseret flere gange siden 1920. Indvielsen af Team Danmark centret i 1991/1993 som katalysator for eliteidrætsmiljøet i Aarhus Kommune og det vestlige Danmark samt byggeriet i 2001 af Ceres Arena, nyt tennisanlæg og den omfattende ombygning af Ceres Park til et moderne stadion med knapt 20.000 siddepladser har været de største milepæle for anlægget i nyere tid.

Gennem alle årene siden indvielsen af Aarhus Idrætspark har facilitetens funktion i forhold til foreningsidræt og opvisningsidræt samt facilitetens kapacitet og anvendelighed i forhold til idrættens og samfundets generelle udvikling været en central problemstilling. Idrætsparken er løbende udvidet og moderniseret siden indvielsen i 1920 med dengang ca. 6.000 tilskuerpladser på det oprindelige stadion.

Ved etableringen i 1920 samt ved efterfølgende moderniseringer og om- og tilbygninger har Idrætsparken løbende tilstræbt at adressere forandringer i deltager- og publikumsadfærd samt ændringer i idrætsbilledet og nye krav til arrangører og brugere på Idrætsparken. Grundlæggende har byggeriernes udformning gennem årene primært været båret af de tilstedeværende idrætsaktørers behov for tidssvarende fysiske rammer i idrætsparken.

Opgaven omkring Vision Kongelunden og fremtidens Idrætspark bliver anderledes bred i henhold til de ambitiøse bystrategiske pejlemærker og den betydelige volumen af de kommende investeringer og forandringer af Idrætsparken og dens omgivelser.

Opgaven omkring Vision Kongelunden og fremtidens Idrætspark bliver anderledes bred i henhold til de ambitiøse bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden og den betydelige volumen af de kommende investeringer og forandringer af Idrætsparken og dens omgivelser:

Ikke alene skal Idrætsparken igennem en omfattende proces for bedre at kunne adressere de etablerede aktørers aktuelle behov og visioner for fremtiden.

Vision Kongelunden lægger samtidig op til, at Idrætsparken og hele området omkring den skal indgå i en større og bredere vision, hvor Idrætsparken spiller en helt central rolle som daglig destination for borgerne i Aarhus samt indgår i en større helhed med resten af 'Kongelunden' (Væddeløbsbanen, Tivoli Friheden, natur og parker, omkransende by- og lokalområder) i forhold til en destinationsvision af national og sågar international rækkevidde. Sideløbende med at kunne opfylde de eksisterende aktørers interesser og behov, som det også har været tilfældet ved tidligere moderniseringer af Idrætsparken, skal processen derfor undgå at blive for 'bagudskuende' og koncentreret alene om de nuværende interessenters behov.

Rapporten kigger derfor også ind i fremtidens idrætsbillede og byudvikling i Aarhus Kommune samt de facilitetsmæssige, arkitektoniske og organisatoriske tiltag, der for alvor kan rykke fremtidens Idrætspark op i førerfeltet som idrætsdestination og som central dynamo for idrætsmiljøerne med

kapacitet og knowhow til at forstå og gribe tidens tendenser og potentialer og involvere nye aktører og aktiviteter.

Denne visionsrapport søger at skabe et samlet billede af behov, synergi og potentialer for såvel de eksisterende interessenter i området som for mulige fremtidige aktiviteter og interessenter på idrætsområdet i Kongelunden/Idrætsparken.

De bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden samt denne visionsrapport lægger op til, at Idrætsparkens organisation og de fysiske omgivelser i højere grad end i dag bliver proaktive og retningssættende i forhold til trends og muligheder i idræt, kultur, folkeoplysning og oplevelser.

En sådan ambition nødvendiggør blandt andet nogle overvejelser om:

- Idrætsparkens fremtidige arkitektur og funktion (eksisterende og mulige nye faciliteter)
- Idrætsparkens fremtidige driftsmodel og driftsmæssige grundlag
- Det demografiske, teknologiske og idrætslige billede, fremtidens Idrætspark 'kigger' ind i

Rapporten zoomer indledningsvist ind på trends og tendenser, der påvirker idrætsbilledet og idrættens rolle i samfundet og dermed den omverden, fremtidens Idrætspark skal fungere i.

Derefter zoomer rapporten mere ind på den konkrete situation for idrætten i Aarhus Kommune og på og omkring Aarhus Idrætspark.

Afslutningsvis beskriver rapporten 17 udviklingsspor for forskellige faciliteter samt organisatoriske og driftsmæssige tiltag, der samlet kan skabe en unik facilitet og destination af lokal, national og international betydning.

Megatrends i fremtidens idrætsbillede

Hvad betyder det i praksis at udvikle et nyt idræts- og bevægelsesmiljø, som skal række mange år frem i tiden?

Det kan ingen naturligvis svare på i alle detaljer, men en række forhold og udviklingstræk går igen såvel i de seneste årtiers skiftende idrætsmønstre som i de udfordringer og muligheder, der presser sig på i fremtidens Aarhus og fremtidens idræt.

Som et af de mest ambitiøse idræts- og byudviklingsprojekter i Danmark skal Vision Kongelunden og fremtidens Idrætspark i Aarhus ikke blot kunne levere på nutidens behov. Projektet er af et sådant omfang og på så højt et ambitionsniveau, at det skal blive retningsgivende for idrættens og idrætsfaciliteternes udvikling og samspil med det omgivende samfund - ikke bare i Danmark, men også i andre dele af verden, hvor idrættens trends, tendenser og udfordringer har lighedstræk med situationen i Danmark.

Nedenfor opsamles nogle centrale fællestræk og udviklingstendenser, vi allerede i dag kan spore i idrættens udvikling herhjemme, og som kan forventes at tage yderligere fart i de kommende år.

Værdifulde baggrundsanalyser er i den forbindelse 'Danskernes motions- og sportsvaner 2016'³, Danmarks Idrætsforbunds nye politiske program for 2021-2024⁴ samt Institut for Fremtidsskiftets megatrends og analyse af kultur- og idrætslivets fremtid efter Covid-19 pandemien.⁵ Desuden har rapporten hentet inspiration i rapporten 'Holbæk Kommune som talentmiljø'⁶, der var med til at lægge sporene for et af de senere års mest ambitiøse anlægsprojekter i den danske idrætssektor, Holbæk Sportsby. Sportsbyen åbnede i 2019 som et offentligt privat partnerskab, der skal samle og nytænke talentmiljøerne, idrætten og den borgernære sundhed i Holbæk by.⁷

De danske udviklingstendenser underbygges af internationale analyser som Future Foundations analyse af fremtidens idrætstrends i Wales⁸ eller den engelske Sport & Recreation Alliances fremtidsdokument 'Fit for the future'.⁹

³ Pilgaard, M., Rask, S.: Danskernes motions- og sportsvaner 2016, Idrættens Analyseinstitut, 2017. Download: <https://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/danskernes-motions-og-sportsvaner-2016/03e7c32f-151c-44d2-a678-a69400850057>

⁴ Danmarks Idrætsforbund. Politisk program 2021-2024. Download <file:///C:/Users/HENRIK~1/AppData/Local/Temp/DIF%20politisk%20program%202021-2024-1.pdf>

⁵ Hansen, B.H., og Hvidtved, S.: Mentale konsekvenser af social distancering i kultur- og idrætslivet under COVID-19-krisen. Institut for Fremtidsskiftet for Velliv Foreningen, 2020. Download: <https://www.vellivforeningen.dk/media/2225/4-fremtidsscenarier-mentale-konsekvenser-af-social-distancering-i-kultur-og-idraetslivet-under-covid-19-krisen.pdf>

⁶ Rask, S., Storm, R.K. og Brandt, H.: Holbæk Kommune som talentmiljø, Idrættens Analyseinstitut, 2017. Download: <https://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/holbaek-kommune-som-talentmiljoe-screening-af-potentialerne-i-holbaek-kommune-som-center-for-idraets-og-talentmiljoeer/f1fd59a1-5ef3-4ac7-9454-a89c0094762a>

⁷ Læs mere om Holbæk Sportsby: <https://holbaeksportsby.dk/>

⁸ Future Foundation: Acting today for an active tomorrow, Sport Wales Advisory Group, 2014. Download: <https://www.sportsthinktank.com/uploads/sport-wales-future-foundation.pdf>

⁹ Sport and Recreation Alliance: Fit for the future, arbejdsdokument, 2015. Download: <https://www.sportandrecreation.org.uk/policy/research-publications/fit-for-the-future>

Ledelsesopgaven bliver mere kompleks

Først og fremmest ser et stort idrætsanlæg som Idrætsparken ind i en tid med øget kompleksitet i opgaverne og hastigere forandringer i omverden og idrætsbillede. Det kræver en stor grad af ledelseskraft, en vis risikovillighed samt en høj grad af idrætsfaglighed og evne til at navigere i en foranderlig verden at drive et anlæg som fremtidens Idrætspark i Aarhus. Idrætsparken skal fungere under forskellige rationaler fra civilsamfund, stat og marked. Samtidig er ledelsesparadigmet i danske idrætsfaciliteter under forandring fra primært fokus på at sikre et idrætsanlægs fysiske rammer og servicere idrætsforeningerne til en langt mere proaktiv rolle i forhold til flere interessenter som individuelle borgere, foreninger og andre organiserede grupper.¹⁰

Ledelsesopgaven i fremtidens Idrætspark kommer derfor til at handle om langt mere end blot at drive de fysiske rammer. Den handler i lige så høj grad om facilitetens kapacitet til både at understøtte forskellige aktører og samtidig selv sætte scenen for fremtidens idræts- og aktivitetstilbud. Ledelsesopgaven vil ligeledes være centreret om evnen til at indgå i samarbejder/partnerskaber/samspil med eksterne partnere og ikke mindst offentlige myndigheder/kommuner mv. Dette knytter sig meget ofte til, hvorledes aktiviteter eller udbyggede faciliteter på en struktureret måde kan 'finansieres', hvorfor entreprenørskab og iværksætterånd ligeledes vil være vigtige elementer i ledelsesopgaven.

Individuelt fokus og fleksibilitet - i en fælles ramme

Fremtidens gæster og idrætsudøvere kommer for at være en del af store og små fællesskaber, men de gør det med en øget forventning om et produkt, der samtidig er skræddersyet og tilpasset skiftende individuelle behov. Behov for fleksibel booking og tilgængelighed, behov for service af varierende pris og kvalitet, behov for at kunne skifte mellem oplevelser og idrætsaktiviteter, tilbud til forskellige køn, aldersgrupper og segmenter.

For Idrætsparken og idrætsudbydere på stedet betyder individualiseringen, at de skal kunne opfange, agere og levere efter tidens skiftende trends og behov. Foreningslivet og traditionelle idrætsgrene har ofte en vis indbygget træghed, men til gengæld en dybde, som fortsat vil være væsentlig. Men der bliver behov for, at Idrætsparken som facilitet og organisation kan forstå og selv være med til at levere på individuelle behov og omskiftelige idrætsvaner og aktiviteter i langt højere grad end i dag.

Teknologiske landvindinger kræver løbende investeringer og omstillingsevne

Fremtidens brugere forventer hurtig adgang, fleksibel adgang og teknologisk opdaterede løsninger i forhold til eksempelvis booking, aktivitetsindhold og publikumsoplevelser. Brugere fra eliteidræt, professionel sport og underholdning vil forvente, at it-systemer, netadgang, sikkerhedssystemer etc. til hver en tid er på allerhøjeste niveau.

Faciliteten skal være i stand til at kommunikere direkte med forskellige brugergrupper og interessenter, og man skal formå at opsamle og agere på data om brugermønstre- og behov.

¹⁰ Forsberg, P.: I idrætsforeningernes tjeneste. En undersøgelse af ledelse af danske idrætsanlæg. Ph.d.-afhandling, Syddansk Universitet/Idrættens Analyseinstitut, 2020.

Teknologien vil stille krav til løbende investeringer og hyppige forandringer i driften og konfigurationen af fremtidens Idrætspark.

Sundhed og ulighed bliver vigtige målestokke

Fremtidens idrætstilbud vil ikke kun blive målt på deres evne til at begejstre, skabe flotte sportsresultater eller servicere de allerede 'frelste' og idrætsbegejstrede borgere. Idræt, bevægelse og sunde fællesskaber får behov for at legitimere sig i et nyt lys, hvor de i lige så høj grad bliver målt på evnen til at få alle med og engagere hele befolkningen. Den opgave kommer til at kræve anderledes inviterende og tilgængelige faciliteter og idrætsbud, og det kommer til at kræve nye fagligheder blandt de aktører og faciliteter, som leverer idrætten.

Den demografiske udvikling med flere voksne og flere ældre, som samtidig ønsker at være aktive på nye måder, kommer ligeledes til at udfordre faciliteterne og idrætsbyderne i Kongelunden/Idrætsparken. Det samme gør en vis polarisering i samfundet og dermed behov for særlig fokus på målgrupper, som ud fra parametre som uddannelse og indkomst er mindre fysisk aktive og idrætsaktive og mindre mobile og deltagende i det generelle samfundsliv end den øvrige del af befolkningen. Aarhus Kommune underskrev i september 2019 en såkaldt visionsaftale ('*bevæg dig for livet*') med DIF og DGI for 2019-2024.¹¹

Idræt forbindes ofte med sundhed. Men en tryk atmosfære, rengøring og grundige hygiejneforanstaltninger bliver – endnu mere efter corona-pandemien i 2020-2021 – meget væsentlige faktorer for at tiltrække nye målgrupper og gøre fremtidens Idrætspark til en attraktiv destination for såvel daglig idrætsaktivitet som større events.

Bæredygtighed og klima skaber nye krav

Bæredygtighed i fremtidens idrætsanlæg handler ikke kun om høj klima- og miljøeffektivitet, som vil være selvfølgeligheder i nye idrætsbyggerier. Kravene til bæredygtighed handler også om at sikre høj kapacitetsudnyttelse, reduktion af spild fra events og aktiviteter, grønne trafikale løsninger og til en vis grad også økonomisk bæredygtighed af de store investeringer i Kongelunden og Idrætsparken.

En anden form for tendens mod bæredygtighed i idrætten er en kraftig bevægelse mod mere friluftsliv og mere outdoor. Kongelunden har som helhed massive muligheder for at levere på denne trend, men for Idrætsparken som facilitet og forretning, skal der tænkes nyt for at placere faciliteten som en central destination, inspirationskilde eller udgangspunkt for aktiviteter, der foregår i naturen eller bare under åben himmel.

Kommerialisering og globalisering ændrer spillepladen

Sport og underholdning er som udgangspunkt en global bevægelse, mens foreningslivet, elitesporten

¹¹ Parterne forpligter sig blandt andet til at arbejde for mere åbne og tilgængelige forenings- og fritidsfællesskaber for byens borgere, for mere lighed i sundhed og for styrket brobygning mellem idrætsaktører, sundhed, skoler og andre institutioner (Download visionsaftalen: <https://bevaegdigforlivet.aarhus.dk/media/36706/visionsaftalen-aarhus-kommune-underskrevet.pdf>)

og idrættens organisering er mere nationalt og lokalt funderet. Begge dele skal have rum og rammer på Idrætsparken, men som underholdningsarena, fodboldstadion, eliteidrætsmiljø og daglig ramme om befolkningens behov for idrætsdeltagelse og motion vil Idrætsparken få brug for også at orientere sig bredere end foreningerne og de traditionelle interesser i den aarhusianske idrætsverden.

Idrætsparken skal finde en vanskelig balance i samspillet med foreninger og kommercielle aktørers udfoldelsesmuligheder og facilitetens egen driftsøkonomi. Såvel i underholdning, professionel sport som den brede idræt og motion vokser kommercielle aktører i disse år stærkere end foreningslivet. Samtidig skaber globaliseringen et eskalerende 'våbenkapløb', som udfordrer såvel eliteidrætten, events i sport og underholdning samt professionelle sportsligaer.

Den gode nyhed er, at de forskellige sektorer kan vækste sammen og skabe et levende, innovativt og dynamisk miljø, hvis faciliteten formår at skabe plads og give gode udfoldelsesmuligheder til 'det hele' og tappe ind i det stigende element af entreprenørskab og privat foretagsomhed, som også er en del af den danske idrætssektor.

III. Idrætstrends af væsentlig betydning for fremtidens Idrætspark

III. Idrætstrends af væsentlig betydning for fremtidens Idrætspark

De overordnede trends i samfundsudviklingen og idrætten er ikke ren fremtidsmusik for Idrætsparken. Tværtimod manifesterer disse trends sig allerede i høj grad i befolkningsudviklingen og tendenserne i idræts- og motionsvanerne. Byudviklingen og idrætsvanerne er allerede i en ganske kraftig forandring i Aarhus Kommune.

De følgende afsnit er en analyse af de aktuelle og fremtidige behov for idrætten og borgerne i Aarhus Kommune, som fremtidens Kongelunden og Idrætspark skal være i stand til at levere på og navigere i.

Et blik på Idrætsparkens nuværende funktion i lokalsamfundet og Idrætsparkens primære aktører viser et billede af en facilitet, som 100 år efter indvielsen ikke er fuldt på omgangshøjde med nutidens trends og tendenser på idrætsområdet.

Faciliteten fungerer nogenlunde som daglig ramme om klassiske halidrætter og atletik, men Idrætsparken rammer facilitetsmæssigt og driftsmæssigt forbi de seneste årtiers dynamiske idrætsudvikling og har mistet relevans som destination for aarhusianernes daglige idrætsudøvelse. Det stærkeste symbol på udviklingen er Aarhus Cyklebane, som er indviet i 1940 i dens nuværende form, og som i 2020 blev indstillet til fredning af Det Særlige Bygningstilsyn. Indstillingen skyldes ikke banens relevans og anvendelighed som idrætsfacilitet i nutiden, men netop dens kulturhistoriske tilbageblik på svundne tiders idrætskultur. Også en anden af Idrætsparkens naboer, Jydsk Væddeløbsbane fra 1924, har oplevet tider med langt større publikumstilstrømning og kulturel gennemslagskraft end i dag, selv om banens ledelse ser optimistisk på mulighederne for at skabe fornyet udvikling og fremgang.

Idrætsparken i Aarhus deler risikoen for at ende som et majestætisk fortidsminde med andre større idrætsfaciliteter med historisk rod i konkurrenceidrætten og en central funktion i forhold til såvel foreningsidræt, eliteidræt og professionel idræt. En lang række større idrætsanlæg i Danmark og andre lande leder som Aarhus Idrætspark efter en ny identitet og rolle i deres lokalsamfund. Aktuelle eksempler kan være idrætsparkerne i Esbjerg, Valby, Slagelse og Odense¹². Sådanne traditionsrige, centrale anlæg har udfordringer med at kombinere kravene fra eliteidræt og professionel idræt og deraf følgende tilskuerkapacitet med samtidig at være velegnede og attraktive rammer for daglig idræt og foreningsidræt.

Eliteidrætten, som er en fremherskende aktør i Idrætsparken i Aarhus, stiller store krav til plads, rådighed og tekniske standarder, uden at eliteidrætten pr. automatik 'leverer tilbage' til det daglige miljø i form af deltagermæssig volumen eller driftsøkonomisk værdi.

¹² Esbjerg Idrætspark er kommunalt ejet, men drevet af driftsselskabet Sport & Event Park Esbjerg, der tilstræber en mere proaktiv rolle i idrætsudviklingen på anlægget (www.sepe.dk). Odense Idrætspark er midt i samme proces, og Valby Idrætspark har som Vision Kongelunden gang i en proces, der skal skabe et idrættsmekka for hele København (<https://www.valbylokaludvalg.kk.dk/wp-content/uploads/2018/04/Fornyet-vision-for-Valby-Idr%C3%A6tspark.pdf>). Slagelse Kommune har nedsat et udvalg for udvikling af Slagelses bynære, men lettere forsømte stadionområde. (<https://www.vdonline.dk/ugenyt/Megaprojekt-Slagelse-Park-sluppet-loes/artikel/12465>).

Den professionelle idræt, som i dag især er repræsenteret ved fodbold og håndbold på anlægget, skaber medrivende tilskuerbegivenheder og bidrager til at skabe en samlende identitet for aarhusianerne. Den professionelle fodbold bidrager dog i det daglige idrætsmiljø mindre til at skabe atmosfære og liv på anlægget.

I praksis vil der på store, centrale anlæg til opvisning og eliteidræt ofte være mange aflysninger for faste brugere og foreningsaktiviteter på grund af lejlighedsvis stævner og tilskuerevents. Samtidig er de store opvisningsanlæg underlagt omfattende medfølgende krav til tekniske specifikationer, vedligeholdelse, omstillinger mellem events og dagligt brug samt store krav til en ofte sjældent anvendt spidskapacitet. Derfor er disse anlæg ofte 'atmosfæreforladte' i hverdagen og relativt kostbare at drive i forhold til mindre lokale idrætsanlæg med primær fokus på at betjene den 'daglige' idræt.

Tilstedeværelsen af eliteidræt og professionel idræt og Idrætsparkens status som nationalt elitecenter og som byens opvisningsanlæg til idræt rummer derfor en del udfordringer, som også er kommet til udtryk i evalueringer og offentlig debat om den nuværende situation på Aarhus Idrætspark.¹³

Kunsten for fremtidens Idrætspark bliver at overvinde udfordringerne og vende anlæggets funktion som byens mest ikoniske og centrale idrætsanlæg til en styrkeposition. Det forudsætter, at man får indtænkt den ønskede fleksibilitet og omstillingsevne i anlæggets funktion og designforudsætninger fra start i den kommende proces omkring Idrætsparken.

Heldigvis rummer tilstedeværelsen af professionel idræt og eliteidræt også store potentialer for at udvikle Kongelunden/Idrætsparken som dagligt idrætsmiljø for foreninger og borgere, hvis man kan få aktørernes forskellige interesser, rationaler og de rent praktiske forhold i hverdagen til at spille sammen. Dels kan eliteidræt og professionel idræt bidrage til omsætning fra såvel kommercielle som offentlige kasser samt almindelig offentlig opmærksomhed og branding af anlægget, dels skaber elite- og talentmiljøer såvel idrætsfagligt som organisatorisk nogle muligheder, som foreningsidræt og den brede idræt med fordel kan tappe ind i, hvis de organisatoriske og facilitetsmæssige forudsætninger kommer på plads.

Ambitionen om at fremtidens Kongelunden skal levere på byrådets bystrategiske pejlemærker om både at facilitere events, publikumsarrangementer og eliteidræt, der rækker langt ud over hverdagen, og *samtidig* skabe en langt mere betydende og relevant destination for aarhusianernes hverdagsliv, er en kompliceret opgave at løse. Hvis fremtidens Idrætspark skal løfte sig til at levere bedre på de bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden, skal man finde modellen på at få events, eliteidræt og hverdagsidræt til at fungere bedre med hinanden og gerne løfte hinanden. Det forudsætter samtidig, at man i forhold til fremtidens Idrætspark tænker langt bredere end kravspecifikationer og behov i forbindelse med lejlighedsvis store fodboldkampe og idrætsbegivenheder på anlægget. Man skal i processen lige så vedholdende indtænke de elementer,

¹³ PricewaterhouseCoopers: Aarhus Kommune Evaluering af forpagtningsaftale vedrørende Ceres Park og Arena, Aarhus Kommune, 23. april 2019.
<https://www.aarhus.dk/umbraco/api/EsdhCloudFile/Download?agendaId=394186&fileName=c704a4e5-5cc7-466a-ade4-2e660375c7cb.pdf&committeeId=973&downloadName=Bilag+2%3a+Evaluerig+af+forpagtningsaftale+vedr.+Ceres+Park+og+Arena>

som for alvor får et anlæg til at 'leve' i hverdagen som dynamo og inspirationskilde for borgernes idrætsliv og hverdagsliv.

Denne rapport vil forhåbentlig kunne anviser gode eksempler og konkrete udviklingsspor for denne proces.

I forhold til ønsket om at skabe en Idrætspark af international rækkevidde for eliteidræt og store events, bør man ikke undervurdere, at Danmarks helt store styrkeposition på idrætsområdet generelt er den brede idrætsdeltagelse, den høje foreningsdeltagelse samt traditionen for tilgængelig og innovativ idrætsarkitektur. Derfor vil en succesfuld integration af hverdagsidrætten i fremtidens Kongelunden/Aarhus Idrætspark på linje med eliteidræt og events ikke blot skabe en mere attraktiv og bæredygtig destination for idrætslivet og borgerne i Aarhus i hverdagen. Mange byer og lokalområder i Danmark og verden over arbejder i disse år med at konvertere 'bagudskuende' klassiske idrætsanlæg til 'hubs' for events, eliteidræt og den bredere idrætsdeltagelse.

En succesfuld model for at forene disse interesser og potentialer i fremtidens Idrætspark vil i sig selv rumme et stort potentiale for øget national og international opmærksomhed omkring Kongelunden. En succesfuld aarhusiansk løsningsmodel kan åbne et muligt udstillingsvindue for eksempelvis uddannelsesmiljøer, arkitektur og byplanlægning, folkesundhed samt for anlægssektoren generelt.

I forvejen har Danmark via blandt andre Lokale og Anlægsfonden og en række dygtige arkitektfirmaer en position som et af de lande, man 'kigger til' i den bredere idrætsarkitektur. Dansk idrætsarkitektur og konkrete løsninger for innovative idrætsmiljøer er eksempelvis nogle af de mest prisbelønnede og omtalte projekter hos International Association for Sports and Leisure Facilities (IAKS), som samarbejder tæt med den internationale olympiske komité.¹⁴

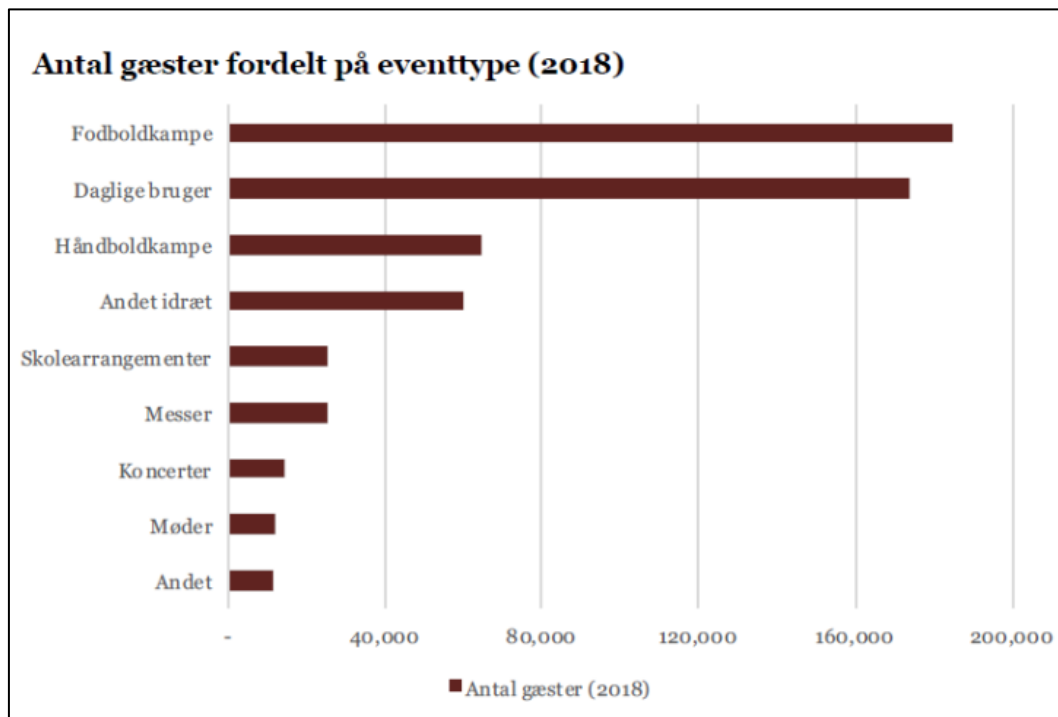
Potentialet for mere hverdagsidræt i Kongelunden

I det følgende analyseres Kongelunden/Idrætsparkens potentiale for at levere bedre på eliteidræt og foreningsidræt og samtidig blive en langt mere central katalysator for det aarhusianske hverdagsliv og idrætsliv i fremtiden.

Aarhus Kommune gennemførte i 2019 for Aarhus Kommune en evaluering af forpagtningsaftalen vedr. Ceres Park og Arena¹⁵. Heraf fremgår, at det årlige antal daglige brugere på anlægget er ca. 175.000 svarende til ca. 480 brugere i gennemsnit pr. dag. 'Tilskuerdelen' genererer ca. samme antal besøgende som 'deltager/udøvelsen' af Idrætsparken.

¹⁴ Læs mere: <https://iaks.sport/>

¹⁵ PricewaterhouseCoopers: Aarhus Kommune Evaluering af forpagtningsaftale vedrørende Ceres Park og Arena, Aarhus Kommune, 23. april 2019.

Figur 4. Sammensætningen af brugere og besøgende i Ceres Park & Arena

Kilde: Aarhus Kommune. Evaluering af forpagtningsaftale vedrørende Ceres Park & Arena. PricewaterhouseCoopers, april 2019.

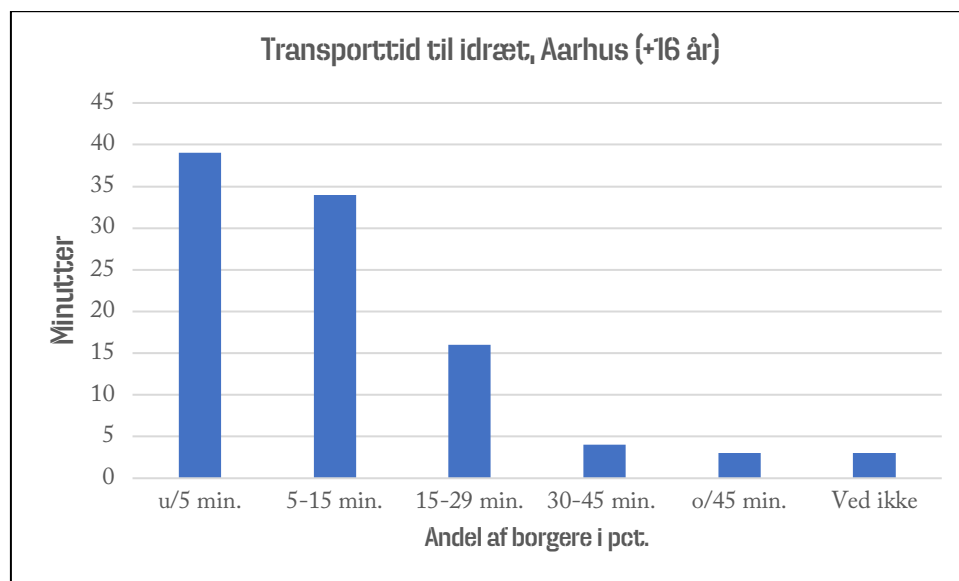
Fremtidens Idrætspark har med sin beliggenhed og befolkningsunderlag potentiale til at engagere langt flere mennesker og generere langt flere daglige brugere. Den følgende analyse og de fremlagte udviklingsspor udpeger potentialerne for at udvikle et anlæg med langt større relevans i 'hverdagen' for aarhusianerne og byens gæster i fremtiden.

Transportmæssigt opland for hverdagsidræt

Den første forudsætning for at sikre Kongelunden/Idrætsparken en bredere anvendelse i hverdagen er at vurdere faciliteternes reelle rækkevidde som 'hverdagsdestination'.

En lang række undersøgelser af idrætten i danske kommuner i regi af Idrættens Analyseinstitut og Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund (CISC) ved Syddansk Universitet har i de senere år nærmest samstemmende vist, at ca. 75 pct. af deltagere i sport eller motion maksimalt har et kvarters transporttid til den benyttede facilitet, ca. 30 pct. af idrætsudøverne har typisk under fem minutters transporttid til deres benyttede facilitet.¹⁶ I Aarhus følger fordelingen af borgernes transporttid til deres mest benyttede idrætsfacilitet mønstret fra resten af landet:

¹⁶ Se et udsnit af aktuelle kommunerapporter fra Idrættens Analyseinstitut: <https://www.idan.dk/idan-undersoeger/idraet-og-faciliteter-i-kommunen/>

Figur 5. Transporttid til den mest benyttede idrætsfacilitet

Kilde: Data fra 'Idræt i storbyerne'. Rask, S., Idrættens Analyseinstitut, 2017.

73 pct. af de idrætsaktive aarhusianere (+16 år) har mindre end et kvarters transporttid til deres foretrukne idrætsfacilitet. Det fremgår desuden af rapporten 'Idræt i Storbyerne' fra idrættens Analyseinstitut, at 68 pct. af aarhusianerne finder deres transporttid til idræt passende, mens 22 pct. ville være villige til længere transporttid. Attraktive faciliteter eller spændende tilbud i Kongelunden har altså et vist potentiale for at trække daglige brugere til Idrætsparken fra et lidt større nærområde end i dag, men først og fremmest er der mulighed for at trække flere daglige brugere fra Idrætsparkens umiddelbare nærområder – inden for et kvarters transporttid.

Hvor enkeltstående oplevelser til tilskuerbegivenheder eller særlige events har en mindre følsomhed i forhold til afstand, er det afgørende for en velbesøgt hverdagsfacilitet til idræt, at den ligger inden for en overskuelig transporttid for brugerne. Maksimalt et kvarters transporttid (og gerne mindre) for de yngste børn betyder i praksis gå- eller cykelafstand, mens unge og voksne med bedre mulighed for at cykle, benytte offentlig transport eller tage bilen ofte har en større transportradius inden for et kvarters transporttid.

Villigheden til at transportere sig længere efter specialfaciliteter af høj kvalitet kan dog ofte være højere end villigheden til at transportere sig langt efter faciliteter eller aktiviteter, som findes med tilsvarende funktion tættere på bopælen el. arbejdspladsen. I en vurdering af Kongelunden/Aarhus Idrætsparkens potentiale som dagligt idrætssted, skal man derfor tage i betragtning, at der for mange borgere – især børn og unge - vil være gode lokale alternativer til Aarhus Idrætspark/Kongelunden i form af offentlige idrætsfaciliteter i Højbjerg, Viby eller Aarhus C eller private fitnesscentre m.v. inden for mindre end et kvarters transportafstand.

En styrkeposition for Kongelunden/Aarhus Idrætspark som dagligt idrætssted med et roligt flow af besøgende er adgangen til (gratis) og i hverdagen tilstrækkelige parkeringsmuligheder samt den relativt gode tilgængelighed i bil i sammenligning med idrætsfaciliteter i den centrale del af Aarhus.

Forskellige undersøgelser af idræt i kommunerne viser, at ca. 35-45 pct. af de voksne aktive i byområder typisk ankommer til deres foretrukne idrætsfacilitet i bil.¹⁷

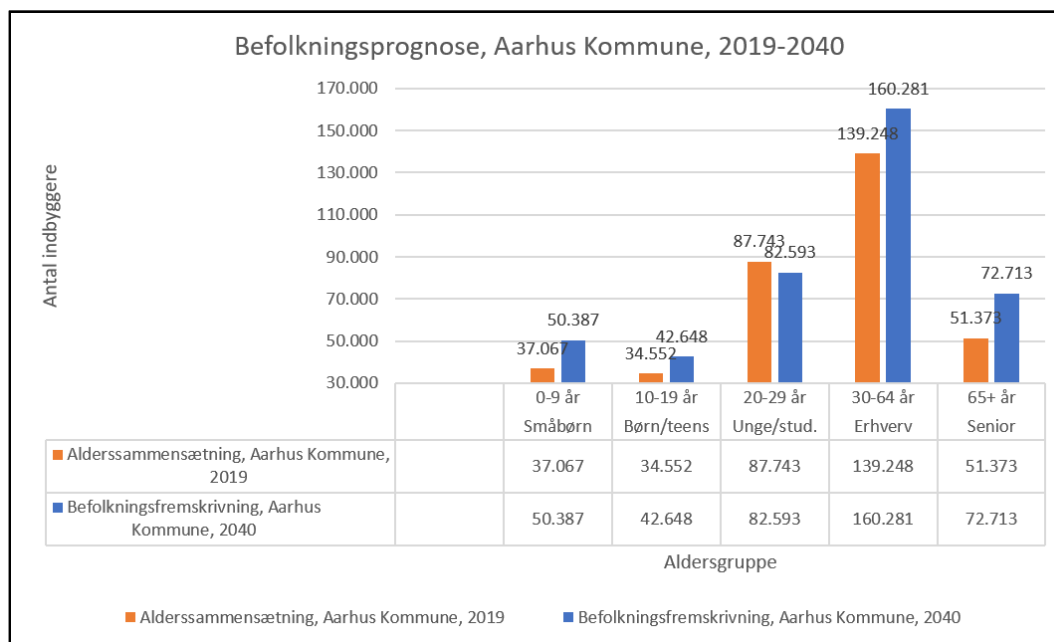
Der skal dog ikke kun være en god trafikal tilgængelighed, men også en højere grad af relevans og attraktionsværdi, hvis Aarhus Idrætspark/Kongelunden i fremtiden skal være mere velbesøgt som hverdagsdestination og idrætsfacilitet for foreninger og andre brugere.

Befolkningsudviklingen og Kongelunden/Idrætsparkens potentiale

Aarhus Kommune ser ind i en forventet massiv befolkningstilvækst i de kommende år, hvilket i forhold til Idrætsparkens nærmeste opland særligt vil manifestere sig i Aarhus C samt i en forventet fortætning af Skanderborgvej på strækningen fra midtbyen til Viby.

Ligeledes viser befolkningstallene, at idrætsparkens største fremtidige udviklingspotentiale i forhold til at udvide besøgstal og relevans for aarhusianerne næppe er foreningslivets traditionelle børneidrætsaktiviteter, men i højere grad aktiviteter og tilbud med appel til unge, voksne/familier og seniorer.

Figur 6. Befolkningsprognose, Aarhus Kommune

Aarhus Kommune er kendetegnet ved en meget stor andel af unge i alderen 20-29 år. I de kommende årtier vil befolkningstilvæksten dog i høj grad ligge blandt børn, voksne erhvervsaktive og seniorer. Kilde: Danmarks Statistik

¹⁷ I landkommune vil antallet af gæster i bil være højere. Tallet 3545 pct. bygger på undersøgelser om befolkningens idrætsvaner i kommunen som Lyngby-Taarbæk, Gentofte og Gladsaxe. Læs mere om SDU/Idrættens Analyseinstituts undersøgelser af idræt i kommunerne her: <https://www.idan.dk/idan-undersoeget/idraet-og-faciliteter-i-kommunen/>

Zoomer man ind på de sogne, som omkranser Kongelunden – altså idrætsparkens umiddelbare opland med en transporttid, som gør anlægget relevant som dagligdags idrætsanlæg, vil man se, at unge mellem 20-29 år er en større potentiel deltagergruppe for Idrætsparken end børn og unge op til 19 år, mens voksne/børnefamilier og seniorer udgør det måske største potentiale for at tiltrække flere brugere i hverdagen.

Tabel 1. Kongelundens nærmeste opland

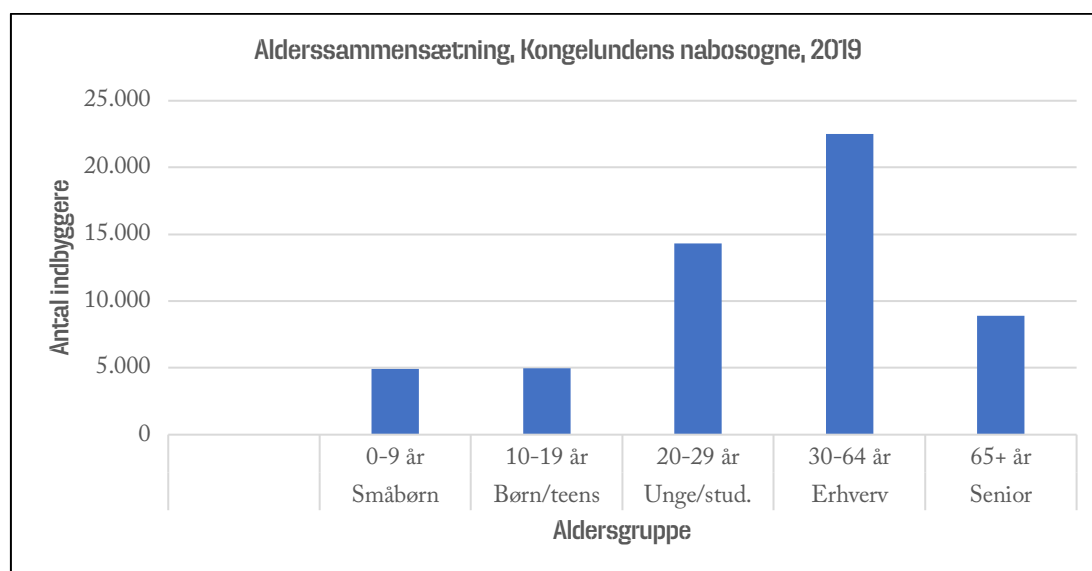
Sogn	Antal indbyggere (pr. 1. januar 2020)
Fredens	7.338
Holme	10.238
Skåde	10.618
Skt. Pauls	10.188
Langenæs	6.944
Sankt Lukas	10.316
I alt	55.642

Kilde. Danmarks Statistik. Folketal opdelt efter tid, alder og sogn.

Det samlede befolkningstal i de tilgrænsende sogne er ifølge Danmarks Statistik på 55.642 personer i 2019, svarende til en mellemstor dansk kommune.

Aldersfordelingen i de seks sogne fremgår af Figur 5 nedenfor:

Figur 7. Befolkningssammensætning i nærområdet

De seks sogne i Aarhus Idrætsparkes nærmeste opland rummer lidt flere unge i alderen 20-29 år og lidt færre børn/unge i alderen 0-19 år end Aarhus Kommunes befolkningssammensætning som helhed. Kilde: Danmarks Statistik. Som tilgrænsende sogne er medtaget Sankt Lukas, Sankt Pauls, Langenæs, Fredens, Holme og Skåde sogne.

Den helt afgørende faktor for at skabe en velbesøgt facilitet er dog naturligvis, at idrætsudbuddet på en given lokalitet skal have appel og relevans i forhold til befolkningens sports- og motionsvaner.

I forhold til 'hverdagsidræt' med bred deltagerappel har de byggede faciliteter på Aarhus Idrætspark med haller og atletikfaciliteter i dag vanskeligt ved at favne de mest populære idrætsaktiviteter for voksne og i nogen grad børn. Der skal med andre ord tilføjes nye aktiviteter og tilgange til idrætsmiljøet på Idrætsparken, hvis den i fremtiden skal kunne levere på Vision Kongelundens ambition om at skabe større besøgs volumen og relevans som en destination for en 'større del af den aarhusianske hverdag'.

Et arbejdsmarked i forandring

Et andet væsentligt aspekt er udviklingen i arbejdsmarkedsforholdene gennem de seneste årtier og dermed foreningslivet og Idrætsparkens mulighed for at være relevant i forhold til befolkningens levemønstre.

Generelt er kun halvdelen af den voksne danske befolkning på arbejdsmarkedet. Andelen af seniorer uden eller med begrænset tilknytning til arbejdsmarkedet er stigende, og samtidig er andelen af uddannelsessøgende unge i alderen 20-29 år steget ganske kraftigt i de seneste årtier.¹⁸ Både studerende og seniorer er typisk idrætsaktive, og de har samtidig et fleksibelt hverdagsliv, som indebærer, at Idrætsparken med de rette greb i facilitets- og aktivitetspaletten har gode muligheder for at sprede besøgsflowet på anlægget over en større del af dagen.

Samtidig er stadig flere virksomheder med stor andel af voksne erhvervsaktive i alderen 30-64 år blevet opmærksomme på værdien af medarbejdermotion – også i arbejdstiden. Foreningslivet er overvejende indrettet på skolesøgende børn og unge og fritidsaktiviteter i de sene eftermiddagstimer og tidligere aftentimer.

Idrætsparken har derfor samlet set et uudnyttet 'spillerum' for strategisk at arbejde med at øge omfanget af aktiviteter på andre tider af døgnet end de traditionelle spidsbelastningstider eftermiddag/tidlig aften i forhold til blandt andet medarbejdermotion/firmaidræt samt unge og ældre borgere med et fleksibelt hverdagsliv.

Potentialet i ændrede idrætsvaner

Hvis man overordnet kigger på Kongelunden/Idrætsparkens potentiale for at blive en større del af aarhusianernes idræts hverdag i fremtiden, er det nødvendigt at videreudvikle på aktiviteter, som er mest efterspurgt og dermed har største potentiale for at tiltrække flere deltagere og brugere fra forskellige aldersgrupper og for at skabe mere liv og idrætsmiljø i området.

I forhold til idrætsbilledet i 1920, da sporene for den nuværende Aarhus Idrætspark blev lagt, har de seneste årtier budt på ganske voldsomme ændringer i befolkningens idrætsdeltagelse.

¹⁸ Skaksen, Jan Rose m.fl. 2019: Hvordan udvikler beskæftigelsen sig i Danmark? En analyse af forskellige befolkningsgruppers deltagelse på arbejdsmarkedet. Rockwool Fondens Forskningsenhed, Syddansk Universitetsforlag.

Dels er idrætten gået fra primært at være en børne- og ungdomsbevægelse til at være en aktivitet for hele livet, dels har aktivitetsbilledet hos unge og voksne målgrupper ændret sig fra vægt på klassiske sportsgrene til kraftig vækst i mere motionsprægede og fleksible aktiviteter uden eller med beskedent konkurrenceelement.

Ligeledes har organisationsbilledet ændret sig med de ændrede idrætsvaner: Foreningslivet er stadig stærkt og en grundpille i det danske samfund, men den kommercielle del af breddeidrætten har i de seneste årtier haft højere vækstrater og større appel til 'nye aktive' end foreningsidrætten – ikke mindst i storbyerne. I den seneste undersøgelse af Danskernes motions- og sportsvaner i 2016 angav 34 pct. af den voksne aarhusianske befolkning (+16 år) at dyrke idræt i privat regi, mens 38 pct. angav at dyrke idræt i foreningsregi¹⁹.

Figuren nedenfor over aarhusianernes idrætsvaner er sammensat på baggrund af en særlig kørsel af voksne aarhusianernes (+16 år) motions- og sportsvaner²⁰ samt generelle landstal for børns motions- og sportsvaner fra undersøgelsen Danskernes motions- og sportsvaner 2016,²¹ udført af Idrættens Analyseinstitut.

Tallene viser, hvordan aktiviteter som løb, styrketræning og vandreture er de i særklasse største idrætsaktiviteter for voksne i Aarhus. Der er ligeledes stort deltagerpotentiale i aktiviteter som gymnastik/fitness/bløde bevægelsesformer/dans, fodbold, badminton samt håndbold og andre indendørs boldspil.

Trods de overordnede tendenser kan mindre 'nicheidrætter' sagtens have stort potentiale i forhold til at skabe en større anvendelse af Idrætsparken, da anlægget kan fungere som et centralt specialanlæg for mindre idrætsgrene og dermed generere et større lokalt volumen i de pågældende idrætsaktiviteter, end landstallene vil tilsige. Eksempler herpå kan være idrætsgrene som tennis, atletik, (bane)cykling og volleyball, som allerede i dag spiller en vigtig rolle i miljøet omkring Aarhus Idrætspark med såvel stabile foreningsdannelser som en stærk eliteidrætskultur. Man skal ligeledes bemærke, at andre store (udendørs) aktiviteter som cykling (landevej/MTB) og ridning (bl.a. Væddeløbsbanens arealer) har potentiale i Idrætsparkens nære opland.

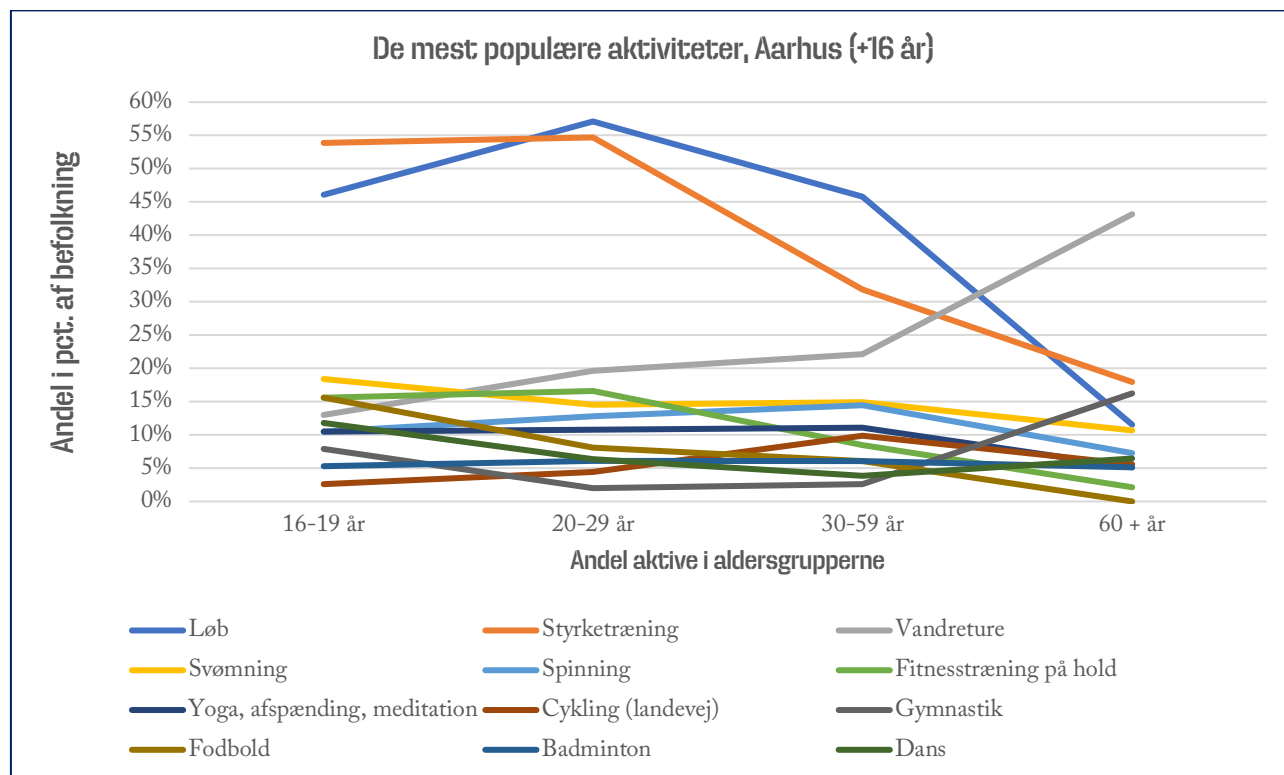
¹⁹ Rask, S. Idræt i Storbyerne, Idrættens Analyseinstitut 2017. Download:

<https://www.idan.dk/vidensbank/downloads/idraet-i-storbyerne-motions-og-sportsvaner-2016-aarhus-og-koebenhavn/f7254f77-f46f-41a8-9ca7-a6ff00bf6640>

²⁰ Rask, S. Idræt i Storbyerne, Idrættens Analyseinstitut 2017.

²¹ Pilgaard, M., Rask, S.: Danskernes motions- og sportsvaner 2016, Idrættens Analyseinstitut, 2017. Download: <https://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/danskernes-motions-og-sportsvaner-2016/03e7c32f-151c-44d2-a678-a69400850057>

Figur 8. Aarhusianernes største hverdagsidrætter

Kilde: Særkørsel for Aarhus fra Danskernes motions- og sportsvaner 2016. Steffen Rask, Idrættens Analyseinstitut.

Figur 8 ovenfor tegner en inspirationsskitse for, hvordan Idrætsparken og dens nære opland kan 'programmeres' til langt bedre at indfri deltagerpotentialitet i forskellige alderssegmenter og køn.

De 'grønne' aktiviteter har størst potentiale, fulgt af gule aktiviteter, mens det mindste folkelige deltagerpotentialitet for fremtidens Idrætspark vurderes at ligge i de 'røde' aktiviteter.

Tallene i figur 8 viser andelen af befolkningen i procent, som angiver at dyrke de nævnte aktiviteter. Aarhusianernes tre største idrætsaktiviteter for voksne (+16 år) er således løb (41 %), Styrketræning (37 %) og vandreture (26 pct.). de største aktiviteter for børn (7-15 år) er fodbold (37 %), svømning (35 %) og gymnastik (24 %).²²

²² En befolkningsundersøgelse foretaget i Aarhus Kommune som led i visionssamarbejdet mellem Aarhus Kommune og DIF/DGI viser i 2020, at løb (53 %), fitness/styrketræning på egen hånd (53 %) og vandreture (49 %) er aarhusianernes foretrukne motionsaktiviteter. Tallene er ikke direkte sammenlignelige med 'Danskernes motions- og sportsvaner'. Download 'Bevæg dig for livets idræts- og motionsvaneundersøgelse i Aarhus Kommune 2020': <https://bevægdigforlivet.aarhus.dk/media/50115/idræts-og-motionsvaneundersogelser-i-aarhus-kommune-2020.pdf>.

Figur 9. Idrætsaktiviteternes deltagerpotentialer i Kongelunden

Aktivitet, deltagerappel i Aarhus	2016, 7-15 år %	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-64 år	65+ år	2016, 16+ år %	M	K
Løb	18						41		
Styrketræning	12						37		
Vandreture (ikke som transport)	6						26		
Svømning	35						14		
Spinning							12		
Yoga							9		
Ski/snowboard (træning)							9		
Landevejscykling (ikke transport)	1						7		
Gymnastik	24						6		
Fodbold	37						6		
Badminton	9						6		
Dans	12						6		
Mountain bike	3						5		
Crossfit							4		
Pilates							4		
Tennis (inkl. padel, estimeret)	4						4		
Håndbold	13						3		
Golf	1						3		
Atletik, baneatletik	2						u/2		
Volleyball	2						u/2		
Floorball, hockey	1						u/2		
Basketball	3						u/2		
Ridning	8						2		
Kampsport	7						u/2		

Tallene er en subjektiv vurdering af aktiviteterne potentiale for at skabe aktivitet på Aarhus Idrætspark/Kongelunden på baggrund af aarhusianernes idrætsvaner og områdets opland og muligheder. Grøn er størst potentiale, rød er mindst potentiale. Tal: Danskernes motions- og sportsvaner 2016, Idrættens Analyseinstitut 2017.

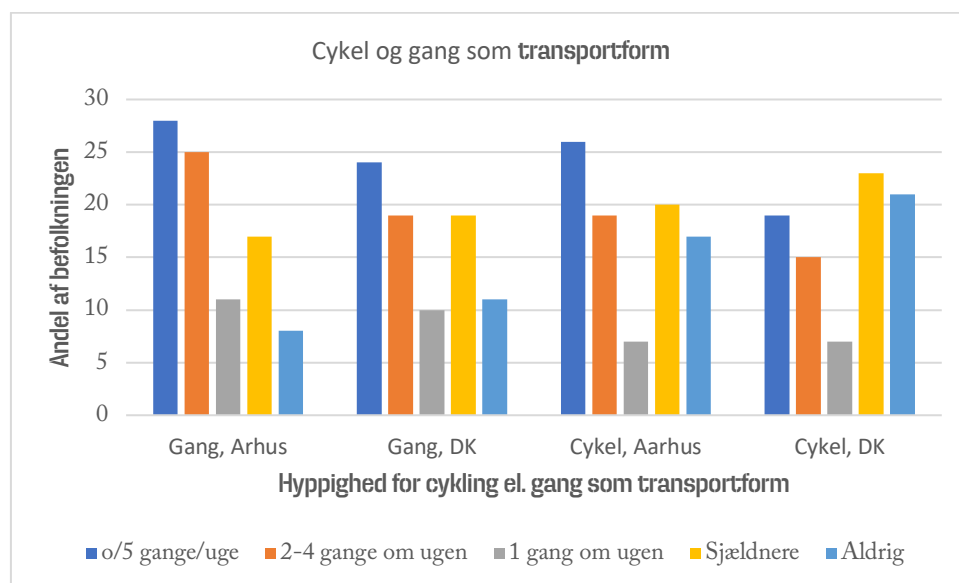
Kongelunden og aktiv transport

I forhold til udviklingen af Kongelunden/Aarhus Idrætspark som destination vil der være mulighed for at udnytte det faktum, at aarhusianerne ifølge rapporten 'Idræt i Storbyerne' ikke bare er særdeles flittige til at benytte løb, cykling og vandreture som egentlig motionsform. Aarhusianerne er også flittige til at transportere sig ved egen kraft i hverdagen.

Fremtidens Idrætspark har med den centrale beliggenhed i attraktive omgivelser et potentiale for at byde sig til som 'pitstop' eller 'vandingshul' på transportvejen mellem oplandet (rigeligt med P-

pladser i hverdagen) eller på aksen mellem det sydlige Aarhus og Midtbyen. Café og velkomstområde, cykelparkering/udlejning/opbevaring, bademuligheder, værdisopbevaring, træningsmuligheder osv. kunne være et element i at gøre Kongelunden mere indbydende som mellemstation for bæredygtig transport til fods eller på cykel i hverdagen.

Figur 10. Brug af cykel eller gang som daglig transport

Kilde: Data fra 'Idræt i storbyerne'. Rask, S., Idrættens Analyseinstitut 2017.

Idrætsparkens relevans for idrættens mest populære trends

Et afgørende element i analysen af potentialet for fremtidens Idrætspark er en vurdering af Kongelunden som samlet idrætsområde og specifikt den nuværende Aarhus Idrætsparkes appel i forhold til de mest populære idrætsaktiviteter.

En sådan vurdering tegner et billede af en Idrætspark, der 'underpræsterer' i dag i forhold til de største deltagerpotentialer og behov i aarhusianernes idræts- og hverdagsliv.

Den sidste søjle i Figur 11 og 12 nedenfor understreger til gengæld Idrætsparkens store fremtidige potentiale, hvis de forskellige populære aktiviteter og idrætsgrene i højere grad får plads i det mix af faciliteter og aktører, der tilsammen skal realisere Vision Kongelunden og udvikle fremtidens Idrætspark.

Analysen inddrager i de første tre kolonner data for de konkrete idrætsaktiviteter og foreningsidrættens udbredelse i Aarhus i dag. Kolonne et viser udbredelsen af aktiviteten i den samlede befolkning. Kolonne to viser antallet af registrerede foreningsmedlemmer i de pågældende idrætsgrene i foreninger under DIF/DGI.

Tredje kolonne viser 'hyppighed' af befolkningens udøvelse i de forskellige idrætsaktiviteter. Hyppighed afspejler, at selv om en aktivitet som eksempelvis håndbold i dag sjældent når bredt ud

i befolkningen i forhold til aktive befolkningsandele bortset fra visse børne- og ungdomsårgange, har håndbold alligevel stort potentiale til at skabe høj anvendelse og mening på en facilitet som Aarhus Idrætspark, fordi aktiviteten typisk dyrkes med ret stor hyppighed af de aktive udøvere. Håndbold som aktivitet når f.eks. ikke en stor befolkningsandel i antal, men et velfungerende håndboldmiljø på Idrætsparken har alligevel stort potentiale i forhold til Vision Kongelundens andre pejlemærker om at skabe rum til fordybelse, rum til bevægelse og til små og store fællesskaber samt rum til events. Vurderingen af 'hyppighed' bygger på afrapporteringen af 'Danskernes motions- og sportsvaner 2016' (tabel 51, børn og tabel 52, voksne +16 år).

Aktiviteter, som typisk dyrkes mere end én gang ugentligt, har fået farven grøn, mens faciliteter, som typisk dyrkes ca. en gang om ugen, har fået farven gul. Mere sjældne og sæsonbetonede aktiviteter har fået farven rød. Generelt er vandreture, fitnessaktiviteter og løb samt håndbold og fodbold for børn/unge blandt de aktiviteter, som de aktive i de pågældende aktiviteter dyrker med størst hyppighed – typisk flere gange om ugen. Disse aktiviteter har således både et stort deltagerpotentiale for Idrætsparken samt et stort potentiale i forhold til fordybelse og facilitering af små og store fællesskaber.

De tre næste kolonner i figuren viser en mere kvalitativ analyse af Idrætsparkens funktion og attraktion i dag på baggrund af de foretagne interview i udarbejdelsen af denne visionsrapport samt diverse skriftlig dokumentation.

Kolonne fire viser udbredelsen af de pågældende aktiviteter på Kongelundens samlede område.

Kolonne fem vurderer Idrætsparkens funktion og anvendelighed i dens nuværende form i forhold til de konkrete aktiviteter.

Kolonne seks estimerer potentialet i fremtidens Idrætspark og den forventede effekt ved at arbejde med at udvikle og realisere de forskellige foreslåede udviklingsspor i udviklingen af Kongelunden/Idrætsparken som destination for aktiv deltagelse i idræt og motion.

Det fremgår tydeligt af den anvendte 'trafiklysmode' for figuren, at Aarhus Idrætspark som facilitet i dens nuværende form har relativt begrænset appel til andre aktiviteter end traditionelle indendørs boldspil og løb/atletik. Disse aktiviteter er til gengæld stærkt repræsenteret på anlægget i dag med eliteaktiviteter og foreningsdannelser i løb/atletik, håndbold, volleyball, tennis og til dels cykelsport som de stærkeste foreningsmiljøer.

Det fremgår ligeledes, at der med forholdsvis enkle greb vil være et endog betydeligt potentiale for at opgradere Idrætsparken og omgivelsernes attraktionsværdi og potentiale som dagligdags destination for borgerne i fremtiden. Populært sagt kan Idrætsparken i den kommende udviklingsproces flytte sig fra 'rød/gul' til 'grøn' i forhold til at udvikle på de fleste potentialer.

De mere detaljerede potentialer for de forskellige aktiviteter uddybes i omtalen af 17 forskellige udviklingsspor senere i visionsrapporten.

Figur 11. Deltagerpotentiale i Idrætsparken/Kongelunden, voksne

De største idrætsaktiviteter i Aarhus Kommune	Udbredelse i pct.	CFR-tal	Hyppighed	Egnethed i dag		Potentiale
Voksne (Aarhus Kommune)	2016 (+16)	2020 (+18)	2016	Kongelunden, hele området i dag	Idrætsparken/bygget facilitet i dag	Idrætsparken. Nybyggeri, ny drift
Løb*	41	2859				
Styrketræning**	37	9375				
Vandreture (ikke som transport)	26	97				
Svømning***	14	16.253				
Spinning**	12					
Yoga**	9					
Ski/snowboard	9	240				
Landevejscykling (ikke transport)****	7	1753				
Gymnastik	6	5550				
Fodbold	6	9006				
Badminton	6	3911				
Dans	6	981				
Mountain bike****	5					
Crossfit**	4					
Pilates**	4					
Tennis	4	4974				
Håndbold	3	2004				
Golf	3	4358				
Fiskeri	3					
Atletik*	u/2					
Volleyball	u/2	1530				
Floorball, hockey	u/2	427				
Basketball	u/2	666				
Andre foreningsidrætter		24038				
I alt foreningsidræt, Aarhus (DIF/DGI), 18+		88022				

Højre spalte viser det estimerede potentiale for at forøge Idrætsparkens relevans og anvendelse ved at indtænke aktivitetsformerne i fremtidens udviklingsspor for faciliteterne og omgivelserne.

Forklaring til Figur 11 og 12:

* Løb, atletik, o-løb, triatlon

** Styrketræning, crossfit, pilates, yoga, spinning m.v.

*** Både vinterbadning og svømmesport

**** Landevejscykling og Mtb

***** Boksning, jiu-jitsu, karate, judo, taekwondo m.m.

***** Dans, mere udbredt i privat regi

CFR-tal (Centralt ForeningsRegister) viser de samlede officielle medlemstal af foreninger under DIF/DGI i Aarhus Kommune, 2020

Figur 12. Deltagerpotentiale i Kongelunden, børn (7-15)

De største idrætsaktiviteter i Aarhus Kommune	Udbredelse i pct.	Cfr-tal	Hyppighed	Egnethed i dag		Potentiale
Børn, 0-15 år landsgenms.	2016 (+16)	2020 (+18)	2016	Kongelunden, hele området i dag	Idrætsparken/bygget facilitet i dag	Idrætsparken. Nybyggeri, ny drift
Fodbold	37	10203				
Svømning	35	10468				
Gymnastik	24	10167				
Løb*	18	169				
Trampolin	17					
Løbehjul	15					
Håndbold	13	3948				
Styrketræning**	12	468				
Dans*****	12	468				
Spejder	11					
Badminton	9	1923				
Rulleskøjter	8	204				
Ridning	8	1133				
Kampsport-*****	7	1347				
Skateboard/waveboard	6					
Vandreture	6					
Tennis	4	1063				
Mountainbike****	3					
Fiskeri	3					
Basketball	3	1080				
Parkour	3					
Bordtennis	2	189				
Skydning	2	116				
Skøjtøp og ishockey	2	173				
Volleyball	2	109				
Atletik (klassisk baneatletik)	2	378				
Landevejscykling (ikke transport)****	1	172				
Floorball/hockey	1	130				
Andre foreningsidrætter		2272				
I alt foreningsidræt, Aarhus (DIF/DGI), 0-18 år		46180				

Højre spalte viser det estimerede potentiale for at forøge Idrætsparkens relevans og anvendelse ved at indtænke aktivitetsformerne i fremtidens udviklingsspor for faciliteterne og omgivelserne.

IV. Det generelle behov for faciliteter i Aarhus Kommune

IV. Det generelle behov for faciliteter i Aarhus Kommune

Endnu en væsentlig brik i vurderingen af Kongelunden/Idrætsparkens fremtidige potentiale er et kig på den samlede facilitetsudvikling i Aarhus. Facilitetsdækningen for idræt i Aarhus Kommune er et tilbagevendende tema i den idrætspolitiske debat i Aarhus Kommune.

Det fremgår tydeligt af såvel Aarhus Kommunes egne analyser²³ som Facilitetsdatabasen ved Idrættens Analyseinstitut/Lokale og Anlægsfonden,²⁴ at Aarhus Kommune har en lavere dækning med de gængse idrætsfaciliteter som idrætshaller, boldbaner, svømmehaller og mindre sale pr. indbygger end de fleste andre kommuner i landet.

Samtidig forventer Aarhus Kommune en befolkningstilvækst på 4.000–5.000 indbyggere om året, lige som kommunen forventer en byfortætning med op mod 40.000 nye indbyggere alene i relativt nære områder i forhold til Idrætsparken som Søren Frichsvej/Godsbanen, Skanderborgvej fra midtbyen mod Viby samt Aarhus Ø.²⁵

Dækning med idrætshaller

I notatet 'Idrætsfaciliteter i Aarhus Kommune' fra juni 2019 udarbejdet af Sport & Fritid opgør Aarhus Kommune den aktuelle facilitetsdækning pr. indbygger i byens forskellige kvarterer. Det fremgår heraf, at områder i nærheden af Kongelunden som 'Midtbyen', Viby og Aabyhøj har en lav facilitetsdækning og desuden står foran yderligere byfortætning i de kommende år. Holme-Højberg-Skåde er på papiret bedre dækket ind, men mest fordi Sport & Fritid medregner Aarhus Idrætsparkshaller til dette lokalområde.

Tabel 2. Facilitetsdækning med haller og mindre sportssale/gymnastiksale i Aarhus

Område	Befolkning	Idrætshaller + 20 x 40	*Heraf specialhaller	Indbyggere pr. idrætshal	Mindre sports- og gymnastik- sale	Indbyggere pr. sportssal/ gymnastiksal
Midtby	69.655	6	2	11.609	16	4.353
Højbjerg/ Holme	23.922	8	2	2.990	10	2.392
Viby	32.236	5	2	6.447	13	2.480
Aabyhøj	13.289	1	0	13.289	9	3.322
Aarhus i alt	345.208	64	20	5.395	113	3.055

²³ <https://www.aarhus.dk/demokrati/politik/dagsordner-og-referater/vis-dagsorden/?year=2019&agendaId=401664#4>

²⁴ Facilitetsdatabasen gør det muligt at søge på dækningen med de gængse idrætsfaciliteter og sammenligne dækningen på kommuneniveau (<https://www.facilitetsdatabasen.dk/>). Idrættens Analyseinstitut/Lokale og Anlægsfonden.

²⁵ Kommunens notat

Kilde: Aarhus Kommune, Sport & Fritid, notat, juni 2019. Aarhus Idrætspark's faciliteter er henregnet til Højbjerg/Holme. De to store specialhaller er Aarhus Atletik & Løbe Akademi og Gl. Stadionhal (Hal 2).

Dækning med fodboldbaner

I et separat notat 'Udbygning af fodboldbaner 2019-2029' har Aarhus Kommune Sport & Fritid²⁶ ligeledes kigget nærmere på dækningen med fodboldbaner i Aarhus Kommune. Heraf fremgår det, at Aarhus Kommune har svært ved at dække efterspørgslen på fodboldbaner. Notatet forudsiger et yderligere underskud af banekapacitet i de kommende år i takt med stigende indbyggertal og byfortætning i Aarhus Kommune.

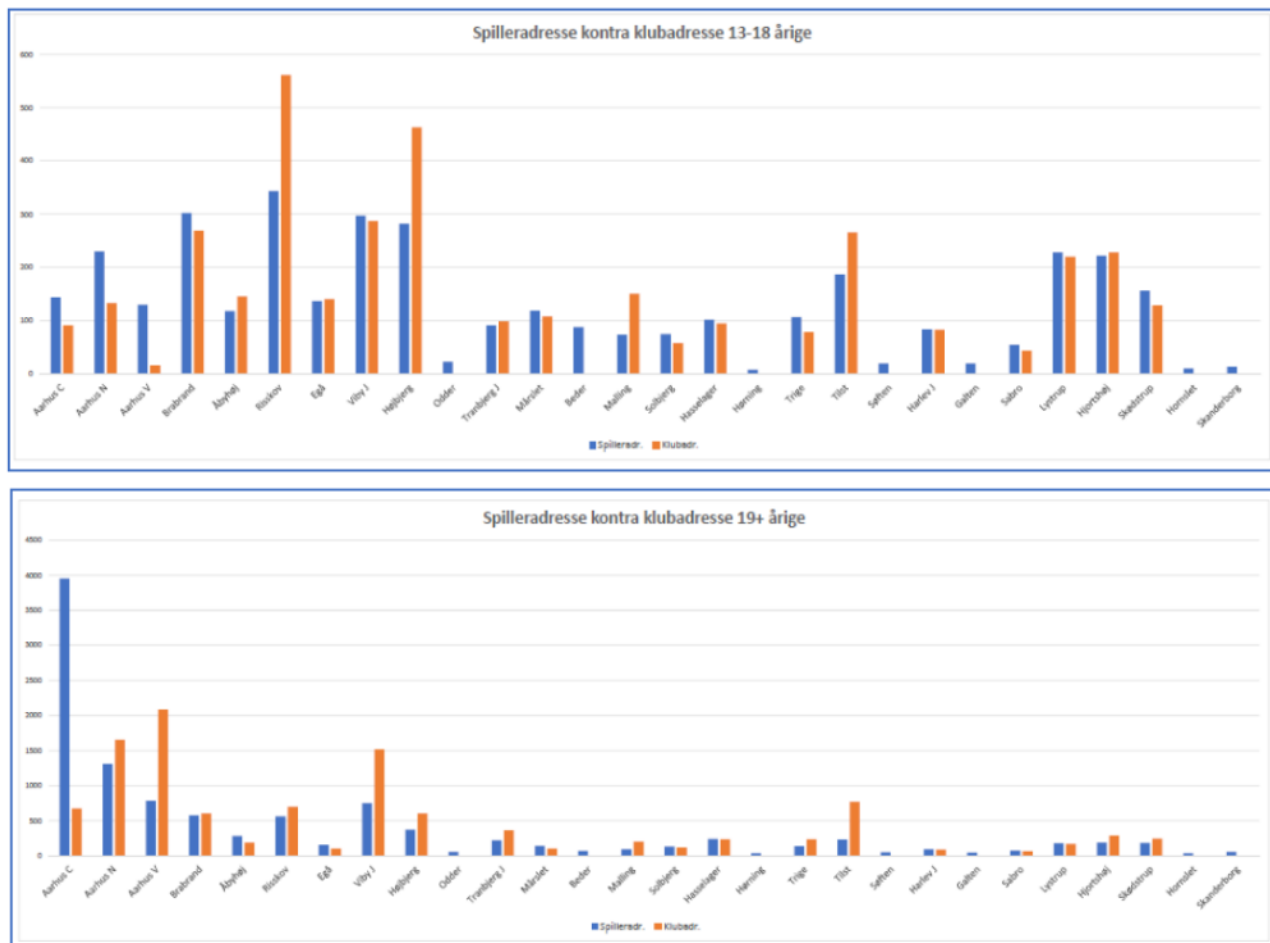
Da egnede arealer til anlæg af fodboldbaner er vanskelige at finde i byens mest fortættede områder, anbefaler Sport & Fritid, at der især i de mest fortættede og pressede områder sker en udbygning af banekapaciteten ved at omlægge græsbaner til kunstgræsbaner, som kan tåle en højere belastning end græsbaner og desuden kan anvendes hele året. Ligeledes er der til træningsformål eller til børne/ungdoms- eller senior-/veteranfodbold ofte ikke behov for en fuld 11 mands bane. Flere mindre baner kan derfor bidrage til at skabe aktivitet og aflaste presset på banekapacitet i Aarhus Kommune. Med nytænkning kan Aarhus Idrætspark sagtens blive relevant som aktivitetssted for flere målgrupper.

I forhold til fodbold er det et interessant aspekt, at der især på seniorsiden er særligt stor mangel på banekapacitet i Midtbyen, hvorfor mange seniorhold, eksempelvis studenterklubber, henvises til at benytte baner i byens periferi. Populært sagt mangler Aarhus ikke bare banekapacitet, men måske især inspirerende fodboldmiljøer for særligt de mange unge i midtbyen.

Datakørsler fra DBU Jylland viser, hvordan der i dag, særligt i seniorfodbolden, sker en voldsom trafik fra midtbyen til klubber/banekapacitet i kommunens periferi, mens der i ungdomsfodbolden omvendt sker en trafik fra især den vestlige del af kommunen til stærkere fodbold- og talentudviklingsmiljøer i blandt andet Højbjerg/Viby og Risskov.

²⁶ ['Udbygning af fodboldbaner 2019-2029'](#), Aarhus Kommune Sport & Fritid, notat, juni 2019

Figur 13. Fodboldspilleres bevægelse mellem hjemadresse og klubadresse i Aarhus

Kilde: DBU Jylland, datakørsel, 2018. Figuren viser en meget stor tilstrømning af fodboldspillere +19 år fra bopæl i midtbyen til klubber/baner i byens periferi, mens teenagere 13-18 år til gengæld i stor stil vælger klubber efter klubmiljø med præference for klubber som bl.a. AGF, Lyseng, VSK og VRI. Hos de yngste spillere 0-12 år er der stort sammenfald mellem bopæl og klubadresse, og figuren er derfor ikke medtaget.

Dækning med svømmefaciliteter

Endnu en væsentlig facilitetstype med potentiale til at aktivere en stor andel af borgerne, er svømmefaciliteter. Kongelunden/Aarhus Idrætspark har ikke svømmefaciliteter i dag, men ligger tæt på Aarhus Svømmestadion, MarselisborgCentrets varmtvandsbassiner samt til dels Lyseng Svømmehal. Kongelunden rækker til Aarhus Bugten, hvor aktiviteter som vinterbadning og havsvømning har nydt stigende popularitet i de senere år.

Samlet set er efterspørgslen på indendørs svømmekapacitet i Aarhus Kommune permanent meget stor. Nedenstående datakørsel fra facilitetsdatabasen viser, at den samlede dækning med svømmefaciliteter i Aarhus Kommune med det aktuelle indbyggertal er nogenlunde på højde med landsgennemsnittet. Dog halter Aarhus langt efter på andre og typisk mindre bassintyper end traditionelle 25 m og 50 m bassiner.

Tabel 3. Facilitetsdækning med svømmefaciliteter

Område	Antal 25 m bassiner	Indbyggere pr. 25 m bassin	Antal 50 m bassiner	Indbyggere pr. 50 m bassin	Antal, andre bassin-typer	Indbyggertal pr. bassin, andre bassintyper
Aarhus Kommune	14	24.999	2	174.992	16	21.874
Lands gennemsnit	274	21.251	33	176.447	471	12.363

Kilde: Kørsel fra facilitetsdatabasen.dk, november 2020, Idrættens Analyseinstitut/Lokale og Anlægsfonden.

Dækning med fitnesscentre

Lidt uden for radaren af den traditionelle offentlige idrætspolitik, har de seneste årtiers væsentligste udbygning med faciliteter i Danmark været leveret af den private sektor med fitnesscentre, yogastudier og crossfitcentre som den mest udbredte aktivitet. Aktuelt oplever kommunen desuden et veritabelt boom i primært privatfinansierede anlæg til ketsjersporten padel.

Hvor man i den offentlige debat ofte hører tale om 'mangel på' idrætshaller, boldbaner og svømmeanlæg til foreningsidrætten, er den samme diskussion mere fraværende i forhold til fitnesscentre. Det skyldes, at dækningen med denne facilitet, som i dag er voksne danskernes mest benyttede, 'byggede' idrætsfacilitet, i vid udstrækning har været overladt til det private marked.

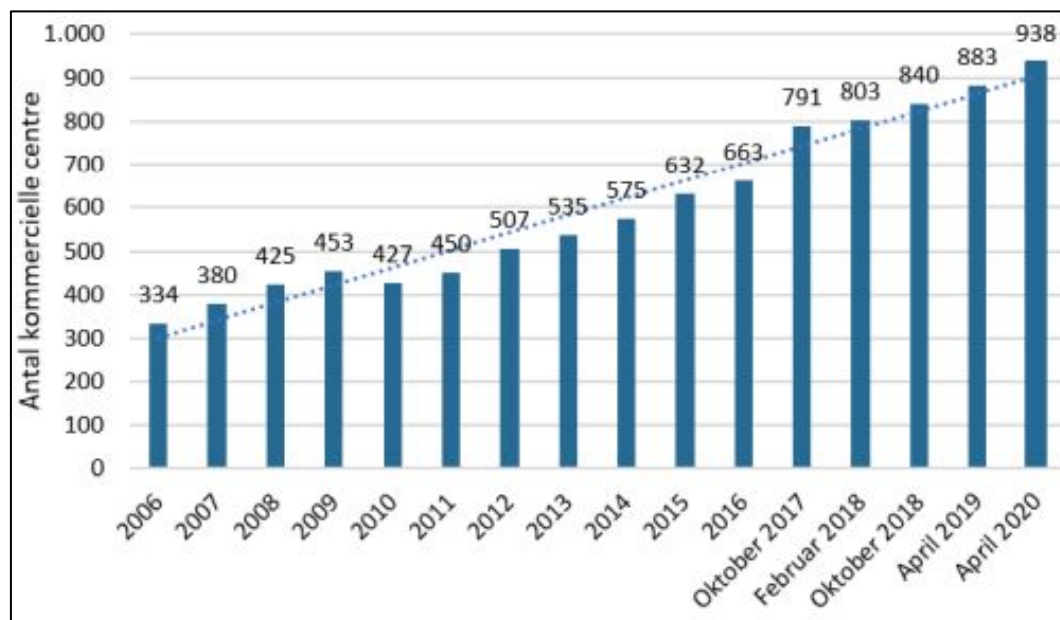
Trods dette forhold har fitness i foreningsregi været den hastigst voksende aktivitet i foreningsidrætten siden årtusindeskiftet som et eksempel på, at markedsgørelse af en idrætsaktivitet ofte skaber vækst såvel i den kommercielle som den foreningsbaserede del af idrætssektoren. Samme udvikling oplever man med yoga, padel, crossfit, spinning, cykling, løb/vandreture etc. De forskellige organiseringsformer vokster *med* hinanden og er ikke nødvendigvis i konkurrence.

I den seneste opgørelse over antallet af fitnesscentre i Danmark fra Idrættens Analyseinstitut i Facilitetsdatabasen er antallet af fitnesscentre opgjort til 1.506 centre, hvoraf de 71 er beliggende i Aarhus Kommune. Langt hovedparten af fitnesscentrene i Aarhus er i privat eje (64 ud af 71). Kommuner bygger eller driver sjældent fitnesscentre, mens der til gengæld findes 329 fitnesscentre i regi af selvejende institutioner, typisk idrætscentre. På landsplan er antallet af kommercielle fitnesscentre på 942.

Uanset, om man indtænker kommerciel, selvejende eller foreningsbaseret drift af et fitnesscenter og lignende faciliteter i en kommende udvikling af Aarhus Idrætspark, er der ikke tvivl om, at et veldrevet fitnesscenter (i bredeste forstand) har potentiale for at tiltrække nye brugergrupper til Idrætsparken.

Væksten i antallet af private fitnesscentre i de senere år fremgår af nedenstående figur:

Figur 14. Vækst i antallet af private fitnesscentre i Danmark

Kilde: Idrættens Analyseinstitut/Facilitetsdatabasen.dk.

Levende faciliteter året rundt

Visionen for at udvikle Kongelunden/Aarhus idrætspark til et af de mest levende og velbesøgte idrætsanlæg i Danmark i forhold til såvel daglig brug som elitetalentudvikling og events forudsætter ikke blot de rette faciliteter, men i høj grad også det rette mix af aktører og aktiviteter i en års- uge- og døgnrytme, som sætter faciliteterne og omgivelserne maksimalt i spil med respekt for såvel trafikale som miljømæssig bæredygtighed som de enkelte interessenters udfoldelsesmuligheder og interesser.

Udfordringen ved at kombinere mange funktionaliteter på ét samlet sted er at skabe et kontinuerligt flow af aktivitet, som skaber grundlaget for såvel de enkelte interessenter som for attraktive fællesfunktioner. Samtidig skal flowet af besøgende tilpasses anlæggets samlede kapacitet og den trafikale og miljømæssige bæredygtighed i forhold til omgivelserne.

Nedenstående model giver et overordnet overblik over de forskellige potentialers enkeltstående bidrag og indbyrdes synergi i forhold til at optimere idrættens bidrag til de overordnede bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden.

Modellen er konstrueret af Idrættens Analyseinstitut på baggrund af 'Danskernes motions- og sportsvaner 2011', hvor respondenterne besvarede forskellige spørgsmål om deres motiver og behov i forhold til deres valg af idrætsaktivitet.

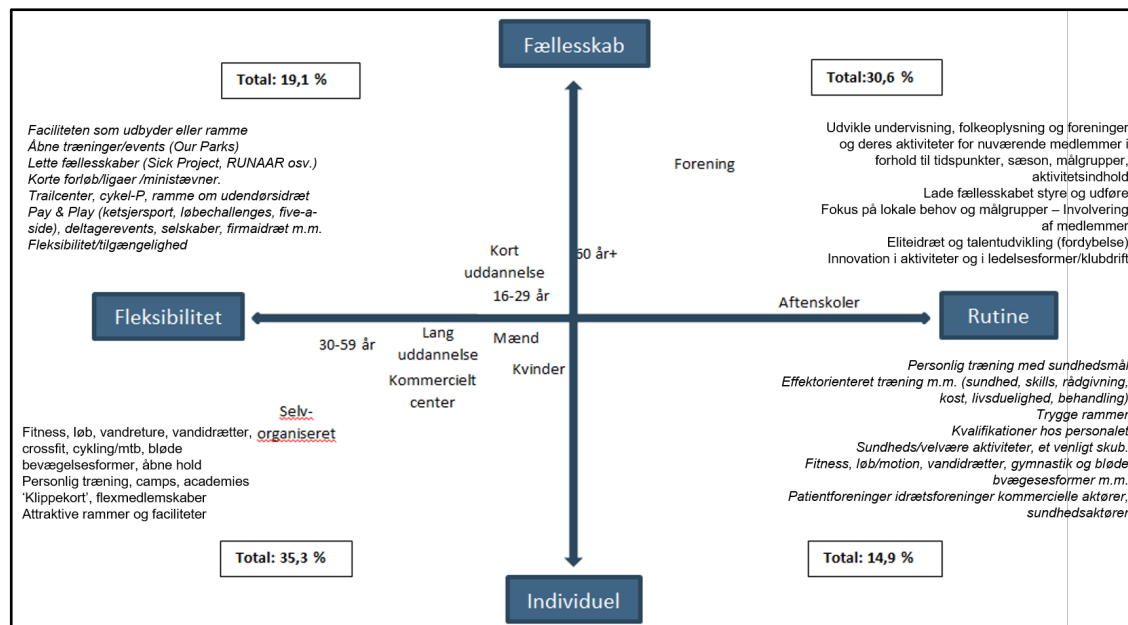
Ved at tage udgangspunkt i forskellige segmenters idrætsvaner og behov er det muligt at 'designer' en palet og et flow af tilbud og aktivitetsformer, som kan tiltrække et meget stort antal brugere.

I forhold til Kongelunden/Idrætsparken udgør de attraktive omgivelser, adgang til stor idrætsfaglighed og en bred palet af idrætsgrene og idrætsudbydere, adgang til behandling samt naturligvis adgang til tidssvarende faciliteter et kæmpe potentiale for at skabe en idrætsfacilitet, der aktiverer en endog lang større andel af befolkningen i Aarhus end i dag.

Forenklet sagt kan man tale om, at fremtidens Idrætspark både skal kunne servicere og inspirere eliteidræts- og foreningsmiljøer, kommercielt organiseret idræt, sundhedsorienteret idræt, forskning og uddannelse samt den idræt, der ligger midt imellem med mulighed for at skabe fleksible tilbud i en fælles ramme. Populært sagt taler man om 'Stedet' som en proaktiv organisationsform i sig selv - med blik for de målgrupper og behov, de øvrige aktører i Idrætsparken ikke fanger ind.

Figuren nedenfor viser en opdeling af befolkningen i de forskellige segmenter (+16 år) og giver nogle eksempler på aktiviteter og tilbud, der kan have appel til forskellige segmenter og målgrupper. Det klassiske foreningsliv (samt skoler og aftenskoler) er typisk rettet mod segmentet fællesskab/rutine, hvor også hovedparten af børneidrætten befinder sig.

Figur 15. Designmodel for fremtidens idrætsmiljø

Kilde: Pilgaard, M., Idrættens Analyseinstitut, baseret på data fra Danskernes motions- og sportsvaner 2011.

Aktivitetsflow for faciliteterne i Kongelunden

Et sidste greb i de arkitektoniske, driftsmæssige og facilitetsmæssige tiltag for at skabe fremtidens Kongelunden/Idrætsparken handler om strategisk at 'designer' et aktivitetsflow i forhold til tidspunkter på døgnet, ugedage og tidspunkter på året.

Nedenstående aktivitetshjul er ikke færdigudviklet i detaljer, men kan være til inspiration for den videre proces. Den primære pointe er, at faciliteten i sig selv skal have kapacitet til at udvikle egne aktiviteter, facilitere og tiltrække andre aktørers aktiviteter eller indgå i partnerskaber med forskellige samarbejdspartnere med henblik på at opnå det optimale flow af besøgende på alle døgnets timer, ugedage og årstider.

I princippet bør der udvikles et aktivitetshjul for alle de foreslåede 17 udviklingsspor i rapporten og ske en udviklingsproces af og med alle de involverede aktiviteter og udbydere.

Populært sagt skal alle faciliteter og potentialer i Kongelunden betragtes som et aktiv, der til hver en tid skal udnyttes optimalt. Nytænkning i fremtidens Idrætspark vil blandt være den organisatoriske og kommunikationsmæssige kapacitet og incitamentet til hele tiden at udvikle på de enkelte elementer, der kan bidrage til at skabe det optimale flow af aktivitet og attraktive tilbud for forskellige segmenter og målgrupper.

I praksis vil det være sådan, at nogle aktiviteter har behov for faste og forudsigelige træningstider, mens andre vil være velegnede til at 'fylde ind' og udnytte til at aktivere ledig kapacitet – eller til at flytte rundt med på anlægget i forhold til den til hver en tid tilgængelige kapacitet. Atter andre

aktiviteter i Idrætsparken – for eksempel store sportsbegivenheder, koncerter el.lign. – vil have få, men til gengæld massive spidsbelastninger.

En sådan øvelse kræver ledelsesmæssigt en ganske høj grad af idrætsfaglighed og organisatorisk og kommunikationsmæssig muskelkraft i fremtidens Idrætspark. At øvelsen er mulig og samlet skaber et yderst dynamisk miljø, viser faciliteter som Vejen Idrætscenter eller Hafnia Hallen i Valby, der netop opererer efter principper, hvor faciliteten selv er proaktiv i forhold til den kapacitet, der ikke udnyttes af faste foreningsbrugere, events el.lign.

Figur 16. Aktivitetshjul på dag, uge, årstid for de beskrevne udviklingsspor

Aktivitetshjulet De 17 udviklingsspor for fremtidens idrætsmiljøer i Idrætsparken/Kongelunden og deres potentielle bidrag til aktivitet og flow.	Morgen, 6-10	Formiddag, 10-15	Eftermiddag, 15-19	Aften, 19-23	Hverdag	Weekend	Januar-marts	April-juni	Juli	August-oktober	Nov.-december
1. Værtskab og katalysator											
2. Verdens bedste sted at dyrke eliteidræt											
3. Centrum for idrætsevents											
4. Centrum for innovation, viden og uddannelse											
5. Europas bedste atletik- og løbemiljø											
6. Dynamo for indendørs holdidræt											
7. Danmarks mest engagerende fodboldmiljø											
8. Centrum for cykelkultur og -sport											
9. Fornyer af ketsjersporten											
10. Fremtidens Jydsk Væddeløbsbane											
11. Centrum for fitness, velvære og vitalitet											
12. Water and wellness											
13. Centrum for motorik, gymnastik og bevægelse											
14. Kongelunden Street											
15. Kongelunden Pay, Play & Fun											
16. Et centrum for folkeoplysning											
17. Kongelunden. Børneliv og friluftsliv											

Ved at gå i dybden med de forskellige udviklingsspor kan man strategisk arbejde med at udvikle aktivitetsflowet i og omkring Idrætsparken året rundt. Grønt felt markerer størst potentiale.

V. Udviklingsspor for fremtidens Idrætspark i Kongelunden

V. Udviklingsspor for fremtidens Idrætspark i Kongelunden

Baseret på visionsrapportens beskrivelse af demografiske forhold, samfunds- og idrætsmæssige trends og potentialer samt status for Kongelunden/Aarhus Idrætspark i dag fremhæves i det efterfølgende en række idrætsstrategiske 'udviklingsspor', som kan indgå i den videre udvikling af faciliteterne og idrættens rolle i fremtidens Kongelunden.

Perspektiverne bygger såvel på interview og materiale fra de nuværende idrætsaktører i Kongelunden som på generelt materiale om idrættens trends og tendenser og Aarhus Kommunes udvikling. Forslagene forudsætter naturligvis en nærmere bearbejdelse, involvering og inddragelse i de enkelte spor samt i sidste ende nogle prioriteringer.

En potentiel fælde ved den igangværende Vision Kongelunden og det tilhørende fokus på et nyt stadion og fornyelse af Idrætsparken vil være at lægge sig så fast på nuværende interessenters behov for bedre rammer, at man ikke får løftet blikket tilstrækkeligt mod bredere idrætstrends eller fremtidige behov i kommunen, som rækker ind i de næste 100 år for Idrætsparken og dens omgivelser.

De kommende afsnit med forskellige udviklingsspor for fremtidens idrætspark beskriver derfor såvel potentielle forbedringer som styrket synergi mellem eksisterende aktiviteter og aktører i området som nye aktiviteter/faciliteter, der ikke er en del af Idrætsparken i dag.

De forskellige udviklingsspor er udvalgt med udgangspunkt i de foregående afsnit om trends og tendenser i idrætten og Aarhus Kommune og Kongelundens fremtidige demografi og behov. Udviklingssporene har hver især og i fælles synergi potentiale at bidrage til de bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden.

De beskrevne visioner er desuden udvalgt efter deres potentiale til at bidrage med den nødvendige organisatoriske, aktivitetsmæssige, deltagermæssige og økonomiske robusthed til at bidrage til en udvikling af fremtidens Idrætspark både på kort og langt sigt.

Endelig er udviklingssporene udvalgt med henblik på at skabe en betydelig vækst i antallet af gæster og brugere i Aarhus Idrætspark i en døgn-, uge- og månedsrytme, der samlet skaber et bæredygtigt og håndterbart flow.

Sporene kan opdeles i en kategori, der sigter efter at gøre forholdene bedre og forløse nye potentialer i eksisterende aktiviteter/rammer, samt et spor, der vil forudsætte nye facilitetstyper og en involvering af helt nye aktører i arbejdet med at udvikle Kongelunden og fremtidens Idrætspark.

Hvert enkelt af de beskrevne udviklingsspor indeholder en række referencer til konkrete eksempler og cases til inspiration for den videre proces.

Endelig er udviklingssporene udvalgt med henblik på at skabe en betydelig vækst i antallet af gæster og brugere i Aarhus Idrætspark i en døgn-, uge- og månedsrytme, der samlet skaber et bæredygtigt og håndterbart flow.

Figur 17. Oversigt udviklingsspor for idrætten i Kongelunden/Idrætsparken

De 17 udviklingsspor for fremtidens idrætsmiljøer i Idrætsparken og deres samspil med de bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden	Flere destinationer. Samlet attraktion	Livskvalitet, bevægelse og fællesskaber	Moderne ramme for events	Ro, fordybelse, eftertanke og viden	Aktivere og demokratisere. Del af hverdagen i Aarhus
Tværgående visionsspor					
1. Værtskab og katalysator	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
2. Verdens bedste eliteidræt	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
3. Centrum for idrætsevents	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
4. Viden, innovation og uddannelse	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
Visionsspor for eksisterende idrætter og faciliteter					
5. Europas bedste atletik- og løbemiljø	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
6. Dynamo for indendørs holdidræt	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
7. Danmarks mest engagerende fodboldmiljø	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
8. Centrum for cykelkultur og -sport	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
9. Fornyer af ketsjersporten	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
10. Fremtidens Jydsk Væddeløbsbane	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
Visionsspor for nye idrætter og faciliteter					
11. Centrum for fitness, velvære og vitalitet	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
12. Water and wellness	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
13. Centrum for motorik, gymnastik og bevægelse	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
14. Kongelunden Street	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
15. Kongelunden Pay, Play & Fun	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
16. Et centrum for folkeoplysning	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
17. Kongelunden. Børneliv og friluftsliv	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn

De foreslåede udviklingsspor for fremtidens idræt i Kongelunden/Idrætsparken kan hver for sig og samlet i høj grad bidrage til at realisere de bystrategiske pejlemærker for hele Kongelunden. Grøn markerer størst potentiale.

Spør 1: Tydeligt værtskab og rolle som katalysator for idrætten på og omkring Aarhus Idrætspark

Den måske væsentligste fornyelse af Aarhus Idrætspark i en fremtidig vision handler ikke kun om selve de fysiske faciliteter, men om behovet for at skabe et værtskab og en mere proaktiv rolle for Idrætsparken som katalysator for idrætsudvikling i og omkring Kongelunden.

Hvis Kongelunden skal fungere som destination for aarhusianerne og samtidig række ud over en lokal og national kontekst, skal faciliteten såvel arkitektonisk som funktionsmæssigt og i forhold til idrætslig og driftsmæssig knowhow, 'atmosfære' og ressourcer kunne levere stærkere end i dag på aktuelle og kommende trends og tendenser i idrætten.

Rent fysisk indebærer dette spor etableringen af et langt mere tydeligt og indbydende centralt modtageareal og 'centrum' for idrætsparken fra 'tennis- til cykelbane', hvorfra man som daglig bruger, eventgæst eller tilfældig forbi passerende ledes videre til den endelige lokalitet.

Rent planlægningsmæssigt skal modtageområdet og adgangen til 'hverdagsfaciliteter' på Idrætsparken i videst mulige omfang kunne adskilles fra adgangsveje ved enkeltstående store publikumsevents, således at eksempelvis en stor koncert eller fodboldkamp ikke blokerer for adgangen til andre aktivitetsmuligheder på og omkring anlægget.

I forhold til adgangsveje kunne man overveje at arbejde med at åbne Idrætsparkens bagside langt mere op mod Cyklebanen og Væddeløbsbanen, så Idrætsparken i højere grad inviterer til besøg fra 'sydsiden'. Idrætsparken kan derved fungere som en indbydende midtvejsdestination mellem den sydlige del af byen (Viby og Højbjerg/Holme) og midtbyen. Kan man med arkitektoniske greb supplere den ikoniske akse fra Sankt Lukas Kirken til Idrætsparken med en tilsvarende akse fra sydbyen til Idrætsparken, har man en Idrætspark (og en Jydsk Væddeløbsbane), der vender begge veje i Kongelunden, og dermed arkitektonisk i langt højere grad bringer sig selv i spil som lokalområdets centrale idrætsfacilitet og mødested.

Området skal gennem den samlede volumen af besøgende til de forskellige typer af aktiviteter opfordre besøgende til at 'hænge ud', netværke eller mødes i et café-/lobbymiljø, der emmer af idræts- og bevægelseskultur og har et tydeligt præg af områdets idrætsudbydere og professionelle sportsklubber samt eventuelt detailhandel inden for sports- og outdoor og/eller fankultur.

Café- og fællesarealer skal indbyde til ophold. Indgangsområdet skal lede videre til behandlingsmuligheder for såvel eliteidrætsudøvere som almindelige borgere, til et fagligt idrætsmiljø med co-working arealer og kontorer for idrætsaktører og idrætsiværksættere, til undervisnings- og mødelokaler, til omklædnings- og bademuligheder med opbevaring af værdier og bagage samt naturligvis til de konkrete idrætsfaciliteter.

Der skal være mulighed for billetsalg, information om foreninger og arrangementer, inspiration til fysisk aktivitet og bevægelsesmuligheder i området samt meget gerne mulighed for køb af personlig træning, Pay & Play aktiviteter osv. Med et blik tilbage til nogle af de oprindelige intentioner med

idrætsparken ved etableringen i 1920 kan man ligeledes give plads til kunst eller skiftende kunststillinger, plancheudstillinger og/eller historiske udstillinger med idrætsvinkel.²⁷

Adgangsområdet skal indbyde til, at man bare 'kigger forbi', uanset om man har konkret ærinde eller er spontan trafikant eller gæst i Idrætsparken/Kongelunden. Arealet skal være stort nok til, at der også kan være plads til mindre idrætsaktiviteter, mindre opvisninger, eventcentrum ved store arrangementer og andre offentlige begivenheder etc.

Eventuelle overnatningsmuligheder, konference/mødelokaler og den overordnede restaurationsdrift er alle af relevans for fremtidens Idrætspark, men ikke omfattet af denne visionsrapport for idrætten.

En idrætspark med et større udsyn mod idrætslige tendenser og en mere central og synlig placering som lokalområdets idrætsfacilitet vil i langt højere grad fungere som katalysator og sparringspartner for idrætsforeninger og lokalområde. Idrætsparken skal sætte retning – i anlæg og drift.

I forvejen er der et stort element af frivillighed i forhold til Idrætsparkens foreninger, kampafvikling og store events, men Idrætsparken kan også i sig selv skabe en større relevans og nærhed ved at invitere til øget frivillighed og folkeligt engagement.²⁸

Kort sagt: Idrætsparken skal have et inviterende ansigt mod brugerne og det omkringliggende samfund, hvilket den langt fra har i dag. Idrætsparken skal signalere, at her må man gerne være, og her må man gerne være aktiv eller få lyst til at være aktiv.

²⁷ Skærbækcentret i Sønderjylland har ca. 500.000 årlige gæster. Idrætscentret har et Kunstnerhus med værksteder og kurser og skiftende udstillinger i centret året rundt (Læs mere om Kunstnerhuset: <https://skaerbaekcentret.dk/aktivitetscenter/kunstnerhuset/kunstnerhuset/udstillinger/>).

²⁸ Vejen Idrætscenter omsatte for 62,5 mio. kr. i 2019 og havde med alle deltidsstillinger omregnet til årsværk i alt 75 årsværk. Men samtidig med denne professionelle profil havde idrætscentret ved udgangen af 2019 et særdeles engageret korps af frivillige på 71 personer, som levende engagerer sig i mindre forskønnelsesopgaver samt værts- og hjælperoller ved events og daglige aktiviteter.

Spør 2: Aarhus som verdens bedste sted at dyrke eliteidræt

Når eliteatleter fra fx atletik, orienteringsløb, badminton, håndbold eller sejlsport i fremtiden henter topplaceringer og medaljer til Danmark og Aarhus, eller lokale hold opnår gode resultater i europæiske turneringer el. lign., skal det unikke idrætsmiljø i og omkring Kongelunden i Aarhus samt det unikke samspil mellem inspirerende idrætsmiljøer og -faciliteter, uddannelses- og forskningsmiljøer samt kommune og offentlige institutioner være en væsentlig del af forklaringen på den aarhusianske og danske succesformel.

For såvel lokale som nationale aktører i dansk eliteidræt spiller Aarhus Idrætspark og omgivelserne i Kongelunden en helt central rolle i bestræbelserne på at give danske atleter de bedst mulige rammer og vilkår for at præstere på højeste internationale niveau.

Eliteidrætten gennem lokale foreninger, Eliteidræt Aarhus og Team Danmark har været en central aktør i Idrætsparkens udvikling i de senere år med bofunktioner, elitesportsakademi (ESAA), styrketrænings- og behandlingskapacitet og nye faciliteter med Team Danmark centret fra 1991-1993 som startskuddet til de senere årtiers udvikling.

Der er enighed blandt aktørerne om, at Idrætsparken skal moderniseres og gentænkes rent driftsmæssigt for at kunne holde trit med den hastige organisatoriske, facilitetsmæssige og teknologiske udvikling i dansk og international eliteidræt.

Team Danmarks strategi for den absolutte danske topline for 2021-2024²⁹ har Aarhus Kommune med Idrætsparken som det centrale omdrejningspunkt som et af fire udvalgte innovationscentre for eliteidræt i København, Odense, Aalborg og Aarhus. Innovationscentrene har særligt fokus på samspillet mellem specialforbund, forskning- og vidensmiljøer som Sektion for Idræt på Aarhus Universitet, kommunerne og Team Danmark. Strategien sigter efter at skabe kritisk masse og synergi på tværs af eliteidrætsmiljøerne i forskellige idrætsgrene og mellem eliteidrætten og andre væsentlige aktører.

Team Danmark opfatter især Aarhus som unik i forhold til løb og beslægtede idrætsgrene som atletik, orienteringsløb og andre udholdenhedsidrætter. Desuden kan sejlsport (fysisk træning, test, behandling m.m.), badminton, håndbold og potentielt banecykling få særligt fremtrædende roller i udviklingen af Team Danmarks aarhusianske innovationscenter i fremtidens Idrætspark.

På talentudviklingsniveau arbejder Fonden Eliteidræt Aarhus og ESAA (Elite Sport Akademi) nært sammen med såvel Team Danmark som de lokale eliteidrætsmiljøer. Der er et klart ønske fra alle parter om at udvikle på eliteidrættens rammer i Idrætsparken på faktorer som eksempelvis eliteidrættens adgang til og rådighed over de væsentligste faciliteter samt hele det teknologiske set up.

Eliteidrætten har brug for faciliteter til biomekaniske analyser og tests, styrkede tekniske muligheder for at arbejde med dataopsamling og specifikke målinger under aktiviteterne samt velegnede lokaler

²⁹ Læs Strategiske prioriteringer og Støttekoncept 2021-2024. Team Danmark. Download: <https://teamdanmark.dk/nyheder/2020/april/strategiske-prioriteringer-og-stoettekoncept-2021-2024>

og ikke mindst en organisatorisk 'ånd og kultur', der indbyder til at fremme og fremhæve en eliteidrætskultur og synergi mellem udøvere, sportsgrene og andre idrætsaktører på anlægget.

Fra såvel Team Danmark som DIF fremhæves nødvendigheden af et moderne og internationalt godkendt atletikstadion såvel i et event- som et træningsperspektiv i fremtidens Kongelunden – et anlæg i samspil med de attraktive omgivelser og de indendørs faciliteter i Aarhus Atletik & Løbe Akademi (Marselisborghallen).

Man har en fælles interesse på tværs af idrætter i at skabe volumen i behandlings- og forebyggelseskapacitet og idrætsfaciliteter ved også at give adgang til faciliteterne for andre idrætsudøvere end topeliten. Man har en interesse i at få etableret eller genetableret et miljø, hvor flere idrætsgrene placerer trænere, administrativt personale og eliteatleter i faciliteterne på Idrætsparken, så man samlet skaber et tværfagligt og mere inspirerende miljø omkring eliteidræt i Aarhus lige fra knowhow/forskning til rekruttering, talentudvikling og videreudvikling til den øverste internationale elite.

Eliteidræt Aarhus taler ligefrem om en vision for at gøre 'Aarhus til verdens bedste sted at dyrke eliteidræt'. Visionen indebærer blandt andet lokaler til eksempelvis kampsport, forskning/test, behandling, møder/undervisning og ophold i en attraktiv atmosfære i Idrætsparken.

Eliteidræt Aarhus taler ligefrem om en vision for at gøre 'Aarhus til verdens bedste sted at dyrke eliteidræt'. Visionen indebærer blandt andet lokaler til eksempelvis kampsport, forskning/test, behandling, møder/undervisning og ophold i en attraktiv atmosfære i Idrætsparken.

Samtidig har både Team Danmark og Eliteidræt Aarhus en accept af, at faciliteterne, atleterne og den store idrætsfaglighed om eliteidræt på stedet meget gerne må smitte af på andre brugere og eksisterende og kommende idrætsmiljøer på Idrætsparkens område. På den måde har visionen om at videreudvikle eliteidrætten i Kongelunden/Idrætsparken synergi til en lang række af fællesfunktionerne og de øvrige idrætsgrene med faciliteter på fremtidens idrætspark.

Spør 3: Kongelunden som centrum for idrætsevents

Kongelunden og Aarhus Idrætspark indtager en nøglerolle i forhold til Aarhus Kommunes ambitioner om, at publikumsbaserede oplevelsevents er et af de strategiske redskaber til at gøre Aarhus til en attraktiv by at bo, studere, arbejde, drive virksomhed i eller at besøge som gæst.

Kultur- og idrætsoplevelser spiller en væsentlig rolle blandt de faktorer, som gør Aarhus Kommune attraktiv for borgere og gæster. Kongelunden og Aarhus idrætspark skal samlet kunne bidrage til at skabe flere, bedre og mere engagerende events og oplevelser i fremtiden. Events er samtidig i sig selv egnede til at binde aktører og faciliteter i Kongelunden/Idrætsparken sammen i forhold til andre ambitioner om styrke værtskab, eliteidræts- og foreningsmiljøer samt skabe et miljø, der emmer af innovations- og udviklingskraft med mange kompetente aktører lokaliseret i samme miljø.

Det er omfattende at give en opskrift på de faktorer, som kan styrke Kongelunden/Aarhus Stadions kapacitet i forhold til events i fremtiden. Baseret på eksempelvis erfaringerne fra design af arenaer og stadions i hele verden og med udgangspunkt i Aarhus Kommunes eventstrategi for 2020-2025,³⁰ kan man dog give nogle overordnede pejlemærker:

Globalisering og kommercialisering: Ambitiøse og moderne faciliteter er langt fra nok. Risikovillig kapital er nødvendig i en langt større skala end i dag, hvis Kongelunden/Idrætsparken skal løftes op i international klasse som eventarena.³¹ Viden, knowhow og forbindelser og partnerskaber med rettighedshavere er nødvendige, hvis Aarhus skal op i den højeste liga som sports- eller eventdestination. Heri ligger også en nødvendighed af at involvere eventarrangører og rettighedshavere allerede i projekteringsfasen.

Teknologi og fysiske rammer: Udviklingen inden for lyd, lys, kommunikationsteknologi, scenografi og adgangsforhold, sikkerhed, hospitality og partnerskaber, food and beverage, adgangsforhold og sanitære forhold m.v. går rasende stærkt. Ingen løsninger rækker mange år frem i tiden. Fleksibilitet, fleksible arealer og behov for løbende investeringer bliver vilkårene for fremtidens arenaer.

Bæredygtighed: FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling er i Aarhus Kommune en integreret del af eventstrategien. I den forbindelse stiller Kongelunden/Idrætsparken som eventarena store krav til trafikale forhold, belastning af naboer, natur og omgivelser, affaldshåndtering m.m. Allerede inden ombygningen er området på visse årstider belastet af store events i Mindeparken, Tivoli Friheden og i Ceres Park & Arena. Der skal derfor arbejdes med et flow over ugen og årstiderne, som gør events håndterbare og bæredygtige.

Udvikling og innovation: Events skal give mening i forhold til Byens DNA, arrangørernes kompetenceudvikling, involvering af lokale frivillige, foreninger og institutioner, virksomheder og uddannelsesinstitutioner. Derfor skal fremtidens Aarhus Idrætspark både kunne tiltrække og rumme de helt store kommercielle events, hvor internationale rettighedshavere fra sports- eller musikindustrien dikterer en stor del af vilkårene, samt lokale events, hvor foreningslivet og lokale

³⁰ Læs Aarhus Kommunes eventstrategi 2020-2025 <https://aarhusevents.dk/media/43332/godkendt-eventstrategi-2020-2025.pdf>

³¹ Aarhus Events og nationale institutioner som Sport event Denmark har stor erfaring med understøtte og videreudvikle events. De helt store events rækker dog langt ud over disse institutioners rammer.

institutioner skaber økonomisk og ressourcemæssigt bæredygtige, tilbagevendende eller udviklende events af blivende værdi for lokale aktører i form af økonomi, nye netværk, øget deltagelse eller øget kompetenceudvikling.

Konstruktionen af et nyt stadion og eventuelt en ombygget arena/nye faciliteter i Idrætsparken giver behov for at arbejde i såvel det kommercielle som det mere kulturelt/græsrodsbaserede spor – og måske med det, der ligger midt imellem i form af stærkere 'hverdagsevents' i de forbedrede rammer i Kongelunden/idrætsparken:

- Koncerter/shows/konferencer.
- Store sportsbegivenheder/internationale kampe og mesterskaber.
- Store deltagerbegivenheder: Eksempler som Skole-OL, motionsarrangementer, multistævner, internationale ungdoms- og seniorstævner, tilbagevendende festivaler og arrangementer, hvor det samlede hele af faciliteter og arealer i Kongelunden/Idrætsparken kommer til sin ret.
- 'Hverdagsbegivenheder': Flere tilskuere og sponsorer samt en stærkere fankultur til fodboldkampe, håndboldkampe, væddeløb og stævner.
- Originale løsninger og nytænkning. Eksempelvis samspil på tværs af idræt, kultur og underholdning om eventkoncepter, tilskueroplevelser, stævnekoncepter etc.

Den helt klassiske fejl i forhold til idrættens store events og mesterskaber er overdreven fokus på faciliteter frem for fokus på indhold, økonomi og menneskelig kapacitet. Derfor bør planerne om at investere massivt i nye faciliteter i Idrætsparken ledsages af en sideløbende strategi for, hvordan faciliteterne organisatorisk og driftsmæssigt i praksis kommer til at levere på de store ambitioner om fremtidige events på anlægget.

Hvad er realistisk i forhold til markedsvilkårene? Hvad kræver det af organisation og risikovillig kapital? Hvilke typer af events ønsker man evt. særligt at satse på?

I bogen 'Sportens største arenaer'³² evaluerede Idrættens Analyseinstitut på foranledning af Lokale og Anlægsfonden i 2007 erfaringerne med såvel store olympiske arenaer som nogle af de største danske idrætsanlæg i forhold til ambitionerne om at overgå fra store events til hverdag, eller ambitionerne om at kombinere events og hverdag. I bogen evalueres blandt andet Aarhus Idrætspark med den dengang næsten nye Arena og Stadion. Karakteristisk nok var der allerede efter få års erfaringer med den nybyggede Ceres Arena og ombygningen af Ceres Park store begrænsninger i forhold til de events og begivenheder, anlægget havde mulighed for at hverde og afvikle.

Forhistorien understreger betydningen af, at anlægsprogrammet og driftsorganisationen for fremtidens anlæg i Kongelunden fra begyndelsen skal tage grundigt højde for såvel idrætsaktiviteternes kravspecifikationer som kravene fra bredere formål som kultur, underholdning, konferencer osv.

³² Almlund, U., Bang, S., Brandt, H.: Sportens største arenaer. Fra OL til hverdag. Lokale og Anlægsfonden, 2007 (Download: https://www.loa-fonden.dk/media/9417/idrættens-stoerste-arenaer_lav.pdf)

Spør 4: Kongelunden som centrum for innovation, forskning, viden og erhverv

Kongelunden/Aarhus Idrætspark skal 'ose af talent og innovation' – ikke kun i forhold til eliteidræt og eliteidrætsudøvere, men i forhold til den dynamiske udvikling i hele den brede danske idræts- og bevægelsessektor.

Derfor skal Idrætsparken være med til at tilbyde et attraktivt miljø for de tilstedeværende foreninger og professionelle sportshold, men Idrætsparken skal række langt ud over denne funktion og tilbyde et synligt, attraktivt og innovativt miljø for såvel etablerede idrætsaktører som for fremtidens aktører i idrætssektoren. Ambitionen bør være at skabe Danmarks førende epicenter for idrætsudvikling- og innovation.

Idrætssektoren i Danmark er et voksende professionel felt med stigende fokus på formelle uddannelser (idræt, sportsmanagement, eventmanagement, folkesundhed, fitness, pædagogik, facilitetsdrift m.v.) og med en generel professionalisering af sektoren. Ifølge Danmark Statistik var der over 25.000 beskæftigede og ca. 15.000 årsværk i de primære sektorer i idrætten i 2019.³³

Administrativt og ledelsesmæssigt vokser idrætten såvel i professionelle klubber, idrætsforeninger, lokalunioner, landsdelsforeninger osv. Samtidig er der i idrætssektoren en voksende underskov af eksempelvis start ups og entreprenørvirksomheder inden for sports tech, personlige trænere, camps og akademier, behandling og personlig optimering, events, sundhed og velvære, socialøkonomiske virksomheder med fokus på særlige målgrupper, medier, sponsorer osv.

Idrætsparken skal gå efter at tiltrække idrætsfaglig og administrativt talent fra hele det vestlige Danmark ved at tilbyde attraktive kontormiljøer, fleksible og prisbillige co-working spaces, møde- og undervisningsfaciliteter osv. for idrætssektoren.

Tilstedeværelsen af et af Team Danmarks fire nationale innovationscentre kan være en af brikkerne i denne bestræbelse. Idrætsparken skal rent organisatorisk og idrætsfagligt kunne understøtte synergi mellem aktørerne på stedet og det omgivende samfund i forhold til at udvikle og understøtte nye idrætsaktiviteter, tiltrække nye målgrupper og anvende nye løsninger i idrætssektoren.

Sagt populært skal Idrætsparken facilitets- som driftsmæssigt kunne favne og inspirere såvel etablerede aktører med behov for 'lukkede døre' og rolige kontoromgivelser som den omskiftelige underskov af entreprenører og idrætsiværksættere. Det handler om at skabe et miljø med volumen, synergi og plads til at prøve ting af i et 'living lab', hvor der i synergi med eliteidrætten, foreningerne og de øvrige aktører i idrætsparken vil være tilskyndelse til at afprøve konkrete løsninger, aktiviteter og teknologier.

Ved den seneste modernisering af Aarhus Idrætspark omkring årtusindeskiftet havde initiativtagerne en ambition om at skabe et 'Idrættens Hus Vest'. Miljøet kom aldrig højt op at flyve, men dele af miljøet kan fortsat iagttages med eksempelvis Idrætssamvirket Aarhus og Eliteidræt Aarhus blandt lejerne i Ceres Arena. Som led i udviklingsprocessen af fremtidens Idrætspark bør man gå efter at tiltrække talent i bred forstand og skabe et miljø af virksomheder, organisationer,

³³ Læs baggrundsartikel om idrætssektorens professionalisering, IdrætsPlatformen Danmark: <https://www.idraetsplatformen.dk/om-idrtsplatformen/velkommentil>

studerende og idrætsudbydere, som tilsammen skaber et idrætsfagligt og organisatorisk stærkt miljø på og omkring Idrætsparken. Større lokale aktører, som kunne berige miljøet på Idrætsparken kunne foruden et af Team Danmarks innovationscentre eksempelvis være DBU Jylland (snart DBU Vest), DGI Østjylland, regionale specialforbund, eventorganisationer (eksempelvis Aarhus Motion), Idrættens Analyseinstitut, uddannelsestilbud m.v.

Andre steder i Danmark er der for tiden bestræbelser på at skabe attraktive fysiske co-working spaces eller samlede klynger med stor koncentration af idrætsfaglighed. Nyborg huser Dansk Firmaidrætsforbund, Dansk Skoleidræt og Lokale og Anlægsfonden. I København arbejder Grøndal MultiCenter og Hafnia Hallen begge målrettet med at skabe såkaldte living labs, hvor idrætsrelaterede iværksættere har til huse i idrætsmiljøerne, lige som det private initiativ Copenhagen Sports Lab³⁴ med lokaler på Holmen og i Nordhavn i København forsøger at skabe attraktive miljøer for idrætsrelaterede start ups. Brøndby Kommune har veludviklede planer om at etablere 'Sportsbyen i Brøndby' i miljøet omkring Idrættens Hus, som allerede i dag er hovedsæde for Team Danmark, Danmarks Idrætsforbund og de fleste specialforbund. Ambitionen er at "samle endnu flere organisationer og virksomheder, hvor idrætsrelateret erhverv er i højsædet."³⁵

Udenlandsk inspiration på dynamiske klynger og samarbejdsmiljøer i idrætten, kan man blandt andet finde i Eindhoven i Holland, hvor over 50 virksomheder og organisationer inden for sport, medier og marketing har til huse i SX Eindhoven³⁶ eller i London, hvor London Marathons hovedsæde huser et 'House of Sport', hvor den regionale idrætsorganisation London Sport³⁷ samt en lang række idrætsrelaterede start ups og mindre organisationer har til huse.

³⁴ Læs mere om Copenhagen Sports Lab: <https://www.sportslab.sport/>

³⁵ Læs mere om Sportsbyen i Brøndby: <https://www.brondby.dk/Kommune/Planer/Sportsbyen.aspx>

³⁶ Læs mere om SX Eindhoven: <https://www.sx-eindhoven.nl/nl/>

³⁷ Læs mere om London Sport og deres 'House of Sport': <https://london sport.org/our-partners/house-of-sport/>

Spør 5: Kongelunden som centrum for et af Europas stærkeste atletik- og løbemiljøer (endurance-visionen)

“I november kom jeg til Aarhus, hvor der er en fin tartankunststofbane i et skovområde og nogle af de bedste og smukkeste områder, man finder nogetsteds i verden.”

Citatet sammenfatter meget godt de store potentialer for at styrke Aarhus som atletik-, motions og løbeby gennem den forestående moderniseringsproces i Idrætsparken/Kongelunden og den tætte samklang med bynære og attraktive park- og skovområder.

Citatet er hentet fra bogen 'Løb med Lydiard'³⁸ af en af verdens kendteste og mest indflydelsesrige løbetrænere, Arthur Lydiard. Newzealenderen stod i sin trænerkarriere bag adskillige internationale løbestjerner, herunder aarhusianeren Tom B. Hansen, som vandt sølv på 1.500 ved EM i 1974. Arthur Lydiard var samtidig en af inspirationskilderne til den verdensomspændende folkelige motionsløbebevægelse, som for alvor tog fart i 1970'erne, og hans ophold i Aarhus faldt sammen med en epoke, hvor det daværende Aarhus Stadion som et af de første stadionanlæg i Nordeuropa fik anlagt en moderne kunststofbane til atletik.

Atletikkens historie på Idrætsparken går helt tilbage til indvielsen af Aarhus Stadion i 1920. Mulighederne for at forny stadionfaciliteterne til en ny æra for atletikken i samspil med Marselisborgskovene, elite- og uddannelsesmiljøet samt den nylige modernisering af Marselisborghallen til Aarhus Atletik & Løbeakademi er i høj grad til stede.

Løb er den største folkesport i Aarhus. Hele 41 pct. af de voksne aarhusianere (+16 år) svarede i undersøgelsen 'Danskernes motions- og sportsvaner 2016', at de løber regelmæssigt, og Aarhus har generelt meget at tilbyde som løbeby. Byen har et stort antal aktive løbere, et velfungerende elite- og atletikmiljø og ligeledes meget stærke miljøer i orienteringsløb, triatlon og beslægtede idrætsgrene.

Aarhus Kommune har særdeles velegnede fysiske rammer med et løbevenligt klima og attraktiv natur, og kommunen har tillige tradition for store og succesrige folkelige events både på motionsfronten og i atletik med EM for veteraner og finalerne i Skole-OL som nogle af de seneste års største atletikbegivenheder på det nuværende Ceres Park.

Det stærke atletik- og løbemiljø var en af de store drivkræfter for etableringen af Team Danmark centret på Aarhus Idrætsparken i 1991-1993 og for atletikkens forbliven på opvisningsstadion ved moderniseringen af Ceres Park omkring årtusindeskiftet.

Atletikkens tilstedeværelse på byens opvisningsstadion har i flere år været anset som en udfordring for publikumsoplevelsen ved opvisningskampe, fordi løbebanen øger afstande mellem tilskuerpladser og fodboldbane på byens opvisningsanlæg. Det er derfor også beskrevet som en af forudsætningerne, at et nyt stadion skal skabe en intens og intim atmosfære. Umiddelbart medfører præmissen for Vision Kongelunden, at fodboldstadion og atletikstadion i området i fremtiden skal adskilles rent fysisk. Men atletik, løb og beslægtede aktiviteter som motorisk grundtræning, vandreture,

³⁸ Løb med Lydiard, af Arthur Lydiard. Den danske udgave af bogen 'Run the Lydiard way', udkom på dansk på forlaget Corsaren i 1980.

styrketræning osv. vil fortsat have et stort potentiale som central aktør og 'indholdsleverandører' og dermed naturlig sammenhængskraft i fremtidens vision for Aarhus Idrætspark og Kongelunden. Team Danmark, Danmarks Idrætsforbund, Dansk Atletik Forbund lægger stor vægt på at videreudvikle Aarhus Idrætspark som nationalt kraftcenter for atletik og triatlon i en såkaldt 'endurance-vision' med fokus på at gøre Aarhus til nationalt innovationscenter for udholdenhedsidrætter. Samtidig er Aarhus 1900 Atletik og Løb og til dels AGF Atletik en væsentlig foreningsdannelse og daglig bruger på og omkring Idrætsparken med velfungerende tilbud i såvel motion som atletik og løb, lige som orienteringssporten og triatlon har sit nationale elitekraftcenter i Aarhus med løbere i verdensklasse.

Det vil samtidig være væsentligt, at det nye atletikstadion lever op til de internationale standarder for atletikstadions, idet det stærke atletikmiljø i Aarhus giver potentiale for at tiltrække danske og internationale mesterskaber og stævner på højt niveau til Aarhus og samlet skabe et dansk nationalstadion for atletik. Ligeledes vil der være en forventning fra Team Danmark og uddannelsesmiljøernes side om, at et nyt stadion teknisk set skal være velegnet til tests, målinger og andre innovationstiltag i forhold til eliteidræt.

Organiseret såvel som uorganiseret løb, vandreture, orientering og andre outdoor-aktiviteter har samlet set det måske største potentiale for at engagere og motivere den aarhusianske befolkning til aktivitet i fremtidens Kongelunden og for at binde midtbyen sammen med park- og skovområder med Idrætsparken og Aarhus Atletik- og Løbeakademi som 'hub' for aktiviteterne for såvel uorganiserede som foreningsbaserede grupper.

Udfordringen og opgaven bliver at finde den fremtidige placering for et selvstændigt atletikstadion i Kongelunden samt at sikre, at anlægget får en høj anvendelse ved ikke blot at leve op til de nødvendige internationale atletikstandards, men ved at gå i dialog på nye måder med andre grundtræningsformer, motorisk og fysisk træning, undervisningsbrug for børn og unge, tekniske testmuligheder i samspil med eliteidrætten og universitetsmiljøerne m.v.

Under alle omstændigheder bør man i udviklingen af fremtidens atletikstadion involvere eventarrangører, kommercielle træningsudbydere (fitness, crossfit, 'skovtræning', personlig træning etc.) samt evt. skoleaktører på linje med atletikklubberne og eliteidrætten for samlet set at skabe et bevægelsesmiljø på Idrætsparken, der appellerer til langt mere end klassisk atletik. Mere fitnessorienteret styrke- og konditionstræning, parkour, crossfit, motorik/leg, parasport, vandreture/gang, behandlingsmuligheder og forskellige gadeidrætsformer m.v. har potentielt stor synergi med et atletikstadion i skabelsen af en unik udendørs træningsdestination i Kongelunden. En overvejelse vil desuden være, om et nyt atletikstadion skal kunne fungere som ekstra stadion til fodbold på Idrætsparkens område, eller om et nyt atletikstadion skal fungere som dagligt træningsanlæg til kastediscipliner på inderkredsen, hvorved muligheden for at benytte atletikstadion til fodbold reduceres.

Et atletikstadion skal ses i nær sammenhæng med løbesportens popularitet i Aarhus – ikke mindst i kvarterne i Kongelundens opland. Løb, vandreture og styrketræning er tilsammen de suverænt

Organiseret såvel som uorganiseret løb, vandreture, orientering og andre outdoor-aktiviteter har samlet set det måske største potentiale for at engagere og motivere den aarhusianske befolkning til aktivitet i fremtidens Kongelunden

største idrætsaktiviteter for borgerne i Aarhus, hvilket giver en unik mulighed for at arbejde med stier, ruter, udendørs træningsmuligheder, 'pitstops', oplevelsesstier, lysløjper med særligt velegnet helårsunderlag til løb etc.

Aktuelt er trailløb særdeles populært i Danmark, og et kommende atletikstadion har ligeledes potentiale som trailcenter for alle outdooridrætter i Kongelunden og de nærliggende skove. Lokale og Anlægsfonden, Danmarks Idrætsforbund og forskellige kommuner åbner i disse år en række trailcentre med fællesfaciliteter for outdoor-aktiviteter rundt i landet. Kolding Kommune er et helt aktuelt eksempel. Kommunen samler en række outdooraktiviteter med blandt andet trailcenter, parkour, klatrepark, obstacle race, og sågar en skipist i Hylkedalen i Seest, og i samme område har kommunen netop i november 2020 taget første spadestik til et nyt atletikstadion.³⁹

Mere nærliggende vil det være for Kongelunden at udvide 'besøgstiden' til området ved at gøre et nyt atletikstadion til startsted for en eller flere lysløjper med særligt velegnet underlag og en belysning, der gør det muligt at træne i skov og park efter mørkets frembrud. Flere byer som Eindhoven (Genneper Parken) og København (Søndermarken) har eksperimenteret med tekniske installationer som fartmålere og 'lysharer' på sådanne ruter. Rudersdal Kommune har i 2006 etableret en 2,5 km lang lys- og skiløje med udgangspunkt på Rudegård Stadion. Lysløjpen har ikke blot ført til en øget anvendelse af stierne, men også til øget anvendelse af de mere traditionelle idrætsfaciliteter på Rudegård Stadion, der har en højere belægning end tilsvarende anlæg i kommunen, fordi aktivitet og liv ganske enkelt tiltrækker mere aktivitet.⁴⁰

³⁹ Læs mere om Hylkedal her: <https://oplevkolding.dk/tag/15-hylkedalen>. Læs om DIF og Lokale og Anlægsfondens satsning med trailcentre her <https://www.dif.dk/da/trailcentre/find-s-trailcenter>

⁴⁰ Kilde: Claus Madsen, idrætsinspektør Rudersdal Kommune. Læs om LysLøjpen her: <https://oplev.rudersdal.dk/temaer/lysloejpen>

Spør 6: Kongelunden som kraftcenter for indendørs holdidrætter

De indendørs halidrætter på Idrætsparken udgør sammen med atletik og løb kernen i det idrætsmiljø på den eksisterende idrætspark.

Visionen for indendørsidrætterne med håndbold (AGF samt Aarhus Håndbold og Aarhus United) og volleyball (ASV) som de mest fremtrædende aktører sammen med eliteidrætten og mindre aktiviteter fra eksempelvis ældreidræt, kampsport og floorball bør sigte på at styrke de eksisterende aktørers fysiske rammer, ejerskab og tilhørsforhold til Idrætsparken, samtidig med at visionen i høj grad kan arbejde med de store potentialer for at øge kapacitetsudnyttelsen og rækkevidden af aktiviteterne på Idrætsparkens område.

Et væsentligt element i den proces bliver ikke blot at øge halkapaciteten, men også at sikre et mere indbydende og innovativt indendørs idrætsmiljø, hvor borgerne såvel arkitektonisk som driftsmæssigt inviteres mere indenfor, og hvor de toneangivende aktører får mulighed for at sætte et større præg på de fysiske rammer og aktiviteterne.

Idrætsparken råder i dag over fire haller af håndboldbanestørrelse (20 x 40 m).⁴¹ Befolkningsprognoserne, den igangværende fortætning af Aarhus midtby samt den generelle efterspørgsel på mere halkapacitet i Aarhus Kommune tilsiger, at foreningsidrætten i Aarhus i høj grad vil kunne udnytte mere halkapacitet på anlægget i hverdagen, herunder vil eliteidrætten kunne få større rådighed over halkapacitet, så træningen kan afvikles med færrest mulige aflysninger, selv om der foregår andre events eller foreningsaktiviteter på anlægget.

En konkret mulighed for at udvide kapaciteten til indendørsidrætter vil være en ombygning af den eksisterende Ceres Arena. Halidrætterne på Idrætsparken har bl.a. peget på en løsning, hvor taget på den nuværende arena løftes, og tribunerne afløses af teleskoptribuner. Herved kan der dels skabes en bedre inload-løsning til koncerter og events i arenaen, dels skabes mulighed for, at den nuværende spilleflade i den daglige opstilling konverteres til to-tre håndboldbaner eller fire basketballbaner, badmintonbaner el lign. Samtidig vil et løft af halgulvet kunne frigive lavloftet halkapacitet i kælderniveau til kampsport, hold/danseaktiviteter eller forskellige indendørs nicheidrætsgrene. En løsning med teleskoptribuner i Ceres Arena vil fortsat gøre det muligt at skabe en 'centre court' med mindst den nuværende tilskuerkapacitet ved store idrætsbegivenheder, koncerter eller andre events i Ceres Arena.

I forbindelse med ombygningen af hele Idrætsparken med nyt stadionanlæg etc. vil der være mulighed for at tænke nye haller, idrætssale og -lokaler med ind i planerne og for at samtænke restaurations, VIP- og servicefaciliteter i højere grad end i dag.

Der hjemmehørende sportshold og klubber i Idrætsparken ønsker mulighed for en bedre branding og markering af deres aktiviteter og tilhørsforhold til idrætsparken. De professionelle håndboldklubber og de øvrige halidrætter vil i høj grad kunne bidrage til mere liv og atmosfære i forhold til eliteidrætsmiljøerne og ønsket om at skabe et mere tilgængeligt og inviterende velkomstområde i stadionkomplekset. I dag bidrager især elitehåndbolden og skiftende events med

⁴¹ Den gamle stadionhal fra 1920 (20 x 40 m spilleflade, Gl. Stadionhal Hal 2 lever dog ikke op til kravene for håndbold, men benyttes primært til volleyball).

tilskuere i hallerne, lige som den store halkapacitet giver mulighed for at tiltrække mange besøgende til messer, udstillinger, større stævner, koncerter osv.

Helt generelt går trenden i indendørs idræt dog mod holdaktiviteter, der afvikles i mindre sale, lige som fællesarealerne i Idrætsparken kan aktiveres langt mere end i dag og give mulighed for mere spontane idrætsaktiviteter (bordtennis, panna, teqball, streetbasket osv.). De nødvendige kommercielle arealer, sponsorlokaler, mødelokaler etc. til eksempelvis professionel fodbold/håndbold og events/seminarer mv. vil kunne udnyttes fleksibelt og omstilles til personlig træning eller mindre holdaktiviteter, yoga, pilates, dans osv. på dage uden større events i Idrætsparken.

Samtidig er der et stort potentiale for, at Idrætsparken selv eller i samarbejde med andre aktører indtager en mere proaktiv rolle i forhold til at skabe nye aktiviteter på tværs af idrætter og faciliteter, understøtte iværksætteri i forhold til events, camps og daglig træning eller skabe overordnede medlemskoncepter med sigte på fleksibel udnyttelse af ledig kapacitet eller aktiviteter på tværs af idrætsgrene for familier, forretningsfolk eller andre mere spontane brugere.

Øget halkapacitet øger samtidig muligheden og behovet for at kunne kombinere faste forenings-, elite- og skoleidrætsaktiviteter med fleksible pay and play-aktiviteter i dele af anlægget. Den teknologiske udvikling har skabt en række apps, som eksempelvis WannaSport,⁴² der gør det langt nemmere at sende ledig halkapacitet på markedet med kort varsel og dermed bidrage til en yderligere demokratisering af Idrætsparken i forhold til kommunens borgere. Halidrætter og halkapacitet kan spille mere sammen med andre aktiviteter og faciliteter i og omkring Idrætsparken og skabe grundlaget for et tværgående koncept, hvor 'stedet' bliver organisationsformen med kapacitet til at tilbyde 'klippekort' eller faste abonnementer til spontane besøgende eller motionister med behov for mere fleksible træningsmuligheder end traditionel foreningsidræt.

Sådanne koncepter findes i flere af landets DGI Huse, i Vejen Idrætscenter eller i den selvejende Hafnia Hallen i Valby. Sidstnævnte hal er et godt eksempel på en turnaround af en tidligere forsømt og relativt ubenyttet hal. En tidligere konkursramt fodboldhal blev konverteret til et halkompleks med indendørs (halv) kunstgræsbane, håndboldhal, fitnesscenter, beachbaner, minibaner til fodbold, sprintbaner og forskellige småfaciliteter og mødelokaler. I 2019 oplevede faciliteten 47.565 timers banebooking. Antallet af gæster i Hafnia Hallen blev målt (via stikprøve) til ca. 370.000 unikke gæster eller 533.000 aktivitetsdeltagere.⁴³

Overordnet set vil halidrætterne og en øget halkapacitet ved den rette indretning og drift af Idrætsparken i høj grad kunne bidrage til at skabe et mere velbesøgt, inviterende og tilgængeligt idrætsmiljø i Idrætsparken/Kongelunden end i dag.

Samtidig vil øget halkapacitet styrke eliteidrættens vilkår i Idrætsparken. Det sammenhængende halkompleks i idrætsparken med mange haller og lokaler vil opnå en størrelse og kapacitet, som kun de færreste idrætsanlæg i Danmark kan matche og dermed stå stærkt i forhold til at tiltrække lejlighedsvis store events, stævner, kulturbegivenheder osv.

⁴² Læs mere om WannaSport: <https://www.wannasport.dk/>

⁴³ Læs Hafnia Hallens årsberetning for 2019: <https://www.hafnia-hallen.dk/wp-content/uploads/2020/11/%C3%85rsberetning-2019.pdf>

Spør 7: Kongelunden som Danmarks mest engagerende fodboldmiljø

Såvel i medie billedet som i de mange folkelige og politiske ønsker til Vision Kongelunden rangerer et ikonisk og tilskuervenligt fodboldstadion som hjemmebane for AGF med kapacitet til lejlighedsvis landskampe, koncerter og andre events meget højt på listen.

Brandingmæssigt og følelsesmæssigt er et nyt fodboldstadion med øget tilskuerkomfort, bedre kommercielle muligheder for fodboldklubben og dens samarbejdspartnere samt en mere intens atmosfære med stejle tribuner og nærhed til fodboldbanen den måske mest iøjnefaldende del af hele Vision Kongelunden og givetvis også den dyreste enkeltinvestering i visionen.

I forhold til de bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden handler drømmen om et moderne fodboldstadion i området i høj grad om at finde balancen mellem visionen om et ikonisk stadion som 'En moderne ramme for events inden for sport, kultur og erhverv' - og ambitionen om at gøre stadion til en vital del af visionen om området som 'En større del af aarhusianernes hverdag'.

Hensigtserklæringen⁴⁴ mellem Aarhus Kommune og de private donatorer er lidt mere specifik, når det kommer til et nyt stadion. Hensigtserklæringen taler om:

"Et nyt, banebrydende og smukt stadion i Aarhus i det nuværende område omkring Aarhus Idrætspark til gavn og glæde for de mange."

Parterne er enige om, at der med 'banebrydende' menes:

"at der skabes en ny og mere intens stadionoplevelse gennem fodbolden og potentielt også for koncerter"

"at stadion skal være et moderne og intimt stadion, der efterlever UEFA's krav til international fodbold og skal samtidig huse velfungerende og funktionelle faciliteter til møder, VIP-arrangementer mv."

"at der er optimale logistikbetingelser for de mange brugere og tilskuere"

"at stadion understøtter multifunktionel og fleksibel anvendelse samt samspil med de øvrige funktioner uden at forringe den intense fodboldoplevelse"

Hensigtserklæringen tydeliggør desuden, at der med 'til gavn og glæde for de mange' menes:

"at der er mere kvalitet i oplevelserne på stadion og i det samlede område gennem både nye og forbedrede tilbud og oplevelser"

"at der er flere, der benytter sig af, hvad stadion og det samlede område kan tilbyde"

⁴⁴ Læs hele hensigtserklæringen for Vision Kongelunden mellem Aarhus Kommune og de private donatorer (download: <https://www.aarhus.dk/umbraco/api/EsdhCloudFile/Download?agendaId=455557&fileName=a2f0fee5-a869-4ad8-b6ee-264398b5f616.pdf&committeeId=693&downloadName=Bilag+2%3a+Hensigtserkl%C3%A6ring>)

Det eksisterende Ceres Park fra 2001 har alt andet lige præsteret dårligere end forventet ved ombygningen af det gamle Aarhus Stadion i forhold til antal events, kapacitetsudnyttelse og driftsøkonomi. Et årligt besøgstal til fodboldkampe og events på stadion på typisk under 200.000 tilskuere om året er lavere end håbet og relativt beskedent i forhold til det samlede potentiale for gæster i fremtidens Idrætspark.

Dette afsnit om fremtidens fodboldmiljø i Kongelunden/Idrætsparken vil bidrage med konkrete tal og erfaringer fra tilsvarende projekter og samtidig levere indtryk til overvejelse i planlægningen af et fremtidigt fodboldstadion, som kan skabe et engagerende og bæredygtigt fodboldmiljø for enden af den ikoniske Stadion Allé.

Fascination og drømme om store events og Aarhus som en sitrende fodboldby i stil med europæiske storbyer har drevet fortællingen om et stort fodboldstadion, men en høj tilskuerkapacitet er ikke nødvendigvis altafgørende for at skabe et intenst og dynamisk fodboldmiljø på det nye stadion. Stolthed, sammenhold og publikumstilfredshed kan også opbygges 'organisk' under andre vilkår med mindre tilskuerkapacitet, mens døren i byggeriets udformning holdes åben for en senere udvidelse, hvis de reelle markedsforhold -og behov tilsiger det.

Empirien fra de senere års mange stadionmoderniseringer i dansk fodbold viser næsten entydigt, at et nyt stadion i sig selv ikke genererer større tilskuerinteresse. Kun FC Midtjylland, der indtog MCH Arena på en ny placering i Herning og i forbindelse med en fusion af Ikast FS og Herning Fremad, har skabt en væsentlig tilskuerstigning efter indvielsen af et nyt stadion og derefter vedligeholdt niveauet. Klubber som AC Horsens, Silkeborg, Esbjerg, Randers, Lyngby og Vejle har alle fået nye stadionanlæg, men kun oplevet flygtige stigninger i tilskuerinteressen. SønderjyskE har oplevet en mindre stigning, men udnytter langt fra den fulde stadionkapacitet.

Empirien fra de senere års mange stadionmoderniseringer i dansk fodbold viser næsten entydigt, at et nyt stadion i sig selv ikke genererer større tilskuerinteresse.

Danske data viser, at en modernisering af et eksisterende stadion ikke har nogen automatisk langsigtet effekt på tilskuertallene. AGF's gennemsnitlige kapacitetsudnyttelse i superligakampe på Ceres Park i sæsonerne 2016/17 - 2019/20 (kampe med Corona-restriktioner er ikke medregnet i opgørelsen) ligger på ca. 45 pct. (gennemsnit 8.731 tilskuere ud af en kapacitet på 19.433). AGF ligger dermed en anelse over superligaens gennemsnitlige kapacitetsudnyttelse. Helt generelt har dansk topfodbold en meget stor udfordring med tilstrækkelig udnyttelse af kapacitetsudnyttelsen i forhold til sammenlignelige ligaer i Europa.

Forklaringen kan være, at kapaciteten på danske stadionanlæg overvejende er dikteret af krav fra DBU/Divisionsforeningen og ikke af reel efterspørgsel fra tilskuerne. DBU forventer desuden typisk at få anlæg til alle andre landskampe end herre A-landsholdet stillet gratis til rådighed.⁴⁵

Stadionbyggerier i Danmark er med få undtagelser overvejende finansieret af offentlige midler. Dermed er den reelle markedsefterspørgsel på tilskuerkapacitet i praksis sat ud af kraft, og de danske

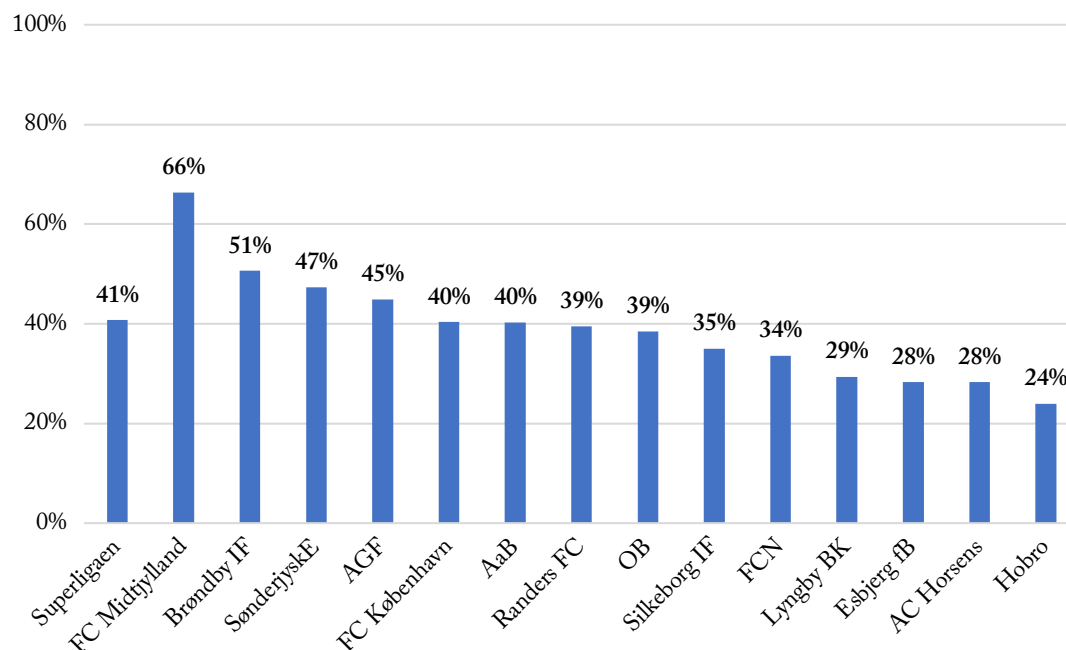
⁴⁵ Se eksempelvis DBU: Invitation til afgivelse af bud på at blive Danmarks nationalstadion for Kvindelandsholdet ved udlån af stadion til afholdelse af Kvinde A-landsholdets kvalifikations- & Playoff kampe på hjemmebane, 2021-2024. DBU, 2020. Download udbudsmaterialet her: <https://www.dbu.dk/nyheder/2020/december/stadions-kan-byde-paa-at-blive-hjemmebane-for-kvindelandsholdet/>

superligaklubber bidrager typisk ikke med lejebetalinger eller anlægskapital, som blot tilnærmelsesvis dækker de reelle anlægs- og driftsomkostninger på stadionanlæggene. Derfor har danske fodboldklubber og fodboldstadions med få undtagelser en udfordring med at skabe høj efterspørgsel på billetter og dermed skabe den hype, intensitet og fankultur omkring superligakampene, som man oplever i de større udenlandske ligaer og gerne vil opleve tilsvarende herhjemme.⁴⁶

Udsolgte kampe i superligaen hører til de absolutte sjældenheder.⁴⁷ FC Midtjylland er med en kapacitetsudnyttelse på 66 pct. på MCH Arena i Herning den eneste danske superligaklub, der bare er i nærheden af kapacitetsudnyttelsen i de mest velbesøgte ligaer i Europa. FC Midtjylland er samtidig den eneste klub, der har formået at vedligeholde en tilskuerfremgang efter indtagelsen af et nyt stadion. Med en kapacitet på 11.432 tilskuere er MCH Arena et relativt lille stadion, men stadig 'for stort' til langt de fleste superligakampe.

⁴⁶ Notatet 'Stadionleje i Danmark. Notat om danske superligaklubbers lejeforhold' giver et indblik i superligaklubbenes lejebetalinger i forhold til de reelle driftsomkostninger. Notatet er udarbejdet af Søren Bang, Jens Alm og Rasmus Klarskov Storm, Idrættens Analyseinstitut i 2014 (Download: <https://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/stadionleje-i-danmark-notat-om-danske-superligaklubbers-lejeforhold/f2734461-072d-41a6-b234-a38f01051932>).

⁴⁷ Læs analysen 'Halvtomme stadions i Superligaen er reglen snarere end undtagelsen'. Christian G. Nielsen, Idrættens Analyseinstitut, 2017 (Download: <https://www.idan.dk/nyhedsoversigt/nyheder/2017/a994-halvtomme-stadions-i-superligaen-er-reglen-snarere-end-undtagelsen/>).

Figur 18. Klubbernes gennemsnitlige kapacitetsudnyttelse til superligakampe

Tabellen viser klubbernes udnyttelse af deres samlede tilskuerkapacitet i procent ved deres hjemmekampe i superligaen i sæsonerne 2016/17-2019/20. Kun kampe i superligaen er medtaget. Beregning: Christian G. Nielsen, Idrættens Analyseinstitut.

Et dansk/norsk videnskabeligt studie fra 2018 om forskellige faktorerers påvirkning af superligaklubbernes tilskuertal viste baseret på en femårig periode efter konstruktionen af et nyt stadion, at et nyt stadion i sig selv nærmest ingen effekt har på tilskuertallet. Andre faktorer som nedbør og temperatur (hverken for koldt eller varmt, med 17,3 grader som den mest tilskuerattraktive temperatur!) eller som hjemmeholdets budget har signifikant betydning. Andre internationale studier har påvist en tilskuereffekt af nye stadionanlæg, men det aktuelle studie er baseret på rent danske data og erfaringer. Forfatterne konkluderer:

"We find no evidence that a new or reconstructed arena built or rebuilt within the last 5 years has a significant effect on attendance demand. This is quite a controversial finding, which suggests that investing in facilities is not a quick-fix solution to increasing spectator demand, and that investments in facilities should be considered carefully and only as a part of a broader strategy".⁴⁸

AGF har siden 2010 haft udsolgt til en enkelt ligakamp på Ceres Park. Sæsonrekorderne siden 2010 har ligget på følgende niveau på et stadion med officiel kapacitet til 19.433 siddende tilskuere:

⁴⁸ Nielsen, Christian G., Storm, Rasmus K. og Solberg, Harry Arne: The impact of English Premier League broadcasts on Danish spectator demand: a small league perspective. Journal of Business Economics. Maj 2019.

Tabel 4. AGF. Bedst besøgte ligakamp på Ceres Park i sæsonerne siden 2010

2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
11.419	17.352	14.696	14.488	8.747	13.417	17.462	12.156	15.778	22.175 ⁴⁹

Kilde: Superstats.dk. I sæsonerne 2010/11 og 2014/15 spillede AGF i 1. division.

Foruden ligakampene har Aarhus Stadion siden den seneste modernisering i 2001 været benyttet til fire kampe ved EM-slutrunden for U/21 landshold i 2011 samt i alt 8 A-landskampe for herrer. AGF, FC Aarhus og Randers FC har desuden afviklet enkelte europæiske cup-kampe og internationale privatkampe på Aarhus Stadion, lige som der har været afviklet 12-15 større koncerter på stadion i perioden siden ombygningen.

I forhold til Vision Kongelunden opereres i de offentlige udmeldinger med ønsket om et stadion med kapacitet til 25.000-30.000 siddende tilskuere til fodbold. Ønsket om den høje kapacitet er bl.a. begrundet i ønsket om at kunne afvikle store landskampe eller slutrunder, hvor DBU eller internationale fodboldforbund dikterer kapacitetskravene. Det udfordrende er dog balancen mellem 'hverdagens' kapacitetsbehov og eksterne aktørers ønsker om en lejlighedsvis spidskapacitet. Oftest medfinansierer de eksterne aktører ikke selv den ønskede spidskapacitet, men stiller blot krav til arrangørerne af relativt sjældne slutrundebegivenheder m.m.

Nordiske eksempler på moderne stadionanlæg, som både benyttes til fodboldkampe og koncerter er Parken i København (FC København er ejer af såvel anlæg som fodboldklub) og Tele2 Arena i Stockholm (Tele2 Arena ejes af kommunen, men drives af AEG Worldwide⁵⁰).

Tele 2 Arena med mulighed for overdækning af banen ved koncerter, udstillinger osv. kostede 2,9 mia. svenske kroner at opføre. Tele2 Arena ejes af det kommunalt ejede arenaselskab Stockholm Globe Arena Fastigheter AB, som hvert år har et tocifret millionunderskud i den høje ende, men som til gengæld tiltrækker sports- og underholdningsbegivenheder i verdensklasse til arenaerne. Denne relation mellem 'gynger og karusseller' er også værd at notere sig i den aarhusianske kontekst.

De to residerende fodboldklubber på Tele2 Arena (Djurgården og Hammarby) er blandt de mest populære i Skandinavien med Hammarby som den mest velbesøgte klub i hele Skandinavien. Hammarby er et sjældent eksempel på en skandinavisk klub, der har formået at skabe en reel tilskuerhype sammenfaldende med flytning til et nyt stadion. Foruden fodbold generer Tele2 Arena typisk 60.000-200.000 koncertgæster om året. I hele underetagen under Tele2 Arena driver Tolv Stockholm Sveriges største underholdningskompleks med restauranter, bowling, Esport og en lang række forlystelser.⁵¹ Underlaget på selve fodboldbanen er af kunstgræs, idet en fodboldbane af græs ikke kan tåle belastningen fra det store antal kampe og events.

I mindre målestok kan i forhold til et fremtidigt stadion i Aarhus også nævnes et stadion som Allianz Arena i Wien, der siden 2016 har været hjemmebane for Rapid Wien. Der er tale om et stadion med plads til 24.288 siddende tilskuere (11.000 ståpladser og i alt 28.345 tilskuerpladser i det daglige

⁴⁹ 22.175 tilskuere til kampen mod Silkeborg den 20. oktober 2019 (gratis adgang). Tilskuerne indtog også løbebanerne, da tribunekapaciteten ikke rakte.

⁵⁰ Se Tele2 Arenas hjemmeside her: <https://www.tele2arena.se/>

⁵¹ Se Tolv Stockholms hjemmeside her: <https://tolvstockholm.se/>

set up), som kostede 53 mio. euro at opføre, hvoraf ca. 26 mio. euro var et bidrag fra Wiens bystyre. Efter en kortvarig stigning i tilskuertallene de første to år efter indvielsen af Allianz Arena, er tallene atter tilbage på niveauet omkring 13.000-14.000 tilskuere fra før ombygningen af stadion.⁵²

Der findes enkelte skrækeksempler på, at europæiske fodboldklubber er gået fra bygherre og medinitiativtager med store arenadrømme til decideret hjemløse. Moderne anlæg som Ricoh Arena i Coventry eller Telenor Arena i Stabæk er nogle af de grelleste eksempler.⁵³ Spørgsmålet er derfor også, om den store 'Tele2 Arena' eller måske snarere 'Allianz Arena' er relevante sammenligninger i overvejelserne for et nyt stadion i Aarhus, når det kommer til den økonomisk og driftsmæssigt mest bæredygtige og hensigtsmæssige løsning i forhold til ønsket om at skabe et 'moderne og banebrydende' nyt stadion i Aarhus.

Bortset fra AGF's kampe og den store offentlige opmærksomhed på Idrætsparken som fodboldarena eksisterer fodbold paradoksalt nok ikke i Kongelunden/Idrætsparken i dag. Ceres Park og de omgivende faciliteter har dog et reelt potentiale for at blive en dynamo for fodbold og for 'alle byens hold' i hverdagen.

Her tænkes ikke bare på den fascination og tiltrækningskraft, der ligger i at huse AGF's hjemmekampe som 'Byens Hold' i superligaen, men også på en facilitet, der ikke blot lever til professionelle fodboldkampe 20-25 gange om året, men emmer af fodbold og fodboldkultur på samtlige årets dage.

Bortset fra AGF's kampe og den store offentlige opmærksomhed på Idrætsparken som fodboldarena eksisterer fodbold paradoksalt nok ikke i Kongelunden/Idrætsparken i dag.

Superligafodbold er ekstremt mediestyret, og turneringsplanlægning og fastlæggelse af spilletidspunkter med kort varsel vanskeliggør i praksis brugen af spillefladen på et superligastadion til bredere formål, medmindre man fra starten designer anlægget til bredere formål og i samspil med omgivelsernes potentiale uden at gå på kompromis med den bundne opgave at designe et fodboldstadion med tilskuerforhold og kommercielle rammeforhold af international standard.

Professionel fodbold i Danmark har p.t. ikke volumen eller attraktionsværdi til alene at finansiere eller drive et bæredygtigt stadion. Alternativt kan man overveje fra starten at have fokus på at skabe den maksimale offentlige værdi ved et så ambitiøst anlægsprojekt som et nyt fodboldstadion til professionel fodbold. I et helhedsperspektiv er der mulighed for at skabe et 'fodboldtempel', som ikke bare AGF's publikum kan være stolte af og nyde godt af, men som i sin branding og profil langt mere end det nuværende stadion kunne favne hele byen og hele byens fodboldmiljø.

Et stadion kan som ambitiøs oplevelsesarena eksempelvis indtænke andre idrætsfaciliteter i tribunekonstruktionerne sammen med møde- og conferencefaciliteter, detailhandel, fanaktiviteter, Esport m.m. Et nyere dansk stadion som CASA Arena i Horsens er konstrueret for 125 mio. kr.

⁵² Se tilskuerudvikling til Rapid Wiens kampe på Allianz Arena.

⁵³ Coventry City fra den engelske Championship måtte efter nedrykning afhænde sin andel af arenaselskabet (https://en.wikipedia.org/wiki/Ricoh_Arena) og er i dag hjemløs med midlertidig hjemmebane hos ligakollegerne fra Birmingham City. Stabæk Fotball måtte forlade den indendørs fodboldarena Telenor Arena, fordi arenadriften ikke var rentabel på grund af fodboldklubbens uforudsigelige spilleterminer (<https://www.idan.dk/nyhedsoversigt/nyheder/2011/a115telenorarena/>)

med en kapacitet på 10.400 tilskuerpladser og forberedt til scene og stadionkoncerter med op til 30.000 gæster.⁵⁴

Andre nyere danske stadionanlæg som Right to Dream Park i Farum (FC Nordsjælland), Helsingør Stadion og Jysk Park i Silkeborg har valgt en stadionløsning med kunstgræsunderlag, som ikke blot stilles til rådighed for professionelle fodboldkampe, men som er integreret i klubbernes daglige talentarbejde og i lokale ungdoms- og breddefodboldkampe. Right to Dream Park i Farum anvendes årligt til 2.500 timers fodbold mod de ca. 40-60 timer om året, som et superligastadion med græsunderlag typisk benyttes.

Det er værd at notere, at Kombinationen af et åbent og tilgængeligt lokalt stadion med en kapacitet til fodboldkampe på 12.000-14.000 tilskuere samlet måske kan skabe et større dagligt antal besøgende og idrætsbrugere på byens centrale stadion og opnå en bedre driftsøkonomi end en meget stor opvisningsarena med 25.000-30.000 siddepladser. I synergi med de øvrige idrætsvisioner for Kongelunden/Idrætsparken ville et tilgængeligt og dagligt anvendeligt fodboldstadion i ferieperioder eller kampfrie weekender kunne benyttes til fodboldcamps, akademier og træningslejre m.v.⁵⁵

En sådan model udelukker ikke, at et nyt stadion i stil med eksempelvis CASA Arena i Horsens kan indrettes, så det er velegnet til lejlighedsvis stadionkoncerter eller begivenheder med større publikumstræk, ligesom anlægget plads- og konstruktionsmæssigt kan forberedes for en eventuel fase to, hvis der ad åre skulle vise sig et markedsbåret behov for at udvide den faste publikumskapacitet.

Samlet retter udviklingssporet for det kommende stadion opmærksomheden på muligheden for en ambition om at skabe det første 'permanent udsolgte superligastadion' i Danmark som en stemningsmættet fæstning for den lokale superligaklub, samt til mindre landskampe og ungdomslandskampe.

⁵⁴ https://da.wikipedia.org/wiki/CASA_Arena_Horsens

⁵⁵ Eksempler på kendt anvendelse af et nyt fodboldstadion ud over elitefodbold kunne være five-a-side fodbold for børn, studerende, voksne og seniorer. Sponsorfodbold, 'Pay & Play', walking football eller seniorfodbold for ældre målgrupper. Stadion kunne samtidig indgå i en tæt og mere proaktiv daglig relation til de øvrige faciliteter, aktører og aktivitetsmuligheder i Idrætsparken.

Spør 8: Kongelunden som kraftcenter for cykelsport og cykelmotion

Få steder i verden er mere cykelvenlige og cykelinteresserede end Danmark. Vision Kongelunden har i den grad mulighed for at forbinde en cykelvenlig by med cykelmotionsvenlige omgivelser i form af de bakkede små landeveje syd for Aarhus og det veludbyggede net af mountainbike-spor i Marselisborgskovene.

Cykelruter som en del af den generelle infrastruktur i og omkring Kongelunden har fine muligheder for at forbinde attraktionerne i området og skabe et naturligt trafikalt flow på cykel gennem området. Spørgsmålet er, om også cykelsporten kan få en genfødsel fra de nuværende forhold, hvor Aarhus Cyklebane ligger ved siden af Idrætsparken som et forladt og forfaldent monument over banecykling som en publikumsattraktion, der næppe nogensinde kommer igen?

Cykelsport er en vigtig brik i eliteidrætten, og dansk banecykling har stolte olympiske traditioner. Team Danmark udtrykker stor interesse for en indendørs banecyklingsfacilitet i det vestlige Danmark af mindst samme standard som banerne i Ballerup og Odense, og en placering i Aarhus som del af et innovationscenter for eliteidræt ville rent sportsligt og organisatorisk være oplagt. Realiteten er dog, at Aarhus Cyklebane på grund af en indstilling om en kommende fredning af banen og dens tribune og servicebygninger fra Det Særlige Byggesyn under Slots- og Kulturstyrelsen⁵⁶ næppe kan moderniseres til en standard, som giver mening i forhold til fremtidens elitetilbud for banecykling i Idrætsparken.

I stedet må man lede efter alternative anvendelser af Cyklebanen og nye løsninger, som kan integrere Cyklebanen mere i idrætslivet og det daglige liv i Kongelunden.

I stedet må man lede efter alternative anvendelser af Cyklebanen og nye løsninger, som kan integrere Cyklebanen mere i idrætslivet og det daglige liv i Kongelunden. Man kunne forestille sig, at adgangsforholdene til Cyklebanen blev vendt, så banen pegede ind mod den øvrige del af Idrætsparken og samtidig bidrog arkitektonisk til at åbne hele Idrætsparken mere ud mod Jyllands Allé og Viby/Højbjerg.

Desuden kunne der være synergi mellem de øvrige idrætsgrene og faciliteter på Idrætsparken og omdannelsen af arealerne til et centrum for cykelsport og cykelkultur med aktiviteter i cross og BMX m.v. på inderkredsen og de omgivende skråninger.

En tanke kunne være at skabe pendlerfaciliteter for bilister fra oplandet for den videre færd på cykel mod byens midte, integration med E-Cykling og spinning, eller måske ligefrem en cykeltrafikskole for børn eller en velopark efter britisk forbillede.

Inspiration: Lee Valley VeloPark⁵⁷ tilbyder cykeltræning, løb og kurser på Londons olympiske cykelbane og BMX-bane fra OL i 2012. Aktiviteterne strækker sig fra organiseret træning, kurser, særlige temaruter, løbsmuligheder, udlejning og andre cykelrelaterede aktiviteter. De fleste af cykelaktiviteterne i den olympiske park kunne reelt også gennemføres i Kongelunden som led i en

⁵⁶ Høringsskrivelse fra Det særlige Byggesyn under Slots- og Kulturstyrelsen af 2. juli 2020 om fredning af Aarhus Cyklebane.

⁵⁷ Læs mere om Lee Valley VeloPark på hjemmesiden (<https://www.visitleevalley.org.uk/en/content/cms/london2012/velo-park/>)

samlet bestræbelse på at integrere cykelkulturen og Aarhus Cyklebanes historiske arv mere strategisk i Kongelunden. Det nye ved Lee Valley VeloPark er måske især den samlede branding og strategiske tænkning omkring cykelaktiviteterne under varemærket Lee Valley VeloPark.

Et andet eksempel på noget tilsvarende er ParkSportInsel i Wilhelmsburg, Hamburg (se også afsnittet om Kongelunden street), hvor ParkSportInsel som foreningskonstruktionen bag en lang række parksportsaktiviteter i den socialt udsatte bydel tilbyder målrettede cykelkurser til voksne begyndere. Der har både i Tyskland og i Storbritannien vist sig et stort behov for at arbejde med at bibringe nytillflyttede eller etniske minoritetsgrupper den cykelkultur og fortrolighed med cykling, som for danskere med deres opvækst og baggrund her i landet forekommer langt mere selvfølgelig.

Endelig har en moderne Cyklebane akkurat som de beskrevne udviklingsspor for et nyt atletikstadion et potentiale for at huse et trailcenter for outdoor-aktiviteter i Kongelunden og skovområderne syd for Idrætsparken.

Spør 9: Kongelunden som fornyer af ketsjersporten

Vision Kongelunden kan blive retningssættende i tennissportens bestræbelser på at vende årtiers negativ medlemsudvikling til en ny storhedsperiode for tennissporten og beslægtede sportsgrene.

Tennissporten er i færd med at få knækket kurven fra næsten 30 års medlemstilbagegang⁵⁸ og drømmer om at genvinde fordums popularitet som en attraktiv og social folkesport. Årsagen hertil er blandt andet tennissportens arbejde med at åbne tennismiljøerne fra deres måske lidt 'logeagtige' og lukkede image som en sport for særligt indviede - til en sport med større tilgængelighed og en vis succes med nye koncepter for børn og motionister som Play & Stay,⁵⁹ for den fremstormende padel-sport samt for en mere fleksibel tilgang til spontane bookingmuligheder, instruktionsmuligheder og stævneformer.

Tennis har stor synergi til andre attraktive aktivitetsmuligheder i Kongelunden/Idrætsparken som løb, bløde bevægelsesformer, styrketræning etc. Et tennismiljø i trivsel kan bidrage til en mere optimal anvendelse af fremtidens tennisanlæg med nye spilformer og større synergi til omgivelserne og andre aktivitetsmuligheder på og omkring Idrætsparken.

Uanset om den kommende proces med anlæggelse af et nyt stadion vil fordre en fysisk flytning af det nuværende tennisanlæg med ni grusbaner og klubhus på Marselis Grønnevej til en anden placering i området, vil der være store potentialer i at gentænke tennisanlæggets funktion, indretning og kommunikation med omgivelserne i Kongelunden i en kommende proces. Arkitekturen, indhegningen og indretningen af anlægget er afgørende for at skabe større appel til såvel nye som eksisterende målgrupper, lige som en anvendelsesmulighed ud over den nuværende sommersæson på grusbanerne i højere grad ville kunne gøre anlægget til en helårsdestination.

Tennissporten har stort potentiale som eliteidræt og foreningsidræt, p.t. i regi af Aarhus 1900 Tennis på anlægget, men der er ligeledes rigtig gode muligheder for at indpasse tennis- og ketsjersport som fleksibel Pay & Play samt som mere åben parkidræt i samspil med de øvrige udfoldelsesmuligheder i Kongelunden.

Lokale og Anlægsfonden udgav i februar 2020 et idékatalog for tennissporten,⁶⁰ der sammen med andre aktuelle udviklingstræk i ketsjersporten og den teknologiske udvikling anviser nogle mulige veje til en udvidelse af besøgstallet og attraktionsværdien af tennissportens tilstedeværelse på Idrætsparken i de kommende år.

Nogle eksempler kan være at arbejde med mere indbydende og transparente adgangsforhold, åbne baner, padelbaner, let overdækning af nogle baner eller forbedret udsyn over anlægget eller installationer til større turneringer. Tennissporten og dens klubhus kan være et vigtigt socialt samlingspunkt for tennisspillerne i sommersæsonen, men huset kunne desuden bringes mere til live året rundt gennem delte klubhusfunktioner med andre idrætsgrene, bevægelsesrum, café etc.

⁵⁸ Dansk Tennis Forbund havde 117.818 medlemmer i 1991 og 60.849 medlemmer i 2019. I Aarhus Kommune har medlemsudviklingen været stabil med en lille vækst i de senere år. Kilde: *Dif.dk, medlemstal*.

⁵⁹ Play& Stay er et koncept med langsommere bolde og tilpasset banestørrelse, så spillere lettere kan få fornøjelse af sporten uanset færdighedsniveau. Eksempel fra Dansk Tennis Forbund: <https://tennis.dk/wp-content/uploads/2016/10/Play-Stay-enderlig-folder.pdf>

⁶⁰ Idékatalog: <https://www.loa-fonden.dk/media/11889/20200203-tennis-mappe-enderlig.pdf>

Padelsportens vækst er et kapitel for sig. Danmark fik den første reglementerede padelbane i 2012. Ved udgangen af 2022 forventer Dansk Padel Forbund, at der vil være ca. 400 padelbaner i Danmark.⁶¹

I Storbritannien ser man særdeles interessante eksempler på tennismiljøer, der er vokset ud af ønsket om at demokratisere og aktivere forsømte parkområder ved at invitere lokalbefolkningen indenfor, benytte klubhuset som café for forældregrupper med småbørn eller som samlingspunkt for kultur, kunst og delebiblioteker osv. Ved hjælp af åbne camps med plads til masser af børn eller ved at udlægge fleksible baner med gratis adgang til ketsjere og bolde til tennis, fodtennis, småbold osv. på tidspunkter med lav belægning, kan man skabe et helt anderledes ejerskab til et moderne tennismiljø.

Inspiration: The Pavilion Sports and Café⁶² i en park i London-bydelen Haringey har vundet adskillige priser både som tennisklub og som omdrejningspunktet for at skabe en velbesøgt og sikker offentlig park i et belastet område i London. Interessant nok har den alternative og socialøkonomiske tilgang til driften af en tennis- og parkfacilitet som utilsigtet sidegevinst medført, at klubben også tiltrækker mange dygtige spillere og derfor klarer sig glimrende rent sportsligt i Londons tennislīgaer.

Et attraktivt tennisanlæg kunne formatmæssigt udvides til også at omfatte beachbaner til volleyball eller håndbold, streetbasket og andre gadeidrætsaktiviteter, slagmure med klatrevæg på bagsiden, små boldlegs-installationer, fodtennis osv.

Nogle kommuner har i de senere år udvidet deres vinterkapacitet til fodboldtræning eller five-a-side fodbold gennem en kombination af grustennisbaner om sommeren og fodboldbaner med udskiftelige kunstgræsmåtter, lys og indhegning om vinteren eller gennem indretning af permanente tenniskunstgræsbaner, som ligeledes er anvendelige til fodbold og andre boldspil.⁶³

Naturligvis kunne indendørs halkapacitet til tennis i fremtidens Kongelunden/Idrætsparken også være en mulighed, selv om Aarhus 1900 allerede i dag råder over en tennishal i Højbjerg. I forhold til ketsjersport generelt er badminton allerede i dag en væsentlig brik på eliteniveau i eliteidrættens innovationscenter i Idrætsparken.

Helt grundlæggende er den kommende proces i Kongelunden en åben invitation til at forny tennisanlægget og ketsjersporten og dens appel til medlemmer og det generelle publikum i Kongelunden såvel arkitektonisk som driftsmæssigt med langt større synergi mellem foreningsidræt, Pay & Play, andre ketsjersportsgrene og øvrige aktivitetsmuligheder i området.

⁶¹ Pressemeldelse fra Dansk Padel Forbund om sportens hastige vækst, 20. november 2020: Download: <https://danskpadelforbund.dk/wp-content/uploads/2020/11/DPF-Pressemeldelse-Saa-rundede-Danmark-200-padelbaner.pdf>

⁶² Læs mere om The Pavilion Sports and Café i Haringey, London: <https://psandc.co.uk/>

⁶³ Lyngby Idrætsby konverterer fra oktober til april hvert år nogle af anlæggets udendørs tennisbane med lys til små fodboldbaner med kunstgræs og bander. Banerne benyttes primært til børnetræning.

Spør 10: Fremtidens Jydsk Væddeløbsbane

Visionsrapporten om Fremtidens idræts- og aktivitetstilbud i Kongelunden har primært fokus på udviklingen af Aarhus Idrætspark og de aktiviteter, der udgår derfra. Idrætsparkens nabo, Jydsk Væddeløbsbane, og fremtidens vilkår for hestesporten i Kongelunden har derfor ikke været det primære fokus for arbejdet.

Ikke desto mindre har Jydsk Væddeløbsbane og hestesporten akkurat som idrætten været en væsentlig komponent i området siden indvielsen af Væddeløbsbanen i 1924. I forbindelse med realiseringen af Vision Kongelunden kan der såvel idrætsligt som aktivitetsmæssigt udvikles mere synergi mellem Væddeløbsbanen, Idrætsparken og hele Vision Kongelunden. Denne rapport vil kort behandle Jydsk Væddeløbsbanes potentiale i den sammenhæng. Der er tale om opmærksomhedspunkter og ikke en fyldestgørende analyse af Jydsk Væddeløbsbanes potentiale som selvstændig arena for hestevæddeløbssporten og banens synergi til andre dele af idrætten.

I 2012 traf Aarhus Byråd en beslutning om ikke at forlænge lejemålet med Jydsk Væddeløbsbane ved dets ophør den 1. januar 2030, med henblik på at kunne udnytte området på i alt ca. 200.000 kvm til arealudvikling. Konkrete forslag og beregninger på potentialet⁶⁴ i at medfinansiere fremtidens Stadion i Aarhus gennem bl.a. salg af byggeretter på Væddeløbsbanen i en analyse bestilt af Aarhus Kommune hos PricewaterhouseCoopers i 2018 mødte dog så væsentlig modstand fra lokalområdets beboere og andre interessenter omkring Væddeløbsbanen og banens grønne område, at analysen i stedet blev en udløsende faktor for byrådets beslutning om at iværksætte Vision Kongelunden.

I tidens løb har der flere gange været mere eller mindre konkrete planer om at udflytte Jydsk Væddeløbsbane til eksempelvis Vilhelmsborg og udnytte de bynære arealer til andre formål.⁶⁵ Det ligger dog implicit i arbejdet med Vision Kongelunden, at Væddeløbsbanen bliver liggende på den nuværende placering. Jydsk Væddeløbsbane er efter mange års usikkerhed om fremtiden for faciliteten efter 2030 derfor en del af visionsarbejdet for fremtidens Kongelunden.

I forhold til udviklingen af idrætten i Aarhus vil der være umiddelbar synergi i at skabe en arkitektonisk bedre 'dialog' mellem Væddeløbsbanens arealer og Idrætsparkens område, så de to institutioner i mindre grad end i dag 'vender ryggen mod hinanden' og samtidig åbner mere sig mod bydelene henholdsvis nord og syd for de to faciliteter.

I forhold til udviklingen af idrætten i Aarhus vil der være umiddelbar synergi i at skabe en arkitektonisk bedre 'dialog' mellem Væddeløbsbanens arealer og Idrætsparkens område ...

Idrætsligt spiller Væddeløbsbanens arealer i dag en uformel rolle i forhold til selvorganiseret motion for løbere, vandrere, MTB-ryttere osv. Væddeløbsbanen har desuden en vigtig funktion som aflastende parkeringsareal i forbindelse med store events på Ceres Park og i Ceres Arena, lige som

⁶⁴ PricewaterhouseCoopers: Aarhus Kommune. Analyse af mulighederne for en fremtidig udvikling af stadionområdet. Aarhus Kommune, 4. december 2018. Download: <http://docplayer.dk/107669158-Deals-aarhus-kommune-analyse-af-mulighederne-for-en-fremtidig-udvikling-af-stadionomraadet-4-december-2018.html>

⁶⁵ Læs blandt andet Aarhus Wikis tidslinje over banens historie siden indvielsen i 1924: https://aarhuswiki.dk/wiki/Jydsk_V%C3%A6ddel%C3%B8bsbane

Væddeløbsbanen lejlighedsvist lægger areal og faciliteter til større motionsarrangementer, koncerter, firmaevents m.v.

I forhold til foreningsliv er de primære brugere af Jydsk Væddeløbsbane henholdsvis Jydsk Galophesteejerforening, Aarhus Travklub og Jydsk Pony Væddeløbsforening.

Jydsk Væddeløbsbanes bestyrelse fremlagde i 2018 en potentialebeskrivelse⁶⁶ for fremtidens Væddeløbsbane, hvori man gør sig tanker om hestevæddeløbssportens betydning som kultur- og erhvervsarena og samtidig fremlægger en bredere vision for et nyt hestesportens oplevelsescenter som en del af Væddeløbsbanen.

Væddeløbsbanen fremhæver, at kernevirkomheden omkring trav- og galopløb på banen skaber ca. 70 arbejdspladser gennem ca. 700 tilknyttede heste, hvoraf ca. 100 heste er fast opstaldet på banen. Af de ca. 700 heste er 150 travheste og knap 100 galopheste i decideret professionel træning. Løbene på banen samler ifølge potentialebeskrivelsen ca. 40.000 tilskuere til ca. 30 årlige trav- og galopløb og 15 årlige ponyvæddeløb. Banen modtager godt 10,5 mio. kr. i tilskud om året fra Dansk Hestevæddeløb som Jydsk Væddeløbsbanes andel af hestesportens spilomsætning og tilskud fra Kulturministeriet. Banens ledelse vurderer, at hestevæddeløbsspillet er i fremgang som spil, og man forventer på den baggrund at kunne udvikle kerneforretningen og afvikle flere løbsdage i fremtiden, dette også på baggrund af en kommende nedlukning af Billund Trav pr. oktober 2021.

Jydsk Væddeløbsbanes bestyrelse fremlagde i 2018 en potentialebeskrivelse for fremtidens Væddeløbsbane, hvori man gør sig tanker om hestevæddeløbssportens betydning som kultur- og erhvervsarena ...

Foruden udvikling af selve hestevæddeløbssporten har Jydsk Væddeløbsbane arbejdet sammen med Landbrug & Fødevarers rådgivningscenter (Seges) og Støj Arkitekter om at udvikle koncept og arkitektonisk plan for et nyt oplevelsescenter 'Equus Horse World', som er tænkt som et samlet oplevelsescenter for hesten og hestens kulturhistorie. Jydsk Væddeløbsbane vil stille lokaler til rådighed gennem en ombygning af tribunen og forventer at kunne skabe en attraktion med 300 åbningsdage og et besøgstal på 150.000-250.000 gæster årligt.

Sammenfattende kan man sige, at Jydsk Væddeløbsbane og hestesporten gør sig mange tanker om, hvordan man bidrage til fremtidens Kongelunden gennem at udvikle kernevirkomheden med trav-, galop- og ponyvæddeløb samt Jydsk Væddeløbsbane i en ny rolle som centrum for et oplevelsescenter om hesten som kulturfænomen.

⁶⁶ Jydsk Væddeløbsbane: Responsum vedr. helhedsplan for området, der omfatter Ceres Park og Arena og Jydsk Væddeløbsbane med omkringliggende områder. Jydsk Væddeløbsbane. November 2018

Spør T1: Kongelunden som centrum for fitness, velvære og vitalitet

Et indbydende, tilgængeligt og veludstyret fitness-miljø kan være en helt afgørende og central komponent i at styrke Vision Kongelunden/Idrætsparken som attraktivt miljø for forenings- og eliteidræt og som daglig destination for idrætsaktive aarhusianere i alle aldersgrupper og fysiske forfatninger.

Idrætsparken har allerede i dag specialiserede styrketræningsmuligheder i forhold til eliteidræt og atletik, men visionen for fremtidens Idrætspark bør være at skabe et langt mere veludstyret, indbydende og bredt appellerende fitness-miljø, der er åbent for såvel residerende foreninger og eliteidræt som for faste medlemmer og spontane besøgende i Kongelunden.

Et attraktivt fitness-miljø skal have fokus på såvel de gængse styrketrænings- og cardio-discipliner som på udendørs fitnessaktiviteter, bløde bevægelsesformer, wellness og behandlingsmuligheder.

Et stærkt fitnessmiljø kan dels skabe et langt større og jævnt flow af brugere og åbne Idrætsparken op for lokale beboere og nye brugergrupper, dels skabe synergi i forhold til såvel udstyr, lokaler og fagpersonale i samspillet med eliteidræt, foreningsidræt, sundhed og andre brugere af Idrætsparken.

Optimalt set vil et stærkt fitness-miljø både kunne udvikle egne aktiviteter og understøtte faste foreningsaktiviteter og personlig træning eller selvorganiseret idræt i og omkring Kongelunden. Der kan være klar synergi fra fitness til eliteidrætsmiljøerne i Aarhus, både som træningsfacilitet og som mulighed for at bringe fagligheden fra talentudvikling og eliteidræt i spil i en træningssammenhæng med fokus på den bredere befolkning.

Et stærkt fitnessmiljø kan dels skabe
et langt større og jævnt flow af
brugere og åbne Idrætsparken op for
lokale beboere og nye brugergrupper
...

Driftsmæssigt bliver udfordringen ved at skabe et velfungerende fitnessmiljø at finde en balance mellem den kommercielle bæredygtighed og en 'public service-orientering' i forhold til lokale foreninger, særlige målgrupper eller spontane besøgende. Det er væsentligt, at fitnesscentret ikke bliver lukket om sig selv eller kun orienteret mod de mest lukrative segmenter i et fitness-publikum. Det er væsentligt at udvikle et fitness-koncept, som både er professionelt drevet, veludstyret, i trit med de hastigt trends på området og samtidig attraktivt og tilgængeligt for et bredt udsnit af befolkningen i Idrætsparkens nærområde.

Fitnessmiljøet skal have en central funktion i forhold til at udvikle og forny aktivitetspaletten i og omkring Idrætsparken samt i forhold til at øge kapacitetsudnyttelsen generelt i Idrætsparken ved hjælp af fleksible og innovative aktiviteter og træningstilbud. Et blik på de seneste resultater af American College of Sport's Medicines (ACSM) årlige rundspørge blandt fitness-fagfolk i hele verden om tidens varmeste fitness-trends kan give en idé om foranderligheden, men også

potentialerne ved at skabe et idrætsmiljø i Idrætsparken med kapacitet til at orientere sig stærkere mod tidens idrætstrends såvel i forhold til faciliteter, miljø som idrætsfaglighed.⁶⁷

Centret skal have en åbenhed for at kunne stille faciliteter til rådighed for personlige trænere, foreninger, behandlere, sundhedsaktører el.lign., der ønsker at gøre brug af faciliteterne til specifikke formål. På den måde kan Idrætsparken øge sin attraktionsværdi såvel for eksisterende som for nye brugere samt fungere som understøttende facilitet og 'træningseksperimentarium' for eksterne aktører.

Inspiration: I Vejen Idrætscenter spiller det veludstyrede fitnesscenter sammen med wellness og spa, svømmefaciliteter og inden- og udendørs idrætsfaciliteter en vigtig rolle som daglig ramme for over 60 foreninger samt lokale skoler, ungdomsuddannelser, virksomheder og institutioner. Centret har parallelt med de mange foreningsbrugere mulighed for at drive sit eget medlemskoncept med abonnementsløsninger til fitness, svømning og idræt på klippekort, personlig træning og særlige familiekoncepter og ferie- og turismekoncepter under navnet 'La Center Sport'. Fitnesscentret og de mange daglige holdtræninger og tilknyttede instruktører er en integreret del af hjertet i centret, der senest med stor succes har gennemført et fondsfinansieret forsøg med at guide inaktive borgere ind i sundhedsforløb ved hjælp af frivillige 'Sundhedsmotivatorer'.⁶⁸ En særlig fitnessafdeling, 'Ny i fitness', sender et direkte signal om skabe trygge og motiverende rammer for inaktive borgere eller borgere med behandlingskrævende sygdomsforløb, hvor fysisk træning spiller en vigtig rolle i rehabiliteringen.

Centret skal have en åbenhed for at kunne stille faciliteter til rådighed for personlige trænere, foreninger, behandlere, sundhedsaktører el.lign., der ønsker at gøre brug af faciliteterne til specifikke formål.

⁶⁷ Læs hele artiklen om ACSM's Worldwide survey of fitness trends 2021: https://journals.lww.com/acsm-healthfitness/Fulltext/2021/01000/Worldwide_Survey_of_Fitness_Trends_for_2021.6.aspx?context=FeaturedArticles&collectionId=1

⁶⁸ Læs mere om konceptet bag Sundhedsmotivator: <https://sundhedsstarter.dk/>

Spør 12. Kongelunden Water and Wellness

Et 'blåt spor' i fremtidens idrætspark kunne bidrage til visionen om at gøre Kongelunden til en mere populær destination i hverdagen for byens borgere og samtidig skabe nogle kvaliteter, der rækker ud til byens gæster.

Kongelunden-området skaber forbindelse mellem by, skov, parker og vand. Netop den nemme adgang til grønne områder samt strand og vand fra den centrale by fremhæves ofte som en af de største kvaliteter ved Aarhus som storby. Vand- og vandaktiviteter nyder generelt stigende attraktivitet – også i Aarhus, hvor svømmeklubber og vinterbadeklubber hører til de største foreningsdannelser, og hvor svømmeforeninger hyppigt har ventelister eller kapacitetsudfordringer på grund af manglende vandtid.

Vikingeklubben Jomsborg med hjemsted på Den Permanente i Risskov var med sine 9.965 medlemmer Danmarks største idrætsforening i 2019. Andre aarhusianske foreninger som Lystrup Svømning (4.808), AGF Svømning (2.093) og Lyseng Svømning (1.750) hører til blandt de allerstørste idrætsforeninger i Aarhus. Havnebadet ved Aarhus Ø, stand up paddling i havneområdet eller Aarhus Bugten, kajakroning på åen eller i Bugten, det stærke lystsejler- og sejlsportsmiljø i international eliteklasse, havsvømning, vinterbadning samt det synlige lystfiskermiljø – og naturligvis sommerens badeliv og sociale liv ved strandene er alt sammen elementer, som binder bylivet i Aarhus tæt sammen med vand- og vandaktiviteter.

Inden for nær afstand af Aarhus Idrætspark har svømning som sportsgren faciliteter på Aarhus Svømmestadion eller i Lyseng Svømmebad. MarselisborgCentrets varmtvandsfaciliteter kan benyttes af foreninger til mere sundhedsorienterede aktiviteter, mens Badeanstalten Spanien har gode forhold for kurbadsaktiviteter.

Bør egentlige svømmefaciliteter på den baggrund tænkes ind i udviklingen af fremtidens Kongelunden/Aarhus Idrætspark?

Svømmefaciliteter er som fodboldstadions relativt dyre i opførelse og komplekse i drift. Til gengæld er efterspørgslen fra foreningslivet på svømmetider nærmest umætteligt. Samtidig har attraktive svømmefaciliteter med faciliteter til wellness og spa, behandling, undervisning, underholdning og vandrelaterede træningsformer stor attraktionsværdi såvel for lokale borgere som for besøgende.

En ny svømme-/vandfacilitet i Kongelunden ville sandsynligvis være blandt de enkeltstående faciliteter i fremtidens ombyggede idrætspark, som kunne bidrage med flest nye gæster og brugere i området. I kombination med et offentligt vinterbad/saunaanlæg ved Bugten kunne en ny svømme-/vandfacilitet tilføre Kongelunden en ny dimension. Svømme/vandanlæg appellerer desuden mere end nogen andre byggede idrætsfaciliteter til samtlige alders- og befolkningsgrupper i et livsfase- og generationsperspektiv.

Samtidig findes i Danmark med Lokale og Anlægsfonden som central inspirator en lang række eksempler på vandkulturhuse og svømmeanlæg med appel til såvel lokalbefolkningen og hverdagsidrætten som til lejlighedsvis besøgende. Mange af disse anlæg har høj arkitektonisk kvalitet.

Svømme- og wellnessfaciliteter i omkring Idrætsparken kunne bygge bro mellem den daglige træning, foreningsidræt og de øvrige idrætsgrene i området på den ene side og det turisme-oplevelsesøkonomiske element på den anden side med Tivoli Friheden, Stadion og helheden i Kongelunden-området som andre trækplastre.

Svømning er sammen med fodbold den mest populære idrætsaktivitet for børn. Ofte dyrker børnene ikke svømning som egentlig idrætsgren, men går primært til svømning for at lære at svømme og opnå fortrolighed med vand. Mindre undervisningsbassiner kunne derfor opnå stor efterspørgsel og værdi som undervisningsmiljø og som aflastning af eksisterende, større svømmehaller. De væsentligste elementer i en velbesøgt svømmefacilitet med synergi til resten af Kongelunden ville være wellness/kur, behandling, svømmeundervisning og forskellige skånsomme træningsformer, som samtidig kunne understøtte Idrætsparkens eliteidrætsmiljø.

En attraktiv vandfacilitet i Kongelunden kunne ud over den mulige arkitektoniske kvalitet og værdi som destination i egen ret indgå i en mere strategisk 'arbejdsdeling' med kommunens øvrige svømmefaciliteter i forhold til forskellige målgrupper og formål. Mange kommuner har store udfordringer med at omstille traditionelle svømmeanlæg (25 m og 50 m bassiner) til en ny tids mere mangfoldige behov, hvor wellness og forskellige vandaktiviteter skal trives side om side med konkurrencesvømning.⁶⁹ Da selve svømmesporten som konkurrenceidræt med klassiske bassiner i 50 m format allerede bliver serviceret af Aarhus Svømmestadion på Frederiksbjerg, har Kongelunden en mulighed for 'at vende tilgangen om' fra den tidlige projekteringsfase og primært fokusere på at fremme andre kvaliteter i svømning og vandaktiviteter end konkurrencesvømning.

Inspiration: Lokale og Anlægsfonden har samlet dokumentation om svømning og vandkultur og konkrete cases for fremtidens vandfaciliteter.⁷⁰

Lystrup Svømnings tilbygning 'Momentet'⁷¹ med et helt nyt blik på vandaktiviteter, undervisning og wellness fremhæves blandt de innovative eksempler med stor rækkevidde til forskellige brugergrupper. I København indgår et kommende ikonisk Vandkulturhus⁷² på 'Papirøen' som et helt centralt element i at binde Holmen-kvarteret og indre by sammen. Vejen Idrætscenter har opført et nyt wellnessområde med inden- og udendørs bassiner, koldt og varmt vand, sauna/dampbade i forbindelse med en mere traditionel svømmehal og derigennem oplevet en kraftig vækst i antal besøgende i centrets vandfaciliteter, som hvert år alene tiltrækker 240.000 gæster til centret, hvilket i sig selv er flere gæster end det årlige antal daglige brugere eller det årlige antal tilskuere i den nuværende Aarhus Idrætspark.⁷³

⁶⁹ Rapporten 'Hvad er et velfungerende svømmeanlæg?', udarbejdet af Niras for Lokale og Anlægsfonden, 2018, giver et indblik i de mangeartede brugergrupper og potentialer i svømmefaciliteter. Download: https://www.loa-fonden.dk/media/9878/evalueringen-af-svoemmeanlaeg_niras_2018.pdf

⁷⁰ Besøg Lokale og Anlægsfondens temaside om svømmehaller: <https://www.loa-fonden.dk/temaer/svoemnehaller/>

⁷¹ Se introduktion til 'Momentet' i Lystrup (under opførelse): <https://www.loa-fonden.dk/projekter/2018/lystrup-svoemme-og-aktivitetscenter/>

⁷² Vandkulturhuset på papirøen i København (unde opførelse): <https://www.tredjenatur.dk/portfolio/vandkulturhuset/>

⁷³ Vejen Idrætscenters nye spa og wellnessområde:

Spør 13. Kongelunden motorik, dans og bevægelse

Et inspirerende gymnastikmiljø med fokus på motorisk udvikling, udfordring, leg, dans og en fleksibel palet af bevægelsesformer for alle aldersgrupper vil sammen med et attraktivt fitness- og wellnessmiljø og attraktive vand- og svømmefaciliteter udgøre en af de mest gennemslagskraftige fornyelser af idrætsmiljøerne på og omkring Idrætsparken i forhold til de bystrategiske pejlemærker for området.

Motorik, dans og gymnastik har en indbygget fleksibilitet og et blik for alle målgrupper, som gør gymnastikken til den klassiske foreningsdannelse, som måske kunne bidrage allermost til idrætsparkens fremtidige mulighed for at blive et centrum for børn, unge og voksnes motoriske og fysiske grundtræning i såvel et pædagogisk som et mere sundhedsrettet perspektiv.

Eksemplerne på stærke gymnastikmiljøer med blik for 'markedet', gode faciliteter og organisatorisk muskel til løbende at forny sig findes i mange danske lokalområder. Ofte spiller gymnastikken med dens indbyggede fleksibilitet i forhold til målgrupper og aktiviteter en afgørende rolle i at forny idrætsmiljøerne i lokalområderne.

Bortset fra lejlighedsvis opvisninger er gymnastik og beslægtede bevægelsesformer (som dans og bløde bevægelsesformer) ikke specielt stærkt repræsenteret på den nuværende Idrætspark.

Gymnastikforeninger er ofte spredt over flere lokaliteter og henvist til at benytte almindelige idrætshaller eller skolernes gymnastiksale. Der findes dog rigtig gode eksempler på, at specialbyggede gymnastikfaciliteter med plads til et samlet foreningsliv og mange forskellige gymnastikformer kan appellere til rigtig mange borgere og være med til at skabe særdeles høj aktivitet. Sportsdans på eliteniveau har tidligere spillet en fremtrædende rolle som aktivitet i Idrætsparken, og der er ingen tvivl om, at dans i alle afskygninger sammen med gymnastik ligeledes kan være med til at tiltrække aktiviteter og nye målgrupper til Idrætsparken i fremtiden.

Bortset fra lejlighedsvis opvisninger er gymnastik og beslægtede bevægelsesformer (som dans og bløde bevægelsesformer) ikke specielt stærkt repræsenteret på den nuværende Idrætspark.

I Svendborg er Svendborg GF på få år vokset fra 1.173 (2012) til 3.272 (2019) medlemmer. Forklaringen herpå er en udviklingsorienteret forening med professionel administration og kapacitet til selv at eje, udvikle og drive nogle af de faciliteter i SG-huset med springsale, bevægelsessale, fitness- og træningsområder, som i dag medvirker til at gøre Svendborg Idrætscenter med ca. en mio. årlige besøgende til en mere velbesøgt facilitet end den nuværende Aarhus Idrætspark.⁷⁴ Med Svendborg GF som dynamo er idrætscentrets øvrige stærke foreninger med basketball, tennis, fodbold og håndbold som partnere p.t. i gang med næste udviklingsfase af anlægget med henblik på at skabe et særligt attraktivt og fælles miljø for unge i aldersgruppen 15-25 år.⁷⁵

⁷⁴ Tag et blik på SG-huset i Svendborg her: <https://www.svendborgidrætscenter.dk/haller/sg-huset>

⁷⁵ Dele af projektet til 85 mio. kr. er under opførelse. Se en beskrivelse her: <https://faa.dk/artikel/vil-investere-85-millioner-idr%C3%A6tsklubber-g%C3%A5r-sammen-om-k%C3%A6mpe-byggeprojekt>

Et tilsvarende eksempel finder man i Gyngemosehallen i Gladsaxe, som åbnede i 2012. Faciliteten er primært opført til forskellige gymnastikdiscipliner og har altså et andet udgangspunkt end de traditionelle 20 x 40 m idrætshaller, som ofte benyttes til både boldspil og gymnastik. Gyngemosehallens største foreningsbruger, Gladsaxe IF, er vokset fra 1.391 medlemmer (2012) til 2.319 medlemmer (2019) efter indvielsen af den nye facilitet. Samme mønster kan man se i Kongelundens nære opland, hvor Højbjerg Gymnastikforening siden opførelsen af Lyseng Idrætscenter med en ny springhal og mindre bevægelsessale er gået fra 1.173 medlemmer (2012) til 2.148 medlemmer (2019). I nordbyen er Springcenter Aarhus med motorik- og gymnastikfaciliteter en prisbelønnet og særdeles velbesøgt facilitet, som både rummer eliteidræt, traditionel foreningsidræt og fleksible børne- og tumlemiljøer for hele familien.

Der er næppe tvivl om, at sydbyen har potentiale for at udnytte og aktivere en centralt beliggende, nytænkt gymnastik-, danse- og motorikfacilitet. Stærke foreningsmiljøer som AGF Gymnastik, der i dag er spredt på flere lokaliteter i den sydlige del af bymidten, kunne indgå i bestræbelserne på at skabe en mere samlet, specialiseret og attraktiv lokalitet for gymnastik, dans og beslægtede bevægelsesformer i sydbyen.

Et stærkt gymnastikmiljø vil styrke Idrætsparkens samlede attraktion og anvendelighed ganske meget i et livfaseperspektiv og bidrage til at opfylde såvel lokalområdets som hele den voksende kommunes behov for attraktive idrætsfaciliteter i fremtiden.

Spør 14: Kongelunden Street

I forhold til demografi, ånd og profil er Kongelunden/Idrætsparken som centrum for streetsport umiddelbart ikke den mest oplagte tanke trods mange streetaktiviteters store popularitet. Men gadeidræt er et vidt begreb, og arealerne i og omkring Idrætsparken giver rige muligheder for at indtænke velegnede asfalttyper, parkour- og skaterinstallationer samt mindre, men tilgængelige boldbaner og beach- og streetbaner som en del af den samlede arkitektur.

Aarhus Cyklebanes betonskal og inderkreds rummer i den nuværende lidt anakronistiske form nogle muligheder for at invitere unge, entreprenante streetmiljøer indenfor, lige som der kunne indrettes faciliteter til f.eks. skate, rulleskøjter, bmx, streetbasket, trampoliner osv. på banens inderkreds. Det største greb i retning af at gøre Kongelunden/Idrætsparken mere 'street' vil dog være at åbne faciliteterne og invitere indenfor til spontan leg og aktivitet gennem indbydende opholdsarealer, små idrætsfaciliteter og fleksible aktivitetsmuligheder under tag, udendørs eller måske blot under overdækning.

Mange kommuner og faciliteter har brændt fingrene i forsøg på at være 'ung med de unge' uden reelt at involvere målgruppen i processen. Reel involvering, visse frihedsgrader, men samtidig en diskret styring er nøglen til at undgå, at skateboardramper, streetbaner etc. ender som 'hvide elefanter' i parkområder som Kongelunden - trods alle gode intentioner.

... arealerne i og omkring Idrætsparken giver rige muligheder for at indtænke velegnede asfalttyper, parkour- og skaterinstallationer samt mindre, men tilgængelige boldbaner og beach- og streetbaner som en del af den samlede arkitektur.

Succesfulde gadeidrætsinstallationer kan omvendt få ikonisk og kultagtig karakter og faktisk indbyde til, at andre generationer og målgrupper opsøger de fascinerende miljøer som beskuere eller forældre til mindre børn, fordi aktivitet på sådanne faciliteter automatisk tiltrækker endnu mere aktivitet.

Eksempler på miljøer, der har formået at favne streetkulturen og skabe levedygtig fornyelse i idrætsmiljøerne, kan være GAME Streetmekka-hallerne i København, Viborg, Aalborg og Esbjerg, som alle inviterer til såvel organiseret som selvorganiseret aktivitet. Den seneste GAME Streetmekka i en ombygget tidligere industribygning i Viborg indgår strategisk i et større byudviklingsprojekt og har vundet en lang række danske og internationale arkitekturpriser. Det asfalterede gadeidræts- og kulturhus byder på en lang række aktiviteter under tag i et miljø med særlig appel til børn og unge: Street art, trial, scoot, DJ/VJ, skate, street basket, gedefodbold, parkour, hiphop, break m.v. er blandt aktiviteterne i Viborg.⁷⁶

Nogle parkområder som eksempelvis Wilhelmsburger Inselpark i Hamburg har gennem foreningsoverbygningen ParkSportInsel⁷⁷ haft stor succes med at tiltrække og involvere gadeidrætsmiljøer. I Danmark uddanner GAME 'Playmakere', mens ParkSportInsel i Hamburg uddanner unge 'Parksportpiloten', som hjælper med at aktivere gadeidræts- og parkfaciliteter.

⁷⁶ Læs mere om GAME Streetmekkaer: <https://game.ngo/news/%e2%80%a8statens-kunstfond-hylder-game-streetmekka-viborg%e2%80%a8%e2%80%a8/>

⁷⁷ ParkSportInsel, Hamburg-Wilhelmsburg, Tyskland: <https://parksportinsel.de/insel/parksportpiloten/>

Gentofte Kommune indviede i 2014/15 en overdækket lethal ved Gentofte Sportspark som supplement til den eksisterende skatepark. Overbygningen har skabt et populært mødested for skatere, som nu kan benyttes i al slags vejr og året rundt.⁷⁸

Succesformlen for gadeidrætsprojekter er at skabe miljøer med en organisatorisk paraply, der skaber volumen, formidler kompetencer og netværk og samtidig appellerer til og giver rum til børn og unges selvbestemmelse og selvudfoldelse. På den måde når gadeidrætsmiljøerne ofte andre målgrupper end det traditionelle foreningsliv. Kan man samtidig kombinere gadeidræt med mere eventorienterede organisationer som eksempelvis den lokale Aarhus Volume⁷⁹ på Godsbanen i Aarhus, har man skabt et miljø, der ikke kun kan aktivere mange børn og unge i fritiden, men også kan skabe en kommunikationsplatform og et eventpotentiale for Kongelunden/Idrætsparken, som mere konventionelle foreninger eller eventarrangører har vanskeligt ved at realisere på samme vis.

⁷⁸ Jägers Skatepark og hal i Gentofte: <https://www.gentofte.dk/da/Borger/Kultur-og-fritid/Idraet/Idr%C3%A6tsanl%C3%A6g/Skateboard-og-rullesk%C3%B8jtebaner/Jaegers-Skatepark>

⁷⁹ Læs mere om non-profit kulturforeningen Aarhus Volume

Spør 15: Kongelunden Pay, Play & Fun

En af de mere skæve, men potentielt måske mest fremadskuende visioner for fremtidens idrætsbillede i og omkring Kongelunden og Idrætsparken kunne være at gå i en opsøgende dialog med en af tidens mest fremherskende, men alligevel oversete tendenser på idrætsområdet i Danmark og mange andre lande: Fremvæksten af Pay, Play & Fun idræts- og underholdningstilbud i industri kvartererne i byernes periferi går ofte under radaren i forhold til de traditionelle idrætspolitiske strukturer og mønstre.

Mens traditionelle idrætsfaciliteter som Aarhus Idrætspark eller den nærliggende Jydsk Væddeløbsbane og Aarhus Cyklebane i nogen grad tømmes for idrætslige funktioner og appel i dagligdagen og skuer tilbage mod en svunden tid med et anderledes idrætsbillede og publikumsmønster i idrætten, sker en tilsvarende 'tømning for funktion' i de klassiske industri kvarterer i storbyernes periferi. Disse kvarterer er anlagt til industriel masseproduktion og centraliseret distribution i 1960'erne og 1970'erne, men er som følge af ændrede erhvervsmønstre, outsourcing af traditionel produktion og ny teknologi i nogen grad tømt for deres oprindelige funktion.⁸⁰

Fremvæksten af Pay, Play & Fun idræts- og underholdningstilbud i industri kvartererne i byernes periferi går ofte under radaren i forhold til de traditionelle idrætspolitiske strukturer og mønstre.

I stedet har man i de senere år i høj grad set entreprenører og iværksættere fra blandt andet idræt og fritid indtage områderne, fordi eksempelvis billige og fleksible lejemål, rummelige, men simple faciliteter og gode parkeringsforhold har gjort det muligt afprøve nye idræts- og underholdningskoncepter, som i mange tilfælde er slået ganske godt an og har skabt nye mainstream-idrætskulturer med plads til teambuilding og engangs-events. Industriområderne giver på den måde i al ubemærkethed plads til ikke så få nye forenings- og idrætsaktiviteter.

Tendensen er udpræget i Aarhus Kommunes yderkvarterer. Man skal ikke køre mange kilometer fra arealerne omkring Kongelunden/Idrætsparken for at ankomme til erhvervsområder med tusindvis af kvadratmeter, som anvendes til eksempelvis adventuregolf, simultangolf, gadeidræt, padel, kampsport, dans, fitness, crossfit, yoga, bootcamps, five-a-side fodbold, laser, hardball og paintball, eventhaller, Esport, gokart, SimRacing, trampolin og meget mere. Fælles for disse aktiviteter er, at de kun sjældent modtager offentlig støtte, men alligevel ofte har potentiale til at aktivere mange mennesker.⁸¹

Også Kongelunden har sit Tivoli Friheden med tilhørende eventhaller og aktivitetsmuligheder. Såvel Væddeløbsbanen som Aarhus Cyklebane rummer ledige, lettere forsømte eller sjældent

⁸⁰ Udviklingen beskrives i rapporten 'Den nye by. Et bystrategisk blik på omdannelse af erhvervsområder' af Anne Mette Boye, Arkitektskolen Aarhus for Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen. 2018 (download: https://adk.elsevierpure.com/ws/portalfiles/portal/64005641/Den_Nye_By_Et_bystrategisk_blik_på_omdannelse_af_erhvervsomra_der.pdf)

⁸¹ 'Industrikvarteridrætten' i områder som Holme Industrikvarter fremstår sjældent som en samlet og synlig eller æstetisk indbydende 'idrætsdestination', selv om den i realiteten er ved at blive netop det. Realiteten er, at Holme Industrikvarter som 'destination' sandsynligvis samler næsten lige så mange daglige brugere til idrætsaktiviteter som Aarhus Idrætspark i anlæggets nuværende forfatning. Eksempler på nyere idrætsaktører i Holme Industrikvarter: Golfskoven: <https://golfskoven.dk/>, Rush Århus Trampolinpark: <https://rushdanmark.dk/>, Padel Star: <https://padelstar.dk/>, Aarhus Skatescene: <https://www.aarhusskatescene.com/>, Just Dance Studios: <https://www.justdancestudios.dk/>

benyttede arealer uden den store attraktionsværdi eller liv, som ligeledes kunne indtænkes i udviklingen af oplevelsesdimensionen i Kongelunden.

Samtidig vil selve ombygningen af Idrætsparken/Ceres Park give mulighed for at indrette fleksible eventhaller, Pay, Play & Fun-aktiviteter i tribunekonstruktioner el.lign., som på en helt anderledes måde end i dag kan aktivere bygninger og arealer, som ikke har det store liv eller funktion uden for de relativt få store eventdage.

En sådan tilgang vil knytte området mere an til fremtidens idrætsbillede og fremtidens idrætsiværksættere og skabe muligheder for en mere kommercielt bæredygtig idræts- og eventaktivitet, som dels ville give området større appel som destination for byens borgere og gæster, dels kan bidrage med et styrket driftsgrundlag og flow til andre funktioner og aktører i området.

Pay, Play & Fun går godt i spænd med den professionelle idræt og de mere event- og underholdningsprægede dele af Kongelunden/Idrætsparken i forhold til mulig synergi i branding, kapacitetsudnyttelse og driftsøkonomi (se blandt andet afsnittet om Tolv Stockholm⁸² i kælderetagen under Tele2 Arena i afsnittet om et nyt stadion i Aarhus).

Samtidig kan man forestille sig inspiration og synergi mellem foreningsaktørernes robusthed, fordybelse og frivillighed og de kommercielle aktørers mere event- og publikumsrettede aktiviteter. Banale eksempler kunne være synergi mellem Kongelunden/Idrætsparken og store eventarrangører som Aarhus Motion, synergi mellem padel og andre ketsjersportsgrene eller synergi mellem professionel fodbolds kommunikationsmuskel og fanbase og aktiviteter som Esport, Egaming, Virtual Reality, laser games, pool, bowling, cheerleading osv.

Ligeledes vil tilstedeværelsen af 'Pay, Play & Fun' give mulighed for en mere fleksibel og dynamisk udvikling af aktiviteterne i området. Ting kan prøves af og lægges ned igen – helt i trit med visionen om at gøre Idrætsparken til en mere idrætsfagligt favnende og proaktiv katalysator for trends og tendenser i idrætten. En slags 'living lab', hvor man ser og afprøver tendenserne, før de bliver mainstream og måske sågar er med til at gøre dem mainstream. Noget sådant er blandt andet sket i de senere år med fænomener som trampolinhaller, padelcentre og bootcamps/crossfitstudios.

En sådan tilgang ville knytte området mere an til fremtidens idrætsbillede og fremtidens idrætsiværksættere og skabe muligheder for en mere kommercielt bæredygtig idræts- og eventaktivitet, som dels ville give området større appel som destination for byens borgere og gæster, dels kunne bidrage med et styrket driftsgrundlag og flow til andre funktioner og aktører i området.

82 Læs mere om Tolv Stockholm i kælderen under Tele 2 Arena: <https://tolvstockholm.se/en/activities/>

Spør 16. Kongelunden som centrum for folkeoplysning

De bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden taler ikke kun ind i Idrætsparkens åbenlyse potentiale for at levere events på højeste niveau samt fysiske rammer og inspiration til borgernes hverdagsliv. Andre væsentlige pejlemærker er at skabe rum for 'livskvalitet, bevægelse samt store og små fællesskaber' samt at skabe rum for 'ro, eftertanke og viden'.

Det siger sig selv, at mere traditionel børnepasning (vuggestuer og børnehaver) samt undervisning i skoler, ungdomsuddannelser, videregående uddannelser m.v. i den sammenhæng har relevans for Idrætsparken/Kongelunden i forhold til at skabe såvel fast som lejlighedsvis aktivitet.

Med et historisk blik kan pejlemærkerne for Kongelunden desuden opsummeres i det i Danmark så traditionsrige begreb 'folkeoplysning', der ikke blot rummer foreningslivet, men også efterskoler, højskoler, aftenskoler og andre samfundsmæssige institutioner af stor betydning for befolkningens livskvalitet og dannelse.

Folkeoplysningsbegrebet⁸³ rummer desuden en forpligtelse om at følge med tiden og ruste borgere og institutioner til at adressere tidens udfordringer. I det samlede mix af faciliteter og aktiviteter i Kongelunden/idrætsparken og bestræbelserne på at få idrætsparken til at leve mere som destination og som inspirationskilde, der rækker ud over aarhusianernes hverdagsliv, er det derfor nærliggende at skele til potentialerne i den brede folkeoplysende sektor.

Folkehøjskolebevægelsen i Danmark har rødder tilbage til 1844, men det er et område i konstant bevægelse. Siden 2000 har otte nye folkehøjskoler set dagens lys, herunder er der to idrætshøjskoler og en såkaldt livsstilshøjskole. Blandt landets i alt 68 folkehøjskoler har 11 i dag status som idrætshøjskoler, mens 3 er såkaldte livsstilshøjskoler. Folkehøjskolerne har et bredt udbud af kurser og fag, men idræt, sport og spil er det største fag og tegner sig for 25 pct. af folkehøjskolernes samlede fagudbud. Idrætshøjskolerne er deltagermæssigt de mest populære med 120 årselever i gennemsnit. Helt generelt oplever folkehøjskolerne i disse år en stigende interesse både som et generelt behov for en 'modkultur' og et frirum til præstationssamfundet og som behov for en generel interesse for selvrealisering og personlig dannelse.⁸⁴

På samme vis oplever landets efterskoler massiv interesse blandt unge i 8.-10. klasse. 30.069 elever søgte ind på landets for tiden 240 aktive efterskoler i 2019. Idræt og bevægelse indgår centralt i hovedparten af landets efterskoler, men 45 efterskoler betegner sig selv som deciderede 'idrætsefterskoler'. Flere efterskoler har ganske mange idrætsfaciliteter, og enkelte efterskoler er tæt koblet op på lokale idrætsanlæg. Blandt eksemplerne kan nævnes Københavns Idrætsefterskole i Valby Idrætspark, Brøndby idrætsefterskole ved Brøndby Stadion eller ISI idrætsefterskole i Ikast. I

⁸³ Kulturministeriets Nationale Vision for Folkeoplysningen er en fin ramme for nyfortolkning af fremtidens Idrætspark. Læs visionen fra 2014 her: https://kum.dk/fileadmin/kum/5_Publikationer/2014/Folkeoplysning-vision_nov14_01.pdf

⁸⁴ Kilde til afsnittet: Thøgersen, M., Bjerrum, H. og Gydesen, J: Folkehøjskolerne i Danmark. Hvordan har de det? Videncenter for Folkeoplysning, 2018 (download: <https://www.vifo.dk/vidensbank/downloads/folkehoejskolerne-i-danmark-hvordan-har-de-det/1bcc6a50-878b-4185-8131-a95700dce1f6>)

sommeren 2021 åbner Sports Academy Denmark i helt nye bygninger på Odense Idrætspark område som en efterskole med skræddersyede programmer for unge sportstalenter.⁸⁵

I forhold til Idrætsparken, hvor elitesportsmiljøet og ESAA i særdeleshed i forvejen er tæt koblet op på flere af byens folkeskoler, ungdomsuddannelser og videregående uddannelser, kan folkeoplysningens potentiale for at bidrage med volumen, aktiviteter, knowhow, atmosfære og mening til Kongelunden/Idrætsparken være interessant at undersøge nærmere. De folkeoplysende institutioner har i forhold til foreningsidrætten en anden døgnrytme, som kan øge kapacitetsudnyttelsen og 'energiniveauet' i Idrætsparkens dagligdag.

På aftenskoleområdet ser man ligeledes en interessant udvikling, hvor bevægelsesfag (bløde bevægelsesformer, gymnastik, motion) formår at appellere særligt til ældre målgrupper (+60), som mange idrætsforeninger har vanskeligt ved at nå. Over 44 pct. af aftenskolerne udbyder bevægelsesfag. Samlet udgør bevægelsesfag over 40 pct. af aftenskolernes fagudbud, hvilket gør bevægelsesfag til den største fagtype. Ofte har aftenskolerne behov for at finde attraktive lokaler og værksteder til undervisning i andre fagtyper. Yoga, styrke, træning i vand, træning for særlige målgrupper, danse/gymnastikrelaterede fag m.v. er typiske bevægelsesfag i aftenskolerne.⁸⁶

I Aarhus ser man på aftenskoleområdet enkelte større aktører med kapacitet til at indgå i brede samarbejdsrelationer og deciderede byudviklingsprojekter.⁸⁷ Desuden er der fine eksempler på, at andre kulturaktører samles om 'hubs', der samlet skaber innovation, volume og faglighed. Blandt de mest kendte eksempler er konstruktionen omkring det kulturelle kraftcenter Godsbanen⁸⁸ eller Filmby Aarhus⁸⁹, hvoraf sidstnævnte betegner sig selv som 'Danmarks største kreative erhvervspark'. Aarhus har ikke på samme måde et fælles miljø for idrætten, der samler idræt, dannelse, undervisning, iværksætteri og faglighed på én samlet lokation.

I kortlægningen af idrætten i Aarhus Kommune i publikationen 'Idræt og motion. Hvor er Aarhus?'⁹⁰ beskrev Idrættens Analyseinstitut som led i ansøgningsproceduren for Aarhus – Europæisk Kulturhovedstad 2017 en lang række særlige styrkepositioner, aktører og potentialer ved netop at samtænke synergi mellem institutioner og en række stærke aktører i idrætten i Aarhus. Motoren for en sådan strategisk tænkning på tværs af idrætssektoren og beslægtede sektorer savnede man ved den lejlighed. Den potentielle motor er der nu: Den hedder Vision Kongelunden og fremtidens Idrætspark i Aarhus.

⁸⁵ Læs mere om Sports Academy Denmark på Odense Idrætspark: <https://sportsacademydenmark.dk/>

⁸⁶ Kilde til afsnittet: Bjerrum, H: Udviklingsspor i aftenskolers fagudbud. Videncenter for folkeoplysning, 2020 (download: <https://www.idan.dk/vidensbank/downloads/udviklingsspor-i-aftenskolernes-fagudbud/48828315-442d-4d05-93b0-ab5200913d6e>)

⁸⁷ I Aarhus ser man på aftenskoleområdet enkelte større aktører med kapacitet til at indgå i brede samarbejdsrelationer og deciderede byudviklingsprojekter. Et eksempel i Aarhus kan være FO-Byen og FO-Aarhus, der p.t. er i færd med at udvikle den nu tidligere Danmarks Medie- og Journalisthøjskole på Olof Palmes Allé til et helt nyt museum, kultur- og folkeoplysningscenter i det nordlige Aarhus. Læs mere om helhedsplanen for den tidligere Danmarks Medie- og Journalisthøjskole her: https://www.licitationen.dk/project/view/1555/journalisthøjskolekvarteret_helhedsplan

⁸⁸ Læs mere om Godsbanen i Aarhus <https://godsbanen.dk/>

⁸⁹ Læs mere om Filmby Aarhus: <https://filmbyaarhus.dk/>

⁹⁰ Toft, D., Pilgaard, M: Idræt og motion. Hvor er Aarhus? Idrættens Analyseinstitut, 2010 (download: <https://www.idan.dk/vidensbank/downloads/idraet-og-motion-hvor-er-aarhus/0c265f9e-5f8e-4a3c-bf5d-9e0800e05469>)

Spør 17: Kongelunden, børneliv og friluftsliv

Fremtidens Kongelunden og fremtidens Idrætspark med attraktive områder og (måske) nye faciliteter og aktiviteter vil naturligt appellere til friluftsliv for voksne og til det gode børneliv med adgang til natur, idrætsfaciliteter og stærke fællesskaber for børn.

Udviklingssporet om børneliv og friluftsliv udfoldes ikke her ud over de rammer, som bliver skabt som led i de kommende års udviklingsproces af Kongelunden og Idrætsparken. Men det er klart, at en samlet strategisk tilgang og en samlet branding kan tilføre såvel friluftsliv som børneliv og evt. spejderliv nogle elementer, der rækker ud over de gængse faciliteter, foreninger og institutioner i området.

Herunder er Jydsk Væddeløbsbanes områder i Idrætsparkens 'baghave' naturligvis særligt interessant i et udviklingsperspektiv, hvor de store arealer på området kan bringes i spil på nye måder, såvel i forhold til friluftsliv som i forhold til natur, dyr, læring og aktive fællesskaber.

Mulighederne er så mange og mangfoldige, at de kræver et udviklingsspor, der rækker ud over en visionsrapport om idrættens rolle i fremtidens Kongelunden. Visionen udfoldes derfor ikke nærmere her.

VI. Driftsmodeller i et fremtidsperspektiv – Idrætsparken og Kongelunden

VI. Driftsmodeller i et fremtidsperspektiv – Idrætsparken og Kongelunden

Vision Kongelunden som overordnet fortælling samt de enkelte aktører og facilitetsmæssige elementer i fremtidens Idrætspark kan samlet bidrage til at skabe en destination af stor værdi for store events, eliteidræt og daglig idræt samt enkeltpersoner og besøgende, som benytter mulighederne og faciliteterne i Kongelunden.

Selv om Idrætsparkens område delvist fremstår som en samlet helhed, bliver det ikke nødvendigvis hensigtsmæssigt at eje eller drive de forskellige elementer i samme organisatoriske konstruktion i fremtiden. Faciliteterne og aktørerne i området fungerer ud fra stadigt mere forskellige præmisser og rationaler, som det kan være vanskeligt at forene og skabe fælles opbakning og ejerskab til i en selskabs- og driftskonstruktion under samme hat.

Den endelige model for driften af hele Kongelunden og fremtidens Idrætspark afhænger naturligvis af de konkrete investorer og politiske beslutninger i løbet af processen. Denne visionsrapport vil kort bidrage med nogle opmærksomhedspunkter i forhold til de fremtidige ejer- og driftsforhold for fremtidens Idrætspark.

Ejer- og driftsforholdene får afgørende betydning for anlæggets muligheder for at levere på de overordnede visioner for Kongelunden. Erfaringerne fra den nuværende Idrætspark viser, at den nuværende driftsmodel generelt ikke har leveret tilstrækkeligt på alle de faktorer, som i fremtiden tilsammen skal skabe et unikt idrætsmiljø på og omkring Idrætsparken.

Ejer- og driftsforholdene får afgørende betydning for anlæggets muligheder for at levere på de overordnede visioner for Kongelunden.

Idrætsparken overgik i processen omkring moderniseringen af Ceres Park og etableringen af Ceres Arena omkring årtusindeskiftet fra at være drevet som en selvejende institution til kommunalt eje af bygningerne med AGF Fodbolds moderselskab, AGF A/S (tidligere Aarhus Elite A/S), som driftsansvarlig forpagter af stadion og hovedparten af det samlede anlæg.⁹¹ Oprindeligt havde AGF A/S som moderselskab for såvel AGF Fodbold og Ceres Park og Arena (Idrætsparken) en vision, der naturligt også rakte ind i forventninger til en fremtid, der skulle udvikle topsport i flere idrætsgrene samt kulturelle og kommercielle aktiviteter gennem forpagtningen af Idrætsparken og forventet synergi.

Moderselskabet investerede i årene efter overtagelsen af forpagtningen af Idrætsparken i 2005 i datterselskaber inden for blandt andet håndbold (Århus GF), badminton (Århus Elite Badminton), floorball (Århus Elite Floorball), basketball (Bakken Bears) og dans (Århus Elite Dans). Den forventede økonomiske og organisatoriske synergi med de øvrige idrætsgrene udeblev dog, og

⁹¹ Aarhus Kommune har med virkning fra 1. januar 2005 udliciteret driften af Ceres Park og Ceres Arena (Atletion A/S) til Aarhus Elite A/S. Forpagtningsaftalen omfatter hovedparten af Idrætsparken, dog ikke Cyklebanen, tennisbanerne, Væddeløbsbanen, Aarhus Atletik & Løbe Akademi (Marselisborghallen) eller de omkringliggende klubhuse.

ejerandelene blev atter afhændet i løbet af 2009.⁹² Efterfølgende har der gennem årene været mange overvejelser om den optimale driftsmodel for Idrætsparken.

PricewaterhouseCoopers gennemførte i 2019 en evaluering af den nuværende forpagtningsaftale for Idrætsparken for Aarhus Kommune.⁹³

Evalueringen arbejder med fire forskellige fremtidige driftsmodeller:

- En forpagtningsaftale
- Kommunal drift
- Overgang til en selvejende institution
- En blanding af driften, hvor stadion drives på en forpagtningsaftale, mens den øvrige del af anlægget overgår til kommunal drift

Evalueringen af forpagtningsaftalen arbejder samtidig med forskellige vurderingsparametre, som alt efter vægtning kan indgå i valget af fremtidig driftsmodel.

Vurderingsparametrene er følgende:

- Afholdelse af store kommercielle og sportslige events
- Involvering af brugere og interesseorganisationer
- Markedsinteresse
- Klubøkonomi (brugerforeninger og professionelle sportsklubber etc.)
- Budgetsikkerhed
- Fleksibilitet
- Driftsmæssig synergi
- Liv og aktivitet på området

I evalueringen af forpagtningsaftalen scorer hverken den nuværende forpagtningsmodel eller nogle af alternativerne topkarakter på samtlige vurderingsparametre. Etableringen af optimale driftsforhold og driftsøkonomi for såvel faciliteterne som for de involverede aktører på anlægget bliver derfor en helt afgørende faktor i udfoldelsen af fremtidens visioner for Kongelunden og Idrætsparken.

I valget af fremtidig driftsmodel – uanset om man vælger en samlet eller mere opsplittet model – bør man være opmærksom på, at fremtidens Aarhus Idrætspark i endnu højere grad end i dag skal operere i to overordnede rationaler. Groft sagt kan man opdele de driftsmæssige rationaler i henholdsvis en kommerciel sports- og underholdningsmodel for en del af anlægget – samt en mere 'public service-orienteret' eller 'offentlig værdi' model for andre dele af anlægget.

⁹² Århus Elite A/S: Årsrapport 2009/10, Århus Elite A/S, 2010.

⁹³ Aarhus Kommune. Evaluering af forpagtningsaftale vedrørende Ceres Park og Arena, PricewaterhouseCoopers, 2019.

Samtidig kræver realiseringen af de store visioner for Idrætsparken og Kongelunden en mere proaktiv tilgang fra facilitetens side til samtlige mulige forretnings- og aktivitetsområder i Idrætsparken i samspil med Idrætsparkens forskellige interessenter.

Folkeoplysningsloven præger tilgangen til hele forenings- og facilitetsområdet i idrætten i Danmark. Samtidig med, at fremtidens Idrætspark skal være et (kommunalt/privatfinansieret) anlæg for en stadig mere kommercialiseret del af idræts- og underholdningsverdenen, skal anlægget derfor operere i en folkeoplysningsverden, hvor driften af idrætsfaciliteter som udgangspunkt ikke er markedsgjort, men hvor selve idrætsmarkedet i stigende grad udfolder sig i en blanding af forskellige organiserings- og ejerformer.

Udfordringen er derfor at finde en model, som får det optimale ud af begge rationaler? Enten gennem en helt opsplittet model drifts- og ledelsesmæssigt – eller gennem en samlet model med en meget stærk vision og organisering, som samlet spænder over begge rationaler?

I forhold til de overordnede bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden har denne visionsrapport synliggjort, at ingen af de to ovennævnte rationaler kan undværes, hvis fremtidens Idrætspark og hele Vision Kongelunden skal leve op til forventningerne.

Rapporten har ligeledes sandsynliggjort, at ikke blot et nyt stadion, men i høj grad også andre typer af nye eller forbedrede faciliteter i Idrætsparken og omgivelserne vil have et endog meget stort potentiale for at skabe en højere udnyttelse, højere attraktionsværdi og et større samlet besøgstal i fremtidens Idrætspark. Drømmen om stærkere idrætsmiljøer i fremtidens Idrætspark skal populært sagt have samme opmærksomhed som drømmen om et bedre stadion.

I bestræbelserne på at finde den bedst egnede driftsform for fremtidens Idrætspark er det helt afgørende, at det ene rationale ikke får lov at 'overtrumfe' det andet – og at rationalerne samtidig ikke bliver alt for gensidigt afhængige af hinanden. Samtidig skal man stadig kunne finde det fælles hele, når Kongelunden, Aarhus Idrætspark og Aarhus som by skal operere på den store scene, der rækker langt ud over kommunens grænser.

Det optimale scenario for den fremtidige driftsmodel bør være funderet på en stærk organisatorisk, økonomisk og ledelsesmæssig platform, der muliggør en samlet håndtering af den kommercielle sports- og underholdningsverden (publikumsorienteret), og de dele, som mere opererer i 'offentlig værdi' eller folkeoplysningsrationalet (deltagelsesorienteret).

Man skal således finde balancen mellem en kommerciel driftsaktivitet med behov for risikovillige investorer, som får mulighed for at generere indtjening på deres investering (risikotagning) i Idrætsparken, samt en driftsaktivitet, hvor ressourcer og økonomi kan gå mere direkte ind i udviklingen og vedligeholdelsen af det pågældende anlæg og aktiviteterne.

For at skabe et mere moderne og dynamisk idrætsmiljø på og omkring Idrætsparken bliver det nødvendigt at skabe styrke den fornødne økonomiske og 'idrætsfaglige' muskel i driftsorganisationen

Det optimale scenario for den fremtidige driftsmodel bør være funderet på en selvstændig stærk organisatorisk, økonomisk og ledelsesmæssig platform.

for den daglige idrætsdel af Idrætsparken. Fremtidens Idrætspark skal være *opsøgende, koordinerende, retningssættende og risikovillig* såvel i samspillet med de kendte idrætsaktører i området som i forhold til kommende aktører, nye brugere og begivenheder.

Det bliver en væsentlig opgave at opstille realistiske, men ambitiøse vurderingsparametre for, hvordan værdi og performance af såvel den kommercielt og eventbetonede del af Idrætsparken som den daglige idrætsdel af Idrætsparken kan og skal måles i fremtiden.

Disse parametre skal i forhold til den daglige idrætsdel både formuleres i forhold til en bæredygtig driftsøkonomi, øgede eksterne indtægter samt i forhold til en bredere 'offentlig værdi'. Denne offentlige værdi kan eksempelvis måles i foreningsantal og -trivsel, brugertilfredshed, medlemstal, besøgstal til forskellige aktivitetstyper, events og serviceydelser, spændvidde i aktiviteter, målgrupper og deltagere i de udbudte aktiviteter, appel til lokalområdet, frivillighed og græsrodsbaseret engagement i Idrætsparkens virksomhed, antal idrætsrelaterede aktører og arbejdspladser med hjemsted i Idrætsparken, lokale aktører og brugeres præstationer i talentudvikling og eliteidræt osv.

Det bliver desuden væsentligt at skabe et klart og tydeligt snit og forventningsafstemning mellem de enkelte aktørers behov for og incitamenter til at kunne skabe en bæredygtig økonomi i egne aktiviteter og organisationer på den ene side samt hensyn til Idrætsparkens selvstændige driftsøkonomi og performance på den anden side.

Helt overordnet bliver det nødvendigt at skabe en overordnet vision, branding og organiseringsmodel for Kongelunden/Idrætsparken, som trods eventuelt forskellige driftsorganisationer og formål i fremtiden sikrer, at hele området og alle aktører i området kan trives, samarbejde, koordinere og understøtte hinanden og skabe en fælles profil udadtil som katalysator for en banebrydende aarhusiansk 'klynge' for idræt, bevægelse, underholdning, events og kultur. Moderne faciliteter gør det ikke alene – hverken nu eller i fremtiden.

Det bliver en væsentlig opgave at opstille realistiske, men ambitiøse vurderingsparametre for, hvordan værdi og performance af såvel den kommercielt og eventbetonede del af Idrætsparken som den daglige idrætsdel af Idrætsparken kan og skal måles i fremtiden.

Væsentligheden af at fokusere grundigt på fremtidens driftsmodel fremgår ligeledes af følgende udsagn fra hensigtserklæringen mellem Aarhus Kommune og de private donatorer om Vision Kongelunden:

"Der skal sikres en fremadrettet driftsmodel, der understøtter langsigtet holdbarhed og økonomisk balance"

"Projektet skal have et driftsmæssigt potentiale, der skal være betydelige bedre end i dag gennem optimering og større forretnings-/kundegrundlag til understøttelse af en god og holdbar drift."

"Driften skal varetages af en selvstændig enhed, der har til formål at understøtte området som fælles gode og områdets langsigtede holdbarhed gennem kommerciel drift og yderligere udvikling – herunder evt. med yderligere investorer med et driftsperspektiv."

Udviklingsbestræbelserne omkring Vision Kongelunden bør således i lige så høj grad fokusere på etableringen af fremtidens driftsmodel, som de naturligt fokuseres på Idrætsparkens udvikling. Følgende elementer bør som minimum indgå i overvejelserne om fremtidens driftsmodel:

Høj grad af selvstændighed og uafhængighed i organisation og struktur

For at sikre, at en fremtidig driftsorganisation er i stand til at udøve den fornødne ledelseskraft, disciplin og smidighed i beslutningsprocessen og forfølgelsen af forretningsplanen på kort og lang sigt, skal organisationen strukturelt være så uafhængig som muligt af andre interessenters beslutningsprocesser og/eller økonomi. Driftsorganisationen skal kunne agere inden for egne operationelle og strategiske rammer og økonomiske kapacitet.

Interessenters involvering og i øvrigt relevante indflydelse på driftsorganisationens strategiske og operationelle valg kan måske ske igennem repræsentationen i ledelse, partnerskab eller eventuelt medejerskab.

Organisationen kan være i såvel i selskabsform som i 'selvejende form' (fond eller lignende).

Såfremt beslutningsprocesser og/eller økonomi omkring driften var en del af eksempelvis Aarhus Kommune og/eller en væsentlig interessent som eksempelvis AGF eller en anden væsentlig aktør på Idrætsparken, vil der være en oplagt risiko for indbyggede subinteresser, idet man ikke kan forvente, at de prioriteringer, der gavner projektet Kongelunden i den samlede fremtidige drift, i alle tilfælde kan holdes uafhængigt af de egeninteresser, som med berettigelse måtte herske i sådanne interessenters eget regi- og sidstnævnte vil naturligt være det bestemmende.

Professionel erfarings- og ledelsesmæssig kompetence

Det er afgørende med professionelle kompetencer i driftsorganisationen inden for de aktiviteter, der skal kunne leve og udvikles i Kongelunden og fremtidens Idrætspark. Det være sig såvel inden for aktivitetslogistik- og udvikling, kommerciel drift og salg, drift og vedligehold af funktioner og faciliteter osv.

Afgørende er ligeledes tilstedeværelsen af en stærk ledelseskompentence både på strategisk niveau (bestyrelse osv.) og på operationelt niveau (direktion osv.), ligesom det er væsentligt, at organisationen er præget af en grad af entreprenørskab og iværksætterånd og i stand til at gribe de muligheder, der opstår for at udvikle organisationen, aktiviteterne og faciliteterne.

Økonomisk kapacitet

Det er væsentligt, at den fremtidige driftsmodel for Idrætsparken og Kongelunden indeholder tilstrækkelig økonomisk kapacitet i form af såvel arbejdskapital til at understøtte den daglige operationelle virkelighed samt mulighed for at påtage sig visse risici i forhold til tiltrækning og udvikling af indtægtsgivende arrangementer og initiativer osv.

Jo større kapacitet og tryghed, der måtte være til stede fra dag ét, tilvejebragt af de relevante interessenter, jo bedre er mulighederne for at opbygge det bedst mulige indtjeningsgrundlag til at konsolidere og udvikle destinationen i fremtiden. En sådan kapacitet kan kombineres med partnerskaber med relevante 'medrisikotagere' såsom eventarrangører, underholdningsselskaber eller lignende.

Opbygning af medarbejderkapacitet/frivillighedsorganisation

En vigtig forudsætning for opnåelsen af en effektiv og bæredygtig driftsorganisation er evnen til at udvikle såvel en medarbejderdynamik som en organisation af frivillige, der kan understøtte afviklingen af de mange forskellige aktiviteter i Kongelunden.

Etableringen af et stort korps af frivillige er ligeledes med til at skabe sammenhængskraft mellem de mange brugergrupperinger i området.

Infrastruktur i og omkring Kongelunden

Foruden selve driftsmodellen spiller det en væsentlig rolle, at infrastrukturen i området er optimal såvel i relation til den *ydre infrastruktur* i form af adgangsveje, p-pladser, trafikforbindelser og lignende som i forhold til den *indre infrastruktur* i form af områdets veje, stier, haveanlæg, pladser osv., som skal understøtte 'bløde' trafikanters flow i området, når man først er kommet dertil.

VII. Et kvalificeret fokus: ambitioner og strategiske opmærksomhedspunkter

VII. Et kvalificeret fokus: ambitioner og strategiske opmærksomhedspunkter

Da initiativtagerne til Aarhus Idrætspark lagde sporene for den nye idrætspark og i 1920 fejrede indvielsen af det første store stadion og idrætshus i provinsen, så idrætsbilledet, byen og hele landskabet omkring det nye stadion ganske anderledes ud end i dag.

Cyklebanen, Væddeløbsbanen, Forstbotanisk have, Mindeparken og Tivoli Friheden eksisterede for eksempel ikke endnu. Man planlagde området for kommende generationer.⁹⁴

Samme øvelse skal Kongelunden/Aarhus Idrætspark igennem i de kommende år. Til en vis grad kan man denne gang planlægge på baggrund af 100 års historik og en række kendte faktorer og aktører i området, men skal projektet for alvor leve op til de meget store ambitioner og visionen for Vision Kongelunden i de kommende årtier, skal man ikke blot at tænke i de kendte behov og de kendte aktører. Man skal forberede sig på og inddrage nye behov og nye aktører ved siden af de allerede kendte. Fremtidens 'stemme' skal inddrages bedst muligt i projektet.

Denne rapport forsøger både at adressere de kendte behov og fremtidens drømme, behov og muligheder. Derfor bygger rapporten ikke blot på Byrådets bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden, men på nogle overordnede ambitioner, som det vil være mulige at efterleve et meget langt stykke ad vejen i de spor, man lægger ud for fremtidens idræt i Kongelunden.

Man er ikke som en anden OL-arrangør under massivt tidspres for at have hele porteføljen af faciliteter og organisering på plads med givne tekniske specifikationer på en givet dato. Projektet nyder samtidig betydelig velvilje fra private donatorer og har udsigt til at kunne investere betydelige midler i et projekt med meget høje ambitioner.

Får man synliggjort visionerne og potentialerne for fremtiden og involveret de mange aktører, som på forskellig vis kan bidrage til fremtidens idrætsmiljøer i Kongelunden, vil man over de kommende år kunne tiltrække endnu flere investeringer i fremtidens faciliteter og idrætsmiljøer i Kongelunden/Idrætsparken.

Det forestående arbejde er derfor ikke kun et anlægsprojekt, men i lige så høj grad et udviklingsprojekt for de mange aktører og idrætsgrene, der skal drive fremtidens aarhusianske idrætsmiljøer.

Får man synliggjort visionerne og potentialerne for fremtiden og involveret de mange aktører, som på forskellig vis kan bidrage til fremtidens idrætsmiljøer i Kongelunden, vil man over de kommende år kunne tiltrække endnu flere investeringer i fremtidens faciliteter og idrætsmiljøer

Visionsrapporten er skrevet med følgende overordnede 'ambitioner' for fremtidens idrætsmiljøer i Kongelunden som underliggende faktorer i arbejdet med at udarbejde de mulige udviklingsspor for fremtidens idræt i Kongelunden/Aarhus Idrætspark:

⁹⁴ Vision Kongelundens hjemmeside gennemgår historien for nogle af områdets mest kendte områder og faciliteter: <https://kongelunden.aarhus.dk/omraadets-historie/>

- **Ingen** kendte aktører og aktiviteter i Kongelunden/Idrætsparken må stilles ringere end i dag på grund af Vision Kongelunden.
- **Alle** kendte aktører og aktiviteter i Kongelunden/Idrætsparken skal stilles bedre end i dag på den korte og den lange bane som konsekvens af Vision Kongelunden. Hermed tænkes ikke blot på de fysiske rammer, men også på aktørernes egen organisering, muligheder og kapacitet til at bidrage til at realisere potentialerne for idrætten i Vision Kongelunden.
- **Flere** aktører og aktiviteter skal involveres i fremtidens idrætsmiljøer i Kongelunden/Idrætsparken og stilles bedre end i dag - og dermed bidrage til et projekt, der leverer langt bedre på de bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden og for hele Aarhus Kommune i forhold til idrættens behov, trends og tendenser, end tilfældet er i dag.
- Det **fælles** gode skal være stærkere end mulige interessekonflikter eller nødvendige indbyrdes kompromiser mellem aktørerne. Mulig synergi mellem aktørerne og nye muligheder, som opstår i processen, skal udnyttes optimalt og finpudses både undervejs i processen og i fremtidens idrætsmiljøer i Kongelunden. Fremtidens destination og idrætsmiljø i Kongelunden/Idrætsparken skabes af den samlede mængde af faciliteter, aktører og aktiviteter i området og deres kapacitet til at levere på de store ambitioner for området.

Som en konsekvens af de fire overordnede principper bygger rapportens forslag til fremtidige udviklingsspor på tre hovedgrupper:

- **Tværgående** udviklingsspor, som er nødvendige for at løfte aktørerne, faciliteterne og hele idrættens rolle i Vision Kongelunden
- **Specifikke** udviklingsspor for de nuværende aktører, som er nødvendige for, at de alle kan opleve bedre rammer og præstere bedre som aktører i fremtidens Kongelunden/Aarhus Idrætspark.
- **Nye** udviklingsspor, som omfatter de faciliteter, aktører og aktiviteter, som ikke findes eller ikke spiller en nævneværdig rolle i Kongelunden/Idrætsparken i dag, men som har den fornødne økonomiske, deltagermæssige og organisatoriske robusthed til at kunne bidrage til at løfte fremtidens idrætsmiljøer i Kongelunden/Idrætsparken ganske betydeligt. Velvidende, at der ikke nødvendigvis bliver råd til hele 'ønskesedlen' fra dag ét, bør man grundigt overveje hvert af disse spor og holde mulighederne åbne for en senere realisering, fordi de foreslåede udviklingsspor ganske enkelt kan bidrage til at mangedoble den nuværende værdi og fysiske anvendelse af Kongelunden/Idrætsparken på en bæredygtig måde.

Rapporten lægger vægt på, at ikke blot et nyt stadion i Kongelunden, men i høj grad også andre nye eller forbedrede faciliteter i Idrætsparken vil have et endog meget stort potentiale for at skabe en højere udnyttelse, højere attraktionsværdi og et langt større samlet besøgstal og flow over forskellige tider på døgnet, ugedage og årstider i fremtidens Idrætspark.

For at udfolde idrætsdelen optimalt i fremtiden og skabe et langt mere moderne og dynamisk idrætsmiljø på og omkring Idrætsparken bliver det nødvendigt at skabe grundlag for den fornødne økonomiske og idrætsfaglige muskel i driftsorganisationen for den daglige idrætsdel af Idrætsparken.

Fremtidens Idrætspark skal være *opsøgende, koordinerende, retningsgivende og risikovillig* såvel i samspillet med de kendte idrætsaktører i området som i forhold til kommende aktører, nye brugere og begivenheder.

Drømmen om at udvikle stærkere idrætsmiljøer i og omkring Idrætsparken skal derfor populært sagt have samme opmærksomhed i udmøntningen af Vision Kongelunden som drømmen om et moderne stadion. Og man kan med en vis rimelighed sige, de to ambitioner er indbyrdes afhængige som forudsætninger for at drømmene kan leves ud og blive en realitet.

Når det kommer til de konkrete ambitioner og strategiske fokuspunkter til, hvordan ambitionerne kan blive indfriet, både i relation til Vision Kongelunden som en fremtidens destination og i forhold til Idrætsparken som fremtidens epicenter for idræt, bevægelse og oplevelser, synes følgende fokuspunkter samlet at kunne udledes fra Rapporten:

Om Kongelunden som en samlet destination:

Rapportens beskrivelse af overordnede trends og mulige udviklingsspor for fremtiden giver et klart billede af, at et fremtidsrettet projekt bedst realiseres ved at tænke hele området som en fælles, inkluderende destination, hvor eksisterende og nye aktiviteter åbner sig mod og understøtter hinanden. De bystrategiske pejlemærker for Vision Kongelunden er godt fanget ind af de potentialer, der beskrives i denne rapport.

Man bør tilstræbe at undgå, at enkelte aktiviteter eller anlæg/faciliteter i den videre projektudvikling bliver isolerede udviklingsbobler uden integration med de samlede overordnede ambitioner for Vision Kongelunden.

Om Fremtidens Aarhus Idrætspark:

Rapporten peger på at fremtidens Idrætspark skal fungere i flere dimensioner, nemlig den 'kommercielle og publikumsorienterede' og den mere 'public service-orienterede', ligesom idrætten og aktiviteterne i Idrætsparken i fremtiden vil være funderet både i faste organisatoriske rammer og i mere flydende og fleksible rammer.

Rapporten lægger vægt på, at ikke blot et nyt stadion, men i lige så høj grad andre nye eller forbedrede idrætsfaciliteter i Idrætsparken har et stort potentiale for at skabe en højere udnyttelse, højere attraktionsværdi og et langt større samlet besøgstal og besøgsflow fordelt over døgnet, ugedage og årstider i fremtidens Idrætspark.

Man bør derfor sikre, at udviklingen af fremtidens stadionprojekt ikke begrænser sig til funktionskrav for professionelle fodboldkampe, men at funktionskravene tager højde for andre publikumsorienterede begivenheder og deltageraktiviteter, som er relevante og meningsfulde for

Fremtidens Idrætspark skal være
*opsøgende, koordinerende,
retningsgivende og risikovillig*
såvel i samspillet med de kendte
idrætsaktører i området som i
forhold til kommende aktører, nye
brugere og begivenheder.

Aarhus som by i et fremtidsperspektiv. Ligeledes bør man tænke i fleksibilitet i forhold til publikumskapacitet. Endelig må et nyt stadion ikke opleves som en isoleret facilitet. Stadion skal ses i naturlig forbindelse og sammenhæng med de omkringliggende miljøer og funktioner i Idrætsparken.

Fremtidens Idrætspark skal som helhed kunne være *opsøgende, koordinerende, retningsgivende og risikovillig* såvel i samspillet med de kendte idrætsaktører i området som i forhold til kommende aktører, nye brugere, aktiviteter og begivenheder.

Om Fremtidens driftsmodel:

Rapporten peger på, at fremtidens driftsmodel bør matche de ovenfor anførte ambitioner for fremtidens Idrætspark og Kongelunden som helhed.

Funktionskravene og forudsætningerne for driftsmodellen bør indeholde en stillingtagen til den optimale organisation og struktur baseret på en høj grad af selvstændighed, erfaringsbaseret ledelseskraft og kompetence samt økonomisk kapacitet osv.

Med afsæt i tidligere erfaringer bør man undgå at udvikle nye anlæg og faciliteter uafhængigt af den valgte fremtidige driftsmodel og de elementer og forudsætninger, der gælder for den valgte driftsmodel.

Endelig skal infrastrukturen omkring Kongelunden og Idrætsparken optimeres mest muligt, både når det angår den *hårde trafik* udefra og ind i området og den *bløde trafik* indenfor området.

Med afsæt i tidligere erfaringer bør man undgå at udvikle nye anlæg og faciliteter uafhængigt af den valgte fremtidige driftsmodel og de elementer og forudsætninger, der gælder for den valgte driftsmodel.

Strategiske fokuspunkter

En realisering af de ovennævnte projektambitioner fordrer således, at man nogenlunde sideløbende på hvert af de tre projektspor arbejder i dybden med at definere funktionskrav til:

- *Kongelunden som et samlet destinationsområde*
- *Fornyelse af Aarhus Idrætspark, herunder såvel et nyt stadion som revitalisering/ombygning af de øvrige anlæg*
- *De nødvendige forudsætninger for fremtidens driftsmodel*

Derigennem kan man i et helhedsperspektiv kvalificere og afstemme beslutningerne i forhold til såvel driftsmodellerne som den rent fysiske planlægning og indretning af Kongelunden og af fremtidens Aarhus Idrætspark.

Dette indebærer også, at man sideløbende med det allerede påbegyndte projektarbejde med udvikling af et nyt stadion hurtigst muligt bør iværksætte et udviklingsarbejde om den fremtidige driftsmodel samt de øvrige faciliteter i Idrætsparken og Kongelunden som helhed.

Herunder bør man få dannet et mere fuldstændigt perspektiv i forhold til den samlede økonomi for realiseringen af Vision Kongelunden, herunder finansiering af de valgte anlægsinvesteringer samt den fremtidige driftsøkonomi.

I den forbindelse konkluderer visionsrapporten ligeledes, at fremtidens Idrætspark skal kunne fungere under to forskellige, men delvist afhængige rationaler: En kommerciel 'sports- og underholdningsmodel' for stadiondelen m.v. samt en mere 'public service-orienteret' eller 'offentlig værdi' model for andre dele af anlægget.

Initiativgruppen, februar 2021.

TEAM DANMARK

